ЗВІТ

про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки

(з перспективою дії до 2034 року)

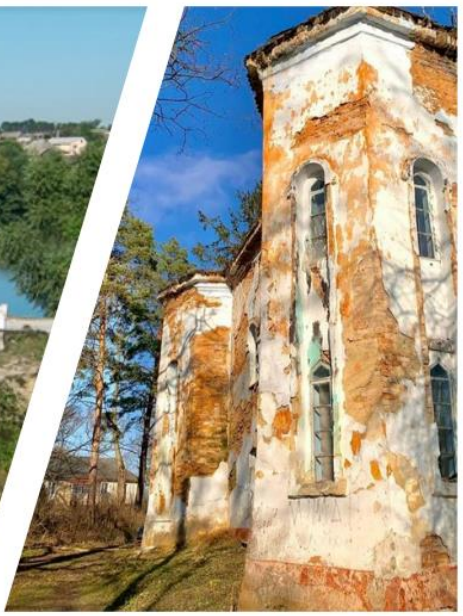

Дунаївці
2026 рік

ЗМІСТ

Вступ	3
Методологія та етапи проведення стратегічної екологічної оцінки	5
Обсяг стратегічної екологічної оцінки	6
1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	7
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	22
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	49
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	55
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	63
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	69
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	77
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	81
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	87
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	97
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію	98

Вступ

Sustainable Development або Концепція сталого розвитку — це стратегія гармонійного розвитку людства, яка задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Йдеться про таку організацію економічної, соціальної та екологічної політики, за якої прогрес не руйнує природну основу життя та не поглиблює соціальну нерівність.

Основою сталого розвитку є баланс трьох взаємопов'язаних складових:

економічної (ефективна та інноваційна економіка, перехід до «зеленої» економіки, енергоефективність, відповідальне виробництво та споживання),

соціальної (гідний рівень життя, рівні можливості, безпека; подолання бідності та голоду, гендерна рівність, доступ до освіти та охорони здоров'я),

екологічної (збереження довкілля, раціональне використання ресурсів, запобігання забрудненню).

Концепція сталого розвитку набула міжнародного визнання після доповіді «Наше спільне майбутнє» (1987 р.) та була закріплена у глобальних документах Організація Об'єднаних Націй. Сьогодні її практичним втіленням є 17 Цілей сталого розвитку, ухвалених Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році.

Концепція займає провідне місце у системі міжнародної, національної та регіональної політики, особливо в умовах сучасних глобальних змін і зростання масштабних викликів для людства.

У її межах розвиток трактується як цілісний підхід, що передбачає узгоджене поєднання економічного поступу, соціального благополуччя та збереження природного середовища як взаємопов'язаних і рівнозначних складових.

Передумовами формування цієї концепції стали посилення як глобальних, так і локальних екологічних криз, виснаження природних ресурсів, кліматичні зміни та погіршення стану довкілля, які безпосередньо впливають на якість життя населення. Саме тому виникла необхідність інтегрувати екологічні пріоритети у всі процеси стратегічного планування та ухвалення управлінських рішень, що стосуються соціально-економічного розвитку держав, регіонів і громад.

Важливим інструментом реалізації екологічної політики виступає екологічна оцінка, яка дозволяє поряд із соціально-економічними факторами враховувати природоохоронні аспекти у стратегічному плануванні та управлінні. В її основі лежить превентивна логіка: значно ефективніше заздалегідь виявляти потенційні ризики для довкілля та запобігати їм на етапі розроблення рішень, ніж усувати негативні наслідки вже під час реалізації програм і проєктів.

Загалом екологічна оцінка спрямована на комплексний аналіз можливого впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище, а також на практичне використання отриманих результатів для попередження, зменшення або мінімізації негативних екологічних наслідків.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) є процедурою визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, зокрема і для здоров'я населення. Вона охоплює аналіз альтернатив, розроблення заходів щодо

запобігання або пом’якшення негативних впливів, визначення обсягу оцінки, підготовку звіту, проведення громадського обговорення та консультацій (у разі потреби — транскордонних), врахування їх результатів у документі планування та інформування про його затвердження відповідно до встановленої законодавством процедури.

Згідно з Протоколом UNECE, стратегічна екологічна оцінка трактується як оцінювання ймовірних екологічних наслідків, у тому числі тих, що стосуються здоров’я людей, яке включає визначення сфери екологічного звіту, його підготовку, участь громадськості та консультації, а також врахування отриманих результатів у планах і програмах.

Норми, закріплені в українському законодавстві щодо стратегічної екологічної оцінки, узгоджуються із зобов’язаннями в межах Угоди про асоціацію з ЄС, а також із завданнями національних програм у рамках співпраці Україна–НАТО.

Головною метою СЕО є сприяння сталому розвитку через забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та збереження його здоров’я, а також інтеграцію екологічних вимог у процес підготовки та затвердження документів державного планування.

Процедура стратегічної екологічної оцінки ґрунтується на принципах законності, об’єктивності, відкритості, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексного підходу, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності й повноти інформації, а також міжнародного екологічного співробітництва.

Застосування СЕО до стратегій, планів і програм дозволяє зосередитися на всебічному аналізі потенційного впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати отримані результати для запобігання або пом’якшення негативних наслідків ще на етапі планування. Таким чином, це сучасний інструмент екологічної політики, що базується на простому принципі: запобігти шкоді значно легше на стадії планування, ніж усувати її після впровадження стратегічних ініціатив.

Одним із механізмів забезпечення збалансованості Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою до 2034 року), далі — Стратегія, стало застосування стратегічної екологічної оцінки під час її розроблення.

Із 2018 року в Україні діє закон про стратегічну екологічну оцінку, відповідно до якого ця процедура застосовується до документів державного планування у сферах сільського, лісового та рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, управління відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування та землеустрою. Вона також є обов’язковою у випадках, коли реалізація документів передбачає діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля, або може мати значний вплив на території з природоохоронним статусом.

Методологія проведення СЕО

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України № 562ЛЛІІІ від 01.07.2015 року та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС**.**

Підписавши Угоду про асоціацію України з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання щодо наближення природоохоронного законодавства до Директив ЄС.

На виконання міжнародних зобов'язань, які виходять із ратифікованих Верховною Радою України, Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) та вищезгаданих міжнародних документів в Україні було прийнято низку нормативних актів.

18 грудня 2017 року набув чинності Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», яким було ліквідовано систему проведення екологічної експертизи та запроваджувався новий документ - висновок з оцінки впливу на довкілля (ОВД). ОВД необхідна при прийнятті рішення про «планову діяльність», а саме: будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище.

20 березня 2018 року було прийнято Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Законом встановлено сферу застосування та порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки, механізм проведення транскордонних консультацій, інформування про прийняте рішення та моніторингу впливу виконання документа державного планування на довкілля.

На виконання п.6 та п.7 ч.1 ст. 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року № 296, затверджено «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».

Етапи проведення СЕО

Етапами стратегічної екологічної оцінки є:

1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;

2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;

3) проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку»;

4) врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;

5) інформування про затвердження документа державного планування;

6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Обсяг стратегічної екологічної оцінки

У межах розроблення Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року), відповідно до статті 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», на офіційному сайті Новодунаєвецької селищної територіальної громади від 19.02.2026 року опубліковано заяву про обсяг СЕО документу державного планування місцевого рівня «Стратегія розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)», за наступним посиланням: https://dunaevecka-gromada.gov.ua/news/1771501643/

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», громадськість в межах строку громадського обговорення має право подати в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) зауваження та пропозиції до Заяви про визначення обсягу СЕО. Анонімні звернення не розглядаються.

Зауваження та пропозиції подаються до 28.02.2026 року включно Новодунаєвецької селищної територіальної громад (32413, Хмельницька область, Кам'янець-Подільський район, селище Дунаївці, вул. Чорновола, 19, e-mail: smtdun.rada@ukr.net (з поміткою в темі листа «Пропозиції до заяви про СЕО»), тел. (03858)7-12-37, +38 0981734386.

Відповідальна особа: начальник відділу соціально-економічного розвитку, комунальної власності, житлово-комунального господарства, транспорту та благоустрою виконавчого комітету селищної ради – ВИСОБРОШНИЙ Степан Миколайович, тел. +380981734386.

Також заяву внесено до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі № 18-02-19810-26.

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

У сучасних умовах децентралізації та зростання ролі місцевого самоврядування, громади отримали більше повноважень і відповідальності за власний розвиток. Водночас ефективне управління територією неможливе без чіткого бачення майбутнього. Саме тому стратегічне планування стає ключовим інструментом для громад, які прагнуть сталого розвитку, економічної стабільності та підвищення якості життя мешканців.

Стратегічне планування — системний шлях до управління змінами й досягнення консенсусу в усій громаді, а також створення спільного бачення економічного майбутнього громади, творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей, завдань і стратегій, здійснення яких вирішить ці проблеми. Стратегія розвитку громади необхідна для визначення головних напрямків розвитку її інфраструктури, проведення системної роботи з поліпшення бізнес-клімату, розширення інвестиційних можливостей, покращення інфраструктури територій.

Стратегічне планування також потужний інструмент об'єднання бізнесу і місцевої влади для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат та конкурентне становище, а також на вирішення інших питань, пов'язаних з рівнем життя громадян.

Новодунаєвецька селищна територіальна громада є однією з самобутніх і перспективних громад Хмельницької області, яка органічно поєднує історичну спадщину, природну красу та сучасний потенціал для соціально-економічного зростання. Територія громади вирізняється мальовничими ландшафтами, сприятливими умовами для ведення господарської діяльності та збереженими культурними традиціями, що формувалися протягом століть.

Найбільшою цінністю громади є її мешканці — ініціативні, працелюбні та небайдужі люди, які зберігають традиції, розвивають місцевий бізнес, підтримують соціальні та культурні ініціативи. Саме людський потенціал є основою сталого розвитку території. Активна позиція жителів, їх готовність брати участь у громадському житті та спільно формувати бачення майбутнього створюють міцний фундамент для реалізації довгострокових планів.

Стратегія розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади стала результатом консолідованої роботи представників місцевої влади, підприємницького середовища, громадських організацій, освітніх і культурних установ. У процесі її підготовки враховано потреби різних груп населення, ресурсні можливості території та сучасні виклики. Документ визначає ключові стратегічні пріоритети, довгострокові цілі та конкретні завдання, спрямовані на забезпечення комплексного та збалансованого розвитку.

Особлива увага в стратегії приділяється зміцненню економічного потенціалу громади, модернізації інженерної та соціальної інфраструктури, створенню сприятливих умов для підприємництва та інвестицій, а також підвищенню рівня і якості життя мешканців. Водночас важливою складовою є збереження природних ресурсів, раціональне використання земель і водних об'єктів, а також охорона історико-культурної спадщини як важливого чинника формування локальної ідентичності та туристичної привабливості території.

Наразі особливої актуальності набувають питання економічної витривалості територій, підтримки малого і середнього бізнесу, збереження та розвитку людського потенціалу, посилення соціального захисту вразливих категорій населення, а також гарантування безпеки та доступності базових послуг. У цьому контексті Стратегія орієнтована на формування конкурентоспроможної, інклюзивної та згуртованої громади, здатної не лише адаптуватися до сучасних викликів, а й ефективно використовувати нові можливості для зростання та розвитку.

Практична реалізація Стратегії передбачає поетапне досягнення визначених стратегічних цілей через План заходів, що містить перелік конкретних інвестиційних проєктів, управлінських рішень і організаційних ініціатив. У документі також передбачено систему індикаторів, яка дозволяє оцінювати результативність виконання та своєчасно коригувати пріоритети. Водночас Стратегія має адаптивний характер — вона може переглядатися з урахуванням змін у законодавстві, соціально-економічній ситуації, безпекових викликах і загальному зовнішньому середовищі.

Стратегія виступає не лише програмним орієнтиром для громади, а й важливим інструментом залучення інвестицій, міжнародної технічної допомоги та партнерських ініціатив. Вона сприяє консолідації зусиль влади, бізнесу та громадськості навколо спільного бачення майбутнього розвитку. Успіх її впровадження значною мірою залежить від ефективної взаємодії всіх зацікавлених сторін, відкритості до інновацій, прозорості управлінських процесів, а також системного моніторингу досягнутих результатів із можливістю оперативного коригування цілей.

Реалізація положень Стратегії стане важливим кроком на шляху до зміцнення економічної самодостатності території, підвищення рівня соціального добробуту населення та забезпечення екологічно збалансованого розвитку. Вона створює основу для формування стабільного, безпечного й комфортного середовища проживання, у якому поєднуються економічна активність, соціальна справедливість і відповідальне ставлення до довкілля.

Таким чином, Стратегія розвитку Новодунаєвецька селищна територіальна громада є комплексним документом, що інтегрує довгострокове бачення, стратегічні цілі та конкретні завдання, спрямовані на забезпечення сталого економічного, соціального та екологічного поступу громади в умовах сучасних викликів і майбутніх змін.

Стратегію розроблено відповідно до статті 111 Закону України «Про засади державної регіональної політики», наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 року № 265 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад».

В Стратегії враховано положення оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, оновленої Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Хмельницької обласної ради №13-26/2025 від 18.06.2025р., а також Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019р. № 722/2019 тощо.

Стратегія визначає цілі та пріоритети розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року).

Ключові принципи, які були закладені в Стратегію розвитку Новодунаєвецької

територіальної громади:

Об'єктивність – підготовка стратегічних документів із опорою на достовірні та перевірені дані офіційної статистики, інформацію центральних і місцевих органів влади, результати соціологічних досліджень і консультацій з громадськістю. При цьому цілі та показники формуються як реалістичні, вимірювані та такі, що піддаються моніторингу й оцінці.

Обґрунтованість і доцільність – формування стратегічних рішень на основі чітко визначених пріоритетів розвитку та економічно виправданих заходів і проєктів, які мають практичний потенціал реалізації. Водночас враховується кращий міжнародний досвід стратегічного планування, прогнозування та управління соціально-економічними процесами**.**

Координація – забезпечення узгодженості стратегічних і програмних документів між різними рівнями управління — державним, регіональним і місцевим. Це передбачає взаємозв'язок цілей, планів і заходів, що дозволяє уникнути дублювання ініціатив і підвищити ефективність використання ресурсів.

Відкритість і прозорість – гарантування доступності інформації для громадськості щодо цілей, завдань, очікуваних результатів та показників виконання стратегічних документів. Такий підхід сприяє формуванню довіри, залученню мешканців до процесів планування та створює зрозумілі орієнтири для бізнесу під час прийняття управлінських рішень.

Недискримінація – дотримання принципу рівності прав і можливостей для всіх осіб незалежно від їхніх індивідуальних характеристик чи соціального статусу. Під час розроблення та реалізації стратегічних документів забезпечується врахування потреб різних соціальних груп і недопущення будь-яких форм обмеження чи нерівності.

Ефективність – спрямованість стратегічних документів на досягнення конкретних результатів через чітко визначені механізми реалізації, відповідальних виконавців і часові рамки. Важливою складовою є регулярний моніторинг виконання завдань та оцінка досягнутих результатів.

Історична спадкоємність – врахування попереднього досвіду розвитку громади, збереження її культурної та соціальної ідентичності, а також використання напрацьованих практик, які довели свою ефективність у минулому.

Сталий розвиток – орієнтація на збалансоване поєднання економічного зростання, соціального благополуччя та збереження довкілля. Такий підхід передбачає задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь, формуючи довгострокову основу для гармонійного розвитку громади.

Стратегічне бачення розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади визначає бажаний довгостроковий стан, до якого прагне громада, та окреслює ключові орієнтири її розвитку на перспективу.

Стратегічне бачення слугує основою для формування цілей, пріоритетів і конкретних напрямів розвитку, спрямованих на підвищення добробуту населення та створення сприятливих умов для сталого майбутнього територіальної громади.

Стратегічне бачення ґрунтується на аналізі сильних і слабких сторін, можливостей і викликів, враховує сучасні реалії воєнного часу, потребу у відновленні територій, підвищенні рівня безпеки, розвитку економічного потенціалу та людського капіталу.

Виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану та SWOT-аналізу території, а також думок працівників органів місцевого самоврядування та представників громади було сформульовано стратегічне бачення розвитку громади:

Стратегічне бачення розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади до 2034 року

Новодунаєвецька селищна територіальна громада – туристично приваблива територія Поділля, що поєднує багату історико-культурну спадщину, мальовничу природу та гостинність людей. Це громада, що має потенціал для економічного розвитку: тут розвивається аграрний бізнес, створюються нові робочі місця, формуються комфортні та безпечні умови для проживання мешканців.

Новодунаєвецька громада – згуртована, патріотична та ініціативна, що впевнено розвивається, зберігаючи традиції й працюючи задля добробуту кожного мешканця.

Основні цілі Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

I	II	III
Економічно спроможна, туристично та інвестиційно приваблива громада	Підвищення якості життя населення та розвиток людського капіталу	Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада

Стратегічна ціль 1

Економічно спроможна, туристично та інвестиційно приваблива громада

Новодунаєвецька селищна територіальна громада має вигідне географічне розташування, розвинуте транспортне сполучення та значний природно-ресурсний потенціал, що створює передумови для розвитку підприємництва, інвестиційної діяльності та логістичних функцій території. Наявність автомобільних шляхів державного значення, залізничного сполучення, близькість до районного та обласного центрів підсилюють економічну привабливість громади та формують потенціал для розвитку виробництва, переробної промисловості, торгівлі та сфери послуг. Водночас демографічні тенденції, зокрема скорочення населення та трудова міграція, створюють ризики для забезпечення стабільного економічного зростання та потребують активної економічної політики громади.

Економіка громади характеризується домінуванням аграрного сектору та переробної промисловості, що забезпечує значну частку доходів бюджету та зайнятості населення. На території громади функціонує понад 400 суб’єктів господарювання, з яких переважна більшість – це фізичні особи-підприємці, що свідчить про розвиток малого бізнесу та торгівлі. Водночас рівень фінансової спроможності громади залишається середнім, індекс

податкоспроможності є нижчим за середньообласний, що зумовлює залежність від державних трансфертів і вказує на необхідність розширення економічної бази та підвищення ефективності використання земельних і виробничих ресурсів. Значний потенціал розвитку пов'язаний із функціонуванням аграрних підприємств, елеваторних потужностей, наявністю вільних земельних ділянок та інвестиційних майданчиків.

Важливим напрямом економічного зростання громади є розвиток туристичного та рекреаційного потенціалу, зокрема використання природних ландшафтів, історико-культурної спадщини та вигідного розташування поблизу туристичних центрів регіону. Формування конкурентоспроможної економіки громади потребує підтримки малого і середнього бізнесу, залучення інвестицій, розвитку переробки з більшою доданою вартістю, створення нових робочих місць та підвищення доходів населення.

Реалізація цієї стратегічної цілі спрямована на відновлення та розвиток економіки громади в умовах воєнних викликів, підвищення її конкурентоспроможності, підтримку місцевого бізнесу, розвиток аграрного сектору, туризму та залучення інвестицій відповідно до принципів сталого розвитку та підходів Європейського Союзу.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 1 Економічно спроможна, туристично та інвестиційно приваблива громада		
Оперативна ціль 1.1	**Оперативна ціль 1.2**	**Оперативна ціль 1.3**
Підприємництво та аграрний сектор як основа економічного відновлення і конкурентоспроможності громади	Розвиток туристичної галузі та збереження культурної спадщини	Формування сприятливого інвестиційного клімату

Стратегічна ціль 2

Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу

Людський капітал є ключовим ресурсом сталого розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади, тому підвищення якості життя населення, доступності соціальних послуг, освіти, охорони здоров'я, культурного та спортивного розвитку визначено одним із пріоритетних напрямів стратегічного розвитку громади.

Соціально-економічний аналіз засвідчує наявність демографічних викликів, зокрема скорочення чисельності населення, зменшення частки дітей та молоді, міграційні процеси та старіння населення, що впливає на формування трудового потенціалу та підвищує навантаження на соціальну й медичну сфери. У цих умовах важливим завданням є створення комфортного, безпечного та доступного середовища проживання, яке сприятиме закріпленню населення на території громади.

Освітня мережа громади забезпечує доступність базових освітніх послуг, проте характеризується нерівномірною наповнюваністю закладів, демографічним скороченням

контингенту учнів та зростанням витрат на їх утримання. Пріоритетними напрямами є створення безпечного освітнього середовища, модернізація матеріально-технічної бази, розвиток інклюзивної освіти, підвищення якості освітніх послуг та ефективне використання ресурсів освітньої мережі. Водночас громада має достатній кадровий потенціал педагогічних працівників та позитивні результати навчання в опорному закладі освіти.

Система охорони здоров'я представлена мережею первинної медичної допомоги, що забезпечує базові медичні послуги для населення, однак потребує подальшого розвитку матеріально-технічного забезпечення, кадрового потенціалу та профілактичної медицини. Соціальний захист населення охоплює значну кількість жителів громади, зокрема осіб похилого віку, людей з інвалідністю, сім'ї у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщених осіб та сім'ї військовослужбовців, що зумовлює необхідність розширення спектра соціальних послуг та впровадження нових форм підтримки.

Важливою складовою підвищення якості життя є розвиток культури, спорту та дозвілля населення. У громаді функціонує мережа закладів культури, бібліотек і спортивної інфраструктури, що формує основу соціальної активності мешканців, однак потребує модернізації та оновлення. Наявність об'єктів історико-культурної спадщини створює додаткові можливості для розвитку культурного середовища та туристичної привабливості. Реалізація стратегічної цілі забезпечить формування безпечного, інклюзивного та комфортного середовища проживання, підвищення доступності публічних послуг і зміцнення людського потенціалу громади.

Реалізація цієї цілі орієнтована на створення гідних умов для проживання, навчання, роботи та самореалізації мешканців громади, з урахуванням соціальних наслідків війни, демографічних викликів і потреб внутрішньо переміщених осіб.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 2. Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу			
Оперативна ціль 2.1	**Оперативна ціль 2.2**	**Оперативна ціль 2.3**	**Оперативна ціль 2.4**
Якісні та доступні послуги в галузях освіти, культури, фізичної культури та спорту	Доступна та безпечна медична допомога	Соціальний захист та підтримка вразливих категорій населення	Ефективне місцеве урядування та цифрова трансформація

Стратегічна ціль 3

Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада

Новодунаєвецька селищна територіальна громада має вигідне транспортно-географічне розташування, що створює передумови для економічного розвитку і мобільності населення. Водночас значна частина дорожньої інфраструктури комунальної

власності потребує капітального та поточного ремонту, модернізації покриття і підвищення безпеки дорожнього руху.

Важливим напрямом є підвищення енергетичної стійкості громади та впровадження енергоефективних рішень. Наявність сонячних електростанцій формує основу для розвитку відновлюваної енергетики та зменшення енергозалежності, однак актуальними залишаються питання модернізації комунальних мереж, енергоефективності бюджетних установ та житлового фонду. Окремої уваги потребує розвиток системи управління побутовими відходами, оновлення матеріально-технічної бази комунальних підприємств та впровадження сучасних екологічних практик.

Екологічна ситуація у громаді загалом залишається стабільною, що зумовлено відсутністю великих промислових забруднювачів та наявністю природоохоронних територій, зокрема парку-пам’ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Маліївецький». Водночас зростання обсягів побутових відходів, наявність стихійних сміттєзвалищ, недосконала система управління відходами та проблема спалювання рослинних залишків формують екологічні ризики. Це обумовлює необхідність впровадження сучасної системи управління відходами, екологічної просвіти населення та розвитку екологічної інфраструктури.

У контексті воєнних викликів особливої актуальності набуває забезпечення безпеки населення, зокрема створення та облаштування захисних споруд цивільного захисту, підвищення готовності до надзвичайних ситуацій та формування безпечного середовища у закладах освіти й громадських просторах. Реалізація стратегічної цілі дозволить підвищити стійкість громади до сучасних викликів, покращити якість життєвого середовища, забезпечити екологічну рівновагу та сформувати умови для сталого розвитку території.

Реалізація цієї цілі спрямована на підвищення рівня безпеки мешканців, розвиток критичної інфраструктури, адаптацію громади до викликів воєнного часу та змін клімату, а також впровадження енергоефективних і екологічних рішень відповідно до політик ЄС.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 3. Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада				
Оперативна ціль 3.1	**Оперативна ціль 3.2**	**Оперативна ціль 3.3**	**Оперативна ціль 3.4**	**Оперативна ціль 3.5**
Покращення рівня безпеки та цивільного захисту	Розвиток інженерно-комунальної інфраструктури	Розвиток транспортної доступності та благоустрою території	Енергоефективність та відновлювальна енергетика	Покращення стану довкілля та кліматична стійкість

Стратегічні та операційні цілі й завдання Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ	ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ	ЗАВДАННЯ
Стратегічна ціль 1. **Економічно спроможна, туристично та інвестиційно приваблива громада**	**Оперативна ціль 1.1** Підприємництво та аграрний сектор як основа економічного відновлення і конкурентоспроможності громади	1.1.1 Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва і самозайнятості населення. 1.1.2 Розширення аграрного сектору, інфраструктури з переробки, зберігання та збуту сільськогосподарської продукції. 1.1.3 Розширення ринку праці, створення нових робочих місць та повернення трудового потенціалу громади.
	Оперативна ціль 1.2 Розвиток туристичної галузі та збереження культурної спадщини	1.2.1 Підвищення туристичної привабливості та формування комфортного (безбар'єрного) туристично- рекреаційного простору. 1.2.2 Просування бренду громади як території замкового, подієвого (ділового, фестивального) та відновлювального (реабілітаційного) туризму. 1.2.3 Підтримка підприємництва у сфері туризму, рекреації та послуг оздоровлення. 1.2.4 Відновлення, охорона та збереження об'єктів культурної та історичної спадщини.
	Оперативна ціль 1.3 Формування сприятливого інвестиційного клімату	1.3.1 Актуалізація та промоція інвестиційного потенціалу громади. 1.3.2 Інвентаризація та підготовка земельних ділянок та об'єктів для залучення інвестицій. 1.3.3 Розробка та актуалізація документації просторового планування.

Стратегічна ціль 2. **Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу**	**<u>Оперативна ціль 2.1</u>** Якісні та доступні послуги в галузях освіти, культури, фізичної культури та спорту	2.1.1 Удосконалення мережі закладів освіти та забезпечення сучасного освітнього процесу з урахуванням демографічних змін та принципів інклюзивності. 2.1.2 Модернізація та зміцнення матеріально- технічної бази закладів освіти та культури. 2.1.3 Розвиток спортивної та фізкультурно - оздоровчої інфраструктури, підтримка розвитку спорту та фізичної активності населення.
	<u>Оперативна ціль 2.2</u> Доступна та безпечна медична допомога	2.2.1 Підвищення доступності та якості медичних послуг з урахуванням вимог НСЗУ та безпекових вимог. 2.2.2 Формування культури здорового способу життя та профілактика захворювань.
	<u>Оперативна ціль 2.3</u> Соціальний захист та підтримка вразливих категорій населення	2.3.1 Розвиток системи соціального захисту, інтеграції ветеранів, ВПО та інших вразливих категорій. 2.3.2 Створення та розвиток послуг реабілітації, психосоціальної підтримки осіб постраждалих від війни.
	<u>Оперативна ціль 2.4</u> Ефективне місцеве урядування та цифрова трансформація	2.4.1 Підвищення ефективності місцевого урядування та залучення мешканців до прийняття рішень. 2.4.2 Цифровізація процесів управління, комунікації та системи оповіщення населення. 2.4.3 Забезпечення доступних і якісних адміністративних та цифрових послуг.
Стратегічна ціль 3. **Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада**	**<u>Оперативна ціль 3.1</u>** Покращення рівня безпеки та цивільного захисту	3.1.1 Розвиток системи цивільного захисту, укриттів та реагування на надзвичайні ситуації. 3.1.2 Формування безбар’єрного та доступного простору у населених пунктах громади. 3.1.3 Підтримка Сил безпеки та оборони України.

	Оперативна ціль 3.2 Розвиток інженерно-комунальної інфраструктури	3.2.1 Ремонт, реконструкція і модернізація систем водопостачання та водовідведення. 3.2.2 Зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази комунальних підприємств та підвищення якості їх послуг.
	Оперативна ціль 3.3 Розвиток транспортної доступності та благоустрою території	3.3.1 Розвиток транспортної та дорожньої інфраструктури. 3.3.2 Благоустрій, озеленення та створення комфортного життєвого простору.
	Оперативна ціль 3.4 Енергоефективність та відновлювальна енергетика	3.4.1 Впровадження енергоефективних заходів у комунальному секторі. 3.4.2 Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії.
	Оперативна ціль 3.5 Покращення стану довкілля та кліматична стійкість	3.5.1 Формування сучасної системи управління відходами відповідно до стандартів ЄС. 3.5.2 Збереження довкілля та адаптація до змін клімату.

Стратегія розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 та оновленій Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Хмельницької обласної ради від 18 червня 2025 року № 13-26/2025.

Порівняльний аналіз положень Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) з Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021–2027 роки та Стратегією розвитку Хмельницької області є важливим кроком для забезпечення узгодженості між місцевою та державною політикою. Такий підхід дає змогу визначити, наскільки пріоритети громади відповідають загальнонаціональним цілям, принципам і напрямам регіональної політики. Це формує системний зв’язок між державними й місцевими ініціативами та сприяє більш раціональному використанню ресурсів.

Важливим завданням такого аналізу є також підготовка громади до залучення фінансування з державних і міжнародних джерел. Відповідність державним стратегічним документам виступає однією з ключових умов для отримання коштів із Державного фонду регіонального розвитку, участі в обласних програмах, грантових ініціативах і донорських проєктах. Узгодженість стратегій дозволяє якісно обґрунтовувати заявки на фінансування та підвищує їхню конкурентність.

Крім того, проведення такого аналізу позитивно впливає на якість стратегічного

планування на місцевому рівні. Він допомагає виявити сильні сторони й недоліки стратегії громади, визначити напрями, які потребують доопрацювання чи уточнення, а також вибудувати ефективну систему моніторингу досягнення цілей. У результаті громада отримує можливість діяти більш узгоджено з державними пріоритетами, ефективніше впроваджувати власні ініціативи та забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток території.

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Державній стратегії регіонального розвитку України

Стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки	Стратегічні цілі Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)		
	Стратегічна ціль 1 Економічно стійка, туристично та інвестиційно приваблива громада	**Стратегічна ціль 2** Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу	**Стратегічна ціль 3** Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада
Стратегічна ціль1 Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.	++	++	+
Стратегічна ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.	++	++	++
Стратегічна ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.	+	++	

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою до 2034 року) Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021–2027 роки має важливе значення для забезпечення узгодженості місцевої політики з регіональними пріоритетами. Такий підхід дозволяє інтегрувати стратегічні цілі громади у загальну систему регіонального розвитку, сприяє ефективній координації дій органів місцевого самоврядування та обласного рівня управління. Узгодженість стратегічних документів підвищує шанси громади на участь у регіональних програмах, залучення фінансування та реалізацію міжмуніципальних проєктів. Крім того, це забезпечує комплексний розвиток території відповідно до визначених у регіональній стратегії

пріоритетів відновлення, економічного зростання та раціонального використання ресурсів.

Аналіз відповідності положень Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки

Стратегічні цілі розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки	Стратегічні цілі розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)		
	Стратегічна ціль 1 Економічно стійка, туристично та інвестиційно приваблива громада	**Стратегічна ціль 2** Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу	**Стратегічна ціль 3** Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада
Стратегічна ціль 1. Адаптація регіональної економіки до викликів війни, післявоєнного відновлення та стандартів ЄС.	++		
Стратегічна ціль 2. Підвищення якості життя та продовження його активного періоду.	+	++	++
Стратегічна ціль 3. Підтримка сил оборони і посилення стійкості до безпекових викликів.			
Стратегічна ціль 4. Підвищення якості урядування на місцевому та регіональному рівнях.	+	++	+

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок)

Узгодження Стратегії розвитку територіальної громади зі стратегічними цілями Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року є фундаментальною передумовою довгострокової життєздатності громади. Така відповідність забезпечує перехід від короткострокового, фрагментарного планування до системного бачення розвитку, в якому економічне зростання, соціальний добробут та збереження довкілля розглядаються як

взаємопов’язані елементи єдиного процесу. Інтеграція кліматичних і екологічних пріоритетів у місцеву політику дозволяє громадам не лише зменшувати вразливість до кліматичних змін і екологічних загроз, а й формувати нові можливості для інновацій, інвестицій та підвищення якості життя населення. Водночас така стратегічна узгодженість сприяє підвищенню ефективності управління, прозорості рішень і довіри громадян, забезпечує виконання державних та міжнародних зобов’язань України, а також закладає підґрунтя для справедливого, інклюзивного та безпечного розвитку громади в умовах зростаючих кліматичних викликів.

Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року

Стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)		
	Стратегічна ціль 1 Економічно стійка, туристично та інвестиційно приваблива громада	**Стратегічна ціль 2** Висока якість життя населення та розвиток людського капіталу	**Стратегічна ціль 3** Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада
1. Зменшення рівня промислового забруднення	+	+	++
2. Створення ефективної системи хімічної безпеки	0	0	+
3. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів	+	+	++
4. Досягнення «доброго» екологічного стану води	+	+	++
5. Забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату	0	+	++
6. Створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії поводження з відходами	+	+	+
7. Підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на	0	0	+

довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища			
8. Збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно- заповідного фонду в Україні	+	+	++
9. Посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату.	+	+	++
10. Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону	0	0	0
11. Включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами	+	+	+
12. Підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом’якшення та адаптації до зміни клімату	+	+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п’ятибальна шкала:

«+ +» — цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;

«+» — цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано

узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;

«0» — цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

«–» — цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

«– –» — цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Географічне розташування та ландшафт

Новодунаєвецька селищна територіальна громада утворилася 13 серпня 2015 році шляхом добровільного об'єднання Дунаєвецької селищної ради та Лошковецької, Малієвецької, Малокарабчіївської, Міцовецької, Морозівської, Підлісномукарівської, Ставищенської, Тернівської, Тиннянської, Томашівської, Удріївської сільських рад Дунаєвецького району.

Загальна площа громади – 260,78 км2, чисельність населення – понад 10,0 тис. осіб.

Новодунаєвецька територіальна громада є адміністративно-територіальною одиницею у складі Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Адміністративним центром громади визначено селище Дунаївці, яке виконує ключову роль у системі місцевого управління та соціально-економічного розвитку території. У селищі зосереджені основні органи місцевого самоврядування, адміністративні установи, об'єкти соціальної інфраструктури та ділової активності, що формує його як управлінський і сервісний центр громади.

Важливою перевагою громади є її вигідне транспортно-географічне положення. Селище Дунаївці розташоване на відстані близько 55 км від обласного центру — Хмельницький та приблизно 53 км від районного центру — Кам'янець-Подільський. Така відносна близькість до ключових адміністративних вузлів області забезпечує доступ до регіональних ринків, адміністративних ресурсів, освітніх і медичних послуг вищого рівня.

Транспортна доступність громади посилюється наявністю важливих автомобільних і залізничних сполучень. Через селище проходить автомобільна дорога територіального значення Т2303, а поблизу — дорога національного значення Н03, що з'єднує північ і південь області. Крім того, Дунаївці є важливою залізничною станцією на лінії Хмельницький — Гречани — Кам'янець-Подільський — Ларга, що сприяє розвитку пасажирських перевезень і створює передумови для логістичних ініціатив.

Вигідне розташування у центральній частині Кам'янець-Подільського району формує значний потенціал для економічного розвитку громади. Зокрема, це відкриває можливості для розширення підприємницької діяльності, залучення інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу, а також формування нових виробничих і сервісних кластерів. Наявність транспортних коридорів сприяє розвитку логістики, складської інфраструктури та переробної промисловості.

Окрім економічного виміру, просторове положення громади має і важливий соціальний аспект. Транспортна доступність сприяє мобільності населення, покращує доступ до освітніх, медичних і адміністративних послуг, а також створює передумови для розвитку міжмуніципального співробітництва. Це особливо актуально в умовах децентралізації, коли громади стають ключовими суб'єктами регіонального розвитку.

Таким чином, поєднання вигідного географічного положення, транспортної доступності та концентрації управлінських функцій у селищі Дунаївці створює сприятливі передумови для формування конкурентоспроможної та інвестиційно привабливої територіальної громади. Реалізація цього потенціалу потребує системного стратегічного планування, орієнтованого на

розвиток інфраструктури, підтримку бізнесу та ефективне використання просторових ресурсів громади.

До складу Новодунаєвецької територіальної громади входить 18 населених пунктів, з них 1 селище Дунаївці та 17 сіл, об’єднаних у 6 старостинських округів:

— Лошковецький (села Лошківці, Удріївці);

— Малієвецький (села Маліївці, Слобідка Малієвецька, Сприсівка, Підлісний Мукарів, Варварівка);

— Міцівецький (села Міцівці, Ставище);

— Морозівський (села Морозів, Гута Морозівська, Гамарня);

— Тинянський (села Тинна, Тернова, Харитонівка);

— Томашівський (села Томашівка, Малий Карабчіїв).

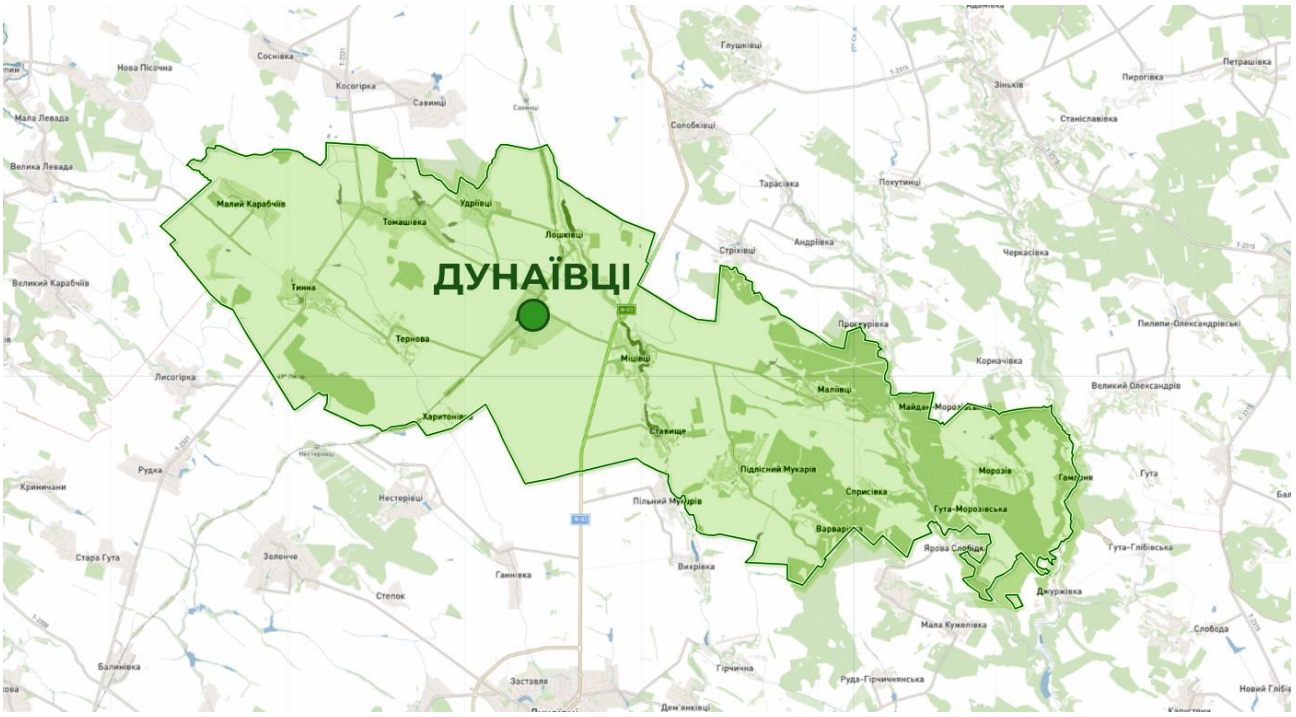

Територія Новодунаєвецької територіальної громади розташована в центральній частині Кам’янець-Подільського району Хмельницької області, у межах лісостепової природної зони. Географічно вона охоплює центральну та західну частини Волино-Подільської височини — однієї з характерних фізико-географічних областей Правобережної України. Таке розташування визначає поєднання рівнинних і хвилястих форм рельєфу, сприятливих для проживання населення та господарського освоєння території.

Ландшафт громади загалом характеризується як слабо- та середньохвилястий. Переважають м’які форми рельєфу з помірними схилами, поєднані з невеликими підвищеннями, міжбалковими вододілами та системою балок і долин малих водотоків. Рельєф формувався впродовж тривалого геологічного часу під впливом ерозійних і денудаційних процесів, які надали території плавних обрисів і відносної морфологічної рівноваги. Саме тому місцеві ландшафти мають гармонійний вигляд і характеризуються високою природною комфортністю.

Важливою складовою ландшафтної структури є розгалужена система балок і яружно-

балкових утворень. Вони виконують важливу екологічну функцію, забезпечуючи природний дренаж території, формування мікроклімату та збереження біорізноманіття. У пониженнях рельєфу формуються більш зволожені ділянки, які можуть бути придатними для сінокосіння, пасовищного використання або природного відновлення лучної рослинності.

Ґрунтовий покрив громади сформований переважно чорноземами різних типів, що є характерним для лісостепової зони. Вони відзначаються високою природною родючістю, значним вмістом гумусу та сприятливими агрофізичними властивостями. Це створює добрі передумови для розвитку сільського господарства, зокрема рослинництва. Водночас на схилових ділянках можливі прояви водної ерозії, що потребує впровадження ґрунтозахисних заходів та раціонального землекористування.

Рослинний покрив представлений поєднанням орних земель, луків, полезахисних лісосмуг і фрагментів природної деревної рослинності. Лісистість території є відносно невисокою, однак наявні лісові масиви та захисні насадження відіграють важливу роль у стабілізації екосистем, зменшенні вітрової та водної ерозії, а також формуванні екологічного каркасу громади. Збереження та відновлення таких елементів ландшафту є важливим напрямом сталого природокористування.

Ландшафтна структура громади має не лише природне, а й соціально-економічне значення. Хвилястий рельєф і родючі ґрунти створюють сприятливі умови для аграрного виробництва, тоді як естетична привабливість території формує потенціал для розвитку рекреації, зеленого туризму та локальних природоорієнтованих ініціатив. Поєднання відкритих просторів із природними елементами підсилює привабливість території для проживання та інвестицій.

Разом із тим, сучасні виклики, зокрема зміни клімату, інтенсивне землекористування та деградаційні процеси, потребують зваженого підходу до управління ландшафтами. Важливими напрямами є збереження природних форм рельєфу, обмеження розорювання схилів, відновлення лісосмуг, впровадження ґрунтозахисних технологій та інтеграція екологічних підходів у планування розвитку території.

Таким чином, ландшафт Новодунаєвецької територіальної громади поєднує природну різноманітність, аграрний потенціал та екологічну цінність. Раціональне використання цих ресурсів у поєднанні зі збереженням природної рівноваги є важливою передумовою сталого розвитку громади, підвищення її екологічної стійкості та формування комфортного середовища для проживання населення.

Клімат

Клімат Новодунаєвецької територіальної громади є помірно-континентальним і вологим, що характерно для більшості територій лісостепової зони Правобережної України. Йому притаманні досить тепле літо, м’яка зима та відносно швидкі переходи між сезонами. Середньорічна температура повітря становить близько +10,7 °С, що створює сприятливі умови для проживання населення, ведення сільського господарства та розвитку господарської діяльності.

Кліматичні умови громади формуються під впливом її географічного положення в глибині материка. Віддаленість від океанічних повітряних мас зумовлює домінування континентальних атмосферних процесів. Узимку на територію періодично поширюється вплив Сибірського антициклону, що може спричиняти короткочасні періоди холодної та сухої

погоди. У літній період клімат формується під впливом Азорського максимуму, який приносить стабільну теплу та переважно суху погоду.

Перехідні пори року характеризуються значною мінливістю погодних умов. Навесні та на початку осені можливі вторгнення арктичного повітря, які викликають різкі похолодання, нічні заморозки або температурні контрасти. Такі явища можуть впливати на аграрний сектор, зокрема на строки польових робіт, розвиток рослин та врожайність сільськогосподарських культур.

Режим опадів є відносно сприятливим для природних екосистем і агровиробництва. Річна кількість опадів коливається в межах від 330 до 790 мм, що відповідає середнім показникам для лісостепової зони. Основна їх частина припадає на теплий період року — з квітня по жовтень, коли формується вегетаційний сезон. Такий розподіл опадів є оптимальним для вирощування більшості сільськогосподарських культур, характерних для регіону.

У зимовий період опади випадають переважно у вигляді снігу, однак сніговий покрив є відносно нестійким. Його середня тривалість становить близько 75–80 днів, а товщина зазвичай невелика. Це зменшує ризики весняних паводків, але водночас може впливати на накопичення вологи в ґрунті, що має значення для ранньовесняної вегетації.

Кліматичні умови громади загалом сприятливі для розвитку сільського господарства, зокрема вирощування зернових, технічних і кормових культур. Водночас сучасні кліматичні зміни проявляються у вигляді підвищення середньорічних температур, нерівномірного розподілу опадів, частіших посушливих періодів і погодних аномалій. Це потребує впровадження адаптаційних заходів, таких як водозберігаючі технології, зміна структури посівів, розвиток зрошення та вдосконалення системи управління природними ресурсами.

Зимовий період є довготривалим, із пониженими температурами повітря, частими вітрами та переважно похмурою погодою. Морозні дні чергуються з відлигами, що є типовим для регіонів із помірно континентальним кліматом. Весна та осінь мають перехідний характер і відзначаються нестійкістю погодних умов, різкими коливаннями температур, помірною кількістю опадів і посиленими вітрами.

Вітророза

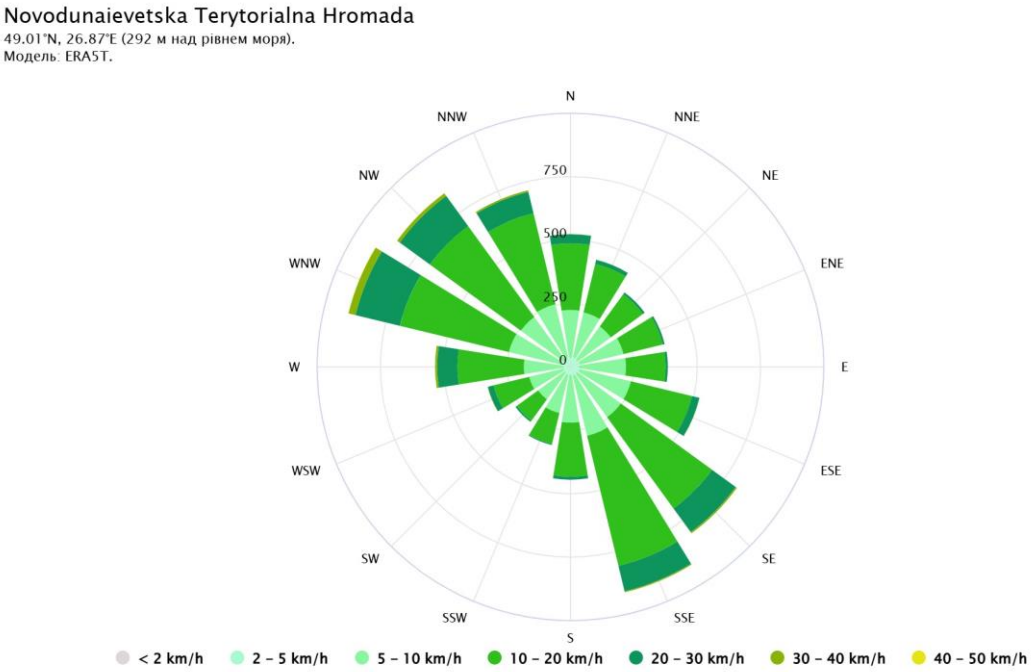

Роза вітрів для Новодунаєвецької громади показує, скільки годин на рік вітер дме з указаного напрямку.

Вітри мають помірну швидкість протягом року — у середньому близько 13–18 км/год. Найбільш вітряні місяці — зима та рання весна (приблизно з жовтня по квітень), коли середня швидкість може бути трохи вищою.

Вітровий режим формується переважно під впливом повітряних мас північно-західного та південного напрямків, що позначається на температурному режимі та рівні вологості повітря. Загальні дані з регіону показують, що вітри можуть міняти напрям протягом року і часто віють із півночі та заходу взимку, а також можуть бути більш змінними у теплу пору року.

Сума активних температур за вегетаційний період тут становить більше 2700 градусів. Середньорічна температура складає +10,7°C.

Максимальні температури

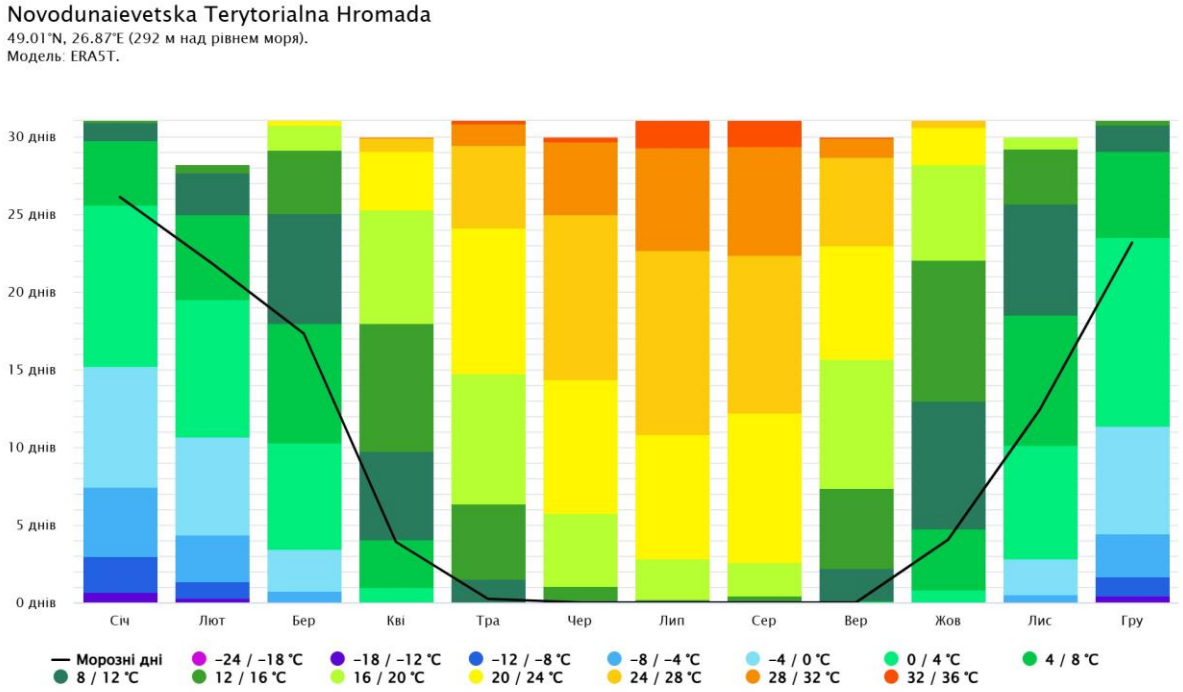

Діаграма максимальних температур для Новодунаєвецької громади показує, скільки днів на місяць досягають певних температур.

Новодунаєвецька громада розташована в глибині материка, що зумовлює формування її клімату під переважним впливом континентальних повітряних мас, які приносять здебільшого суху та помірно стабільну погоду.

Поєднання достатнього рівня зволоження, помірного температурного режиму та загалом сприятливих кліматичних умов формує на території Новодунаєвецької територіальної громади високий агрокліматичний потенціал. Наявні природні передумови забезпечують стабільні умови для ведення сільського господарства та створюють основу для розвитку конкурентоспроможного аграрного виробництва.

Оптимальна кількість опадів упродовж вегетаційного періоду, відносно тривалий безморозний період та родючі ґрунти лісостепової зони сприяють вирощуванню широкого спектра сільськогосподарських культур. Зокрема, на території громади можливе ефективне виробництво зернових культур — озимої та ярої пшениці, ячменю, жита, вівса. Значний

потенціал має вирощування технічних культур, зокрема цукрових буряків, а також картоплі, овочевих і кормових культур, які є важливою складовою продовольчої безпеки та кормової бази тваринництва.

Окремим напрямом розвитку є садівництво та вирощування плодових дерев. Помірний клімат із достатньою кількістю тепла у літній період і відносно м'якими зимами створює сприятливі умови для закладання садів, ягідників та розвитку дрібного фермерства. Це відкриває можливості для диверсифікації аграрного виробництва, формування доданої вартості через переробку продукції та розвитку локальних брендів.

Аграрний потенціал громади має стратегічне значення для її соціально-економічного розвитку. Сільське господарство забезпечує зайнятість населення, формує надходження до місцевого бюджету та стимулює розвиток суміжних галузей — логістики, переробної промисловості, торгівлі. Раціональне використання природно-кліматичних ресурсів у поєднанні з впровадженням сучасних агротехнологій може значно підвищити продуктивність виробництва та стійкість аграрного сектору до кліматичних ризиків.

Середні температури та кількість опадів

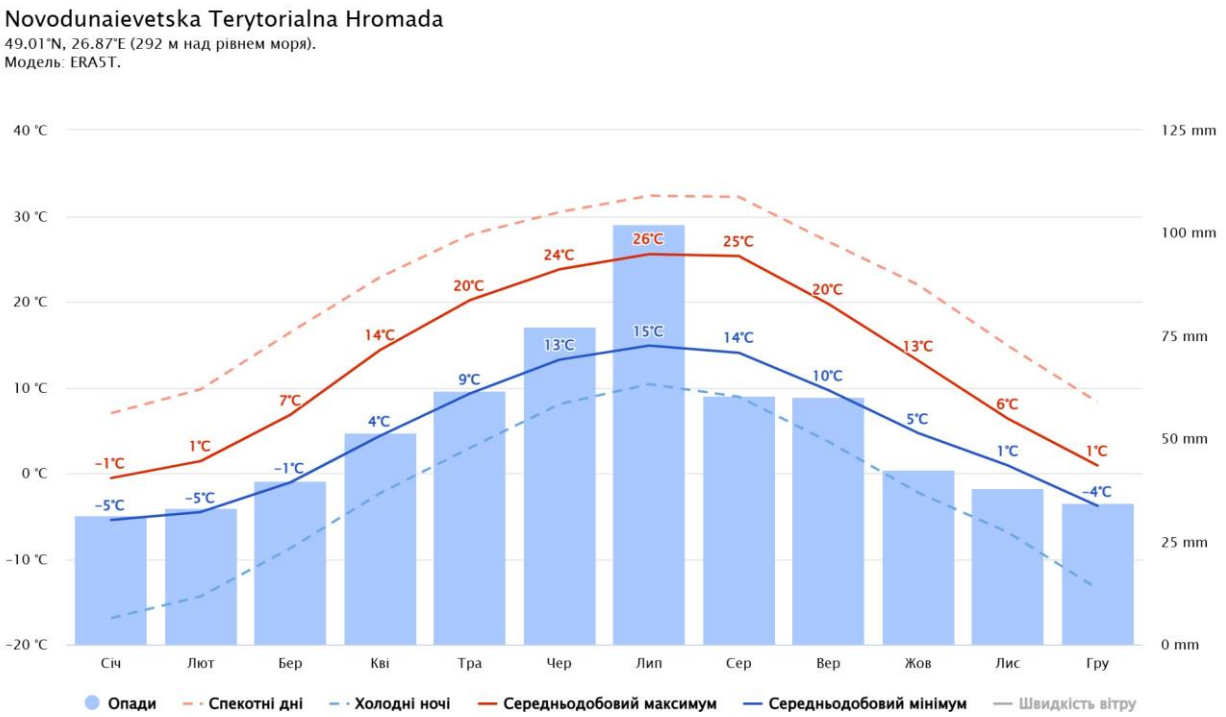

«Середнє денне максимальне» (суцільна червона лінія) показує максимальну температуру пересічного дня кожного місяця для Новодунаєвецької територіальної громади. Так само «середнє денне мінімальне» (суцільна синя лінія) відображає середню мінімальну температуру. Спекотні дні та холодні ночі (пунктирні червона та синя лінії) показують середні значення найспекотнішого дня та найхолоднішої ночі кожного місяця за останні 30 років.

Як і по всій Україні, в громаді спостерігаються ознаки потепління: зими стали теплішими та коротшими, частіше трапляються зливи замість тривалих дощів, літа спекотніші та посушливіші, що впливає на врожайність і водні ресурси.

Атмосферне повітря

Інформація про стан атмосферного повітря саме в Новодунаєвецькій територіальній громаді є обмеженою, оскільки на рівні більшості громад України відсутній постійний автоматизований моніторинг якості повітря. Водночас на основі регіональних характеристик та типових джерел впливу можна сформувати загальне уявлення про стан атмосферного повітря.

Територія громади розташована в сільській місцевості з відносно низьким рівнем урбанізації та відсутністю великих промислових підприємств. Це свідчить про загалом помірний рівень техногенного навантаження на атмосферне повітря. У порівнянні з великими містами регіону, рівень забруднення повітря тут, імовірно, нижчий.

Ймовірні локальні джерела впливу на якість повітря включають:

— викиди автотранспорту, особливо вздовж основних автомобільних доріг;

— спалювання палива в індивідуальному житловому секторі (тверде паливо, дрова);

— діяльність аграрного сектору (пил під час польових робіт, сезонне спалювання рослинних залишків);

— локальні підприємства переробної промисловості та котельні;

— спалювання рослинних решток восени, що тимчасово погіршує якість повітря.

За даними екологічних спостережень регіону, вміст шкідливих речовин (діоксиду азоту, пилу, оксиду вуглецю) не перевищує гранично допустимі концентрації. У спекотний період можливе підвищення концентрації пилу та зниження вологості повітря, що створює дискомфорт для чутливих груп населення. Поблизу зелених зон та водойм повітря чистіше, що сприяє відновленню природного балансу.

Відповідно до інформації про стан довкілля Хмельницької області за результатами моніторингових спостережень у січні 2026 року, яка міститься за наступним посиланням https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=1625 спостереження за станом атмосферного повітря проводилося Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології на двох стаціонарних постах в м. Хмельницький.

Визначалося 9 пріоритетних забруднюючих речовин, а саме аміак, діоксид азоту, діоксид сірки, оксид азоту, оксид вуглецю, пил, фенол, формальдегід, хлористий водень.

Середньомісячні концентрації забруднювальних речовин в атмосферному повітрі по двох постах спостереження протягом січня 2026 наведені у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Назва забруднюючої речовини		Допустимий рівень ГДК, мг/м^3	Середньомісячна концентрація по постах спостереження, мг/м^3	
			пост № 1	пост № 2
1.	Аміак	0,04	0,0052	0,0067
2.	Діоксид азоту	0,04	0,0402	0,0371
3.	Діоксид сірки	0,05	0,0149	0,0163
4.	Оксид азоту	0,06	0,0271	0,0239
5.	Оксид вуглецю	3,0	1,3292	1,9146
6.	Пил	0,15	0,0694	0,0758
7.	Фенол	0,003	0,0011	0,0013
8.	Формальдегід	0,003	0,0009	0,0009
9.	Хлористий водень	0,2	0,0309	0,0194

Аналіз результатів спостережень за станом атмосферного повітря у звітному періоді, у порівнянні з відповідним місяцем попереднього року, засвідчує неоднорідну динаміку змін концентрацій забруднюючих речовин. Позитивною тенденцією є зменшення вмісту низки хімічних сполук, зокрема аміаку, діоксиду сірки, оксиду азоту, оксиду вуглецю, фенолу, формальдегіду та хлористого водню. Зниження рівня зазначених речовин може свідчити про скорочення обсягів викидів від стаціонарних джерел, удосконалення технологічних процесів, зменшення використання певних видів палива або сприятливі метеорологічні умови, що забезпечували краще розсіювання забруднювачів.

Водночас зафіксовано зростання концентрацій діоксиду азоту та пилу порівняно з аналогічним періодом минулого року. Підвищення рівня діоксиду азоту зазвичай пов’язане зі збільшенням транспортного навантаження, інтенсивністю роботи двигунів внутрішнього згоряння, а також функціонуванням котелень та інших об’єктів енергетичної інфраструктури. Зростання вмісту пилу може бути зумовлене як антропогенними факторами (будівельні роботи, рух транспорту, аграрна діяльність), так і природними умовами — сухою та вітряною погодою, що сприяє підняттю пилових частинок у повітря.

Загалом динаміка показників свідчить про наявність як позитивних зрушень, так і окремих проблемних аспектів, що потребують подальшого моніторингу та аналізу. Особливу увагу доцільно приділити джерелам утворення діоксиду азоту та пилу, а також впровадженню заходів, спрямованих на зменшення транспортних викидів, покращення стану дорожнього покриття, озеленення території та підвищення екологічної свідомості населення.

Таким чином, результати спостережень підкреслюють необхідність системного підходу до управління якістю атмосферного повітря та розвитку локальної системи екологічного моніторингу безпосередньо в громаді.

Найближчим населеним пунктом, за даними якого можна отримати хоча б орієнтовне уявлення про стан якості атмосферного повітря в межах Новодунаєвецької територіальної громади, є обласний центр — місто Хмельницький. Саме для цього міста доступні відкриті дані моніторингу атмосферного повітря, які можуть використовуватися як наближений індикатор екологічної ситуації в регіоні.

Інформацію про стан атмосферного повітря у місті Хмельницькому система SaveEcoBot отримує з однієї онлайн-станції моніторингу. Індекс якості атмосферного повітря, розрахований за формулою NowCast (US EPA) для головного забрудника повітря – дрібнодисперсного пилу фракції 2,5 мікрона, в місті Хмельницький станом на 19:00, 26 лютого 2026 року дорівнює 27 – це добрий рівень забруднення атмосферного повітря, який має мінімальний вплив на здоров'я людей. Показник 27 AQI (PM2.5) означає добру якість повітря, що відповідає зеленому рівню на шкалі індексу. Рівень забруднення дрібнодисперсним пилом є низьким, тому повітря безпечне для більшості людей, не спричиняє ризиків для здоров'я і підходить для активного відпочинку на свіжому повітрі

З огляду на обмежену кількість пунктів спостереження, ці дані не відображають повною мірою локальні особливості якості повітря в населених пунктах громади, проте дозволяють здійснити загальну оцінку рівня забруднення та простежити основні тенденції зміни показників у часі.

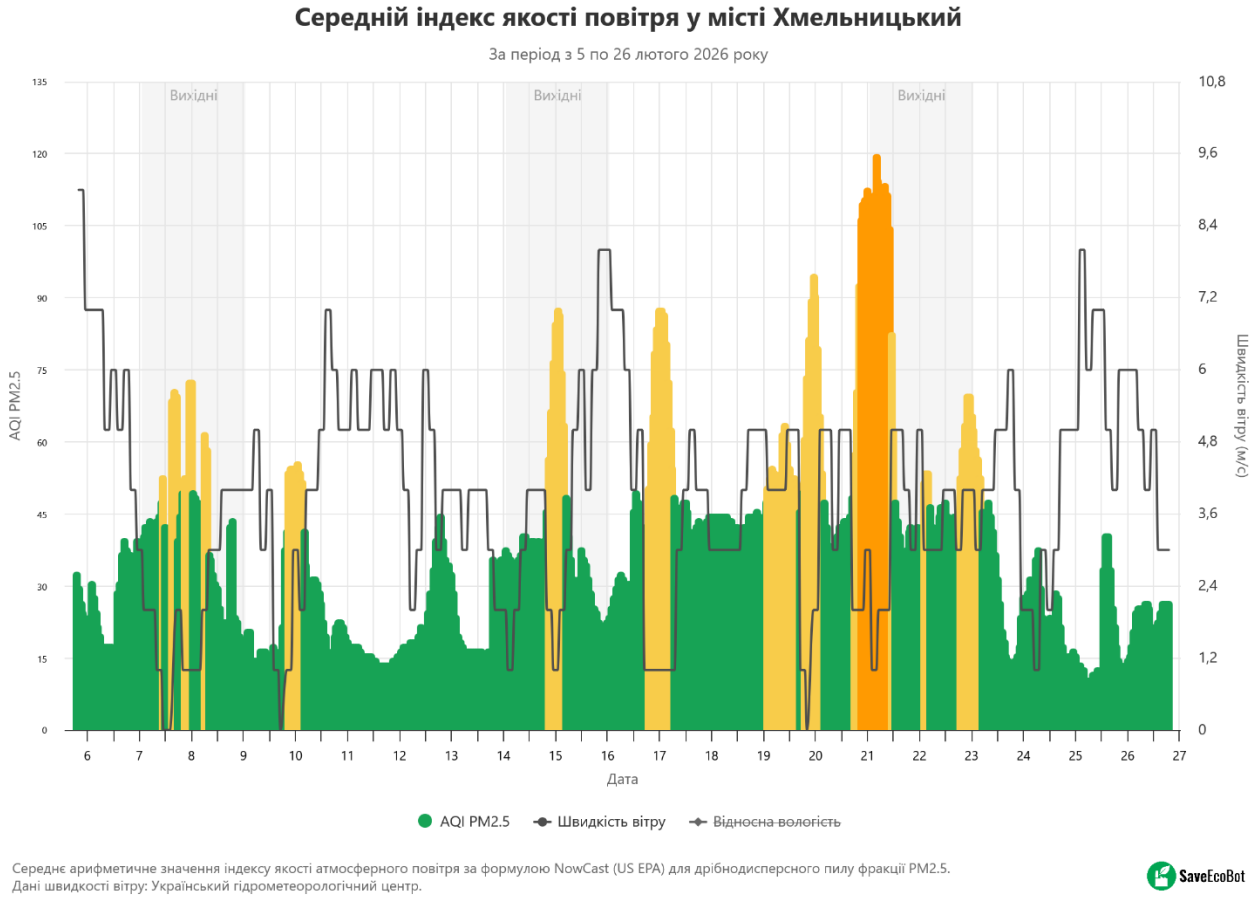

Радіаційний фон у місті Дунаївці — найближчому населеному пункті до адміністративного центру громади селища Дунаївці — за даними системи SaveEcoBot, станом на 26 лютого 2026 року знаходиться у своїх звичних межах і становить 0,110 мкЗв/год

(найменший та найбільший показники за останні 24 години). Заміри здійснюються різними способами, від онлайн станцій моніторингу до щоденних ручних замірів відповідними державними установами на стаціонарних постах спостереження.

Найвища величина потужності експозиційної дози (радіаційний фон) 26 лютого зафіксовано о 09:00 і вона становила 0.110 мкЗв/год, що нижче контрольного рівня.

Варто зазначати, що у Хмельницькій області розроблено Програму державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2022-2026 роки Хмельницької зони, яка погоджена висновком Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 11.11.2022 року № 25/1-14/15570-22 та затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 01.12.2022 року за № 509/2022-н.

Головною метою Програми є запровадження на території Хмельницької області нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря для забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування його змін і ступеня небезпечності, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря, у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров'я та життєдіяльність населення.

Стан поверхневих та підземних вод Новодунаєвецької громади

Водні ресурси Хмельницької області складаються з поверхневого стоку (в середньому 2,1 млрд. $м^3$/рік) і запасів підземних вод (прогнозні – 720 тис. $м^3$/рік, затверджені – 160 млн. $м^3$/рік). Водозабезпеченість місцевим поверхневим стоком одного жителя Хмельниччини становить 1,6 тис.$м^3$, що дещо більше ніж середня по державі, проте водні ресурси нерівномірно розподіляються як по території, так і по сезонам року. Характерним є і те, що Хмельницька область розташована в межах річкових басейнів Дністра, Південного Бугу та суббасейну Прип'яті.

Хмельницька область має досить густу сітку річок, ставків і водосховищ, але природних озер на її території дуже мало. Тут налічується понад 3000 річок загальною протяжністю близько 10 тис. км. Однак довжиною понад 10 км їх не так багато (понад 120), тому що на території області лежать переважно верхів'я річок Південного Бугу або притоки ще більших річок – Дністра та Горині.

Річки області відносяться до басейнів Дністра, Південного Бугу та Дніпра і відзначаються дуже характерними планами: ріки басейну Дністра всі течуть на південь, причому строго паралельно одна до одної; ріки центральної частини області (Південний Буг, його притоки та Случ і Хомора) течуть на схід, а ріки північної частини – на північ. Такий план річкових систем території тісно залежить від її орографії і тектонічної будови.

Відповідно до гідрологічного районування України територія Новодунаєвецької територіальної громади належить до Західної області достатньої водності Правобережної Дніпровської області. Це свідчить про відносно сприятливе водозабезпечення території, що є важливою передумовою для розвитку сільського господарства, забезпечення населення водними ресурсами та підтримання екологічної рівноваги.

Згідно з гідрохімічним районуванням, територія громади входить до гідрокарбонатно-кальцієвого району поширення поверхневих вод. Такий тип вод характеризується помірною

мінералізацією, домінуванням гідрокарбонатів і кальцію у хімічному складі, що є типовим для лісостепової зони. Води цього типу, як правило, придатні для господарсько-побутового використання після стандартної очистки, а також можуть використовуватися для зрошення та потреб аграрного сектору.

Гідрографічна мережа громади представлена малими річками, серед яких основними є Студениця, Тернава та Ушка. Ці водотоки відіграють важливу роль у формуванні місцевого водного балансу, підтриманні біорізноманіття та забезпеченні природного дренажу території. Малі річки також виконують екологічні функції, зокрема регулюють мікроклімат, формують заплавні екосистеми та слугують осередками природної рослинності.

Водночас, як і для більшості малих річок України, характерними є певні екологічні виклики. До них належать замулення русел, зменшення водності в посушливі періоди, зарегульованість русел, а також антропогенний вплив у вигляді сільськогосподарського навантаження, розорювання прибережних смуг і локального забруднення. Такі фактори можуть призводити до деградації водних екосистем і потребують системного управління на рівні громади.

Раціональне використання водних ресурсів громади передбачає впровадження інтегрованого підходу до управління басейнами малих річок. Серед пріоритетних напрямів — збереження прибережних захисних смуг, відновлення природних русел, запобігання забрудненню поверхневих вод, контроль за господарською діяльністю в межах водоохоронних зон, а також екологічна просвіта населення.

Громада розташована у басейні річки Дністер, на території громади знаходяться 22 природних ставка загальною площею водного дзеркала при нормальному підпірному рівні 134,497 гектарів.

Більшість ставків утворені шляхом перекриття малих водотоків або у зниженнях рельєфу. Ставки перебувають у комунальній власності. Наразі діючих водних об’єктів (ставків) є 17 загальною площею 90,3627 га, з них в оренді – 3 ставка площею 25,8538 гектарів.

Оцінка якості поверхневих вод здійснюється на основі аналізу величин гідрохімічних показників у порівнянні з відповідними значеннями їх гранично допустимих концентрацій (ГДК) та фоновими показниками.

Протягом січня 2026 року стан поверхневих вод області відслідковувався такими суб’єктами моніторингу: Регіональним офісом водних ресурсів у Хмельницькій області, лабораторією Хмельницького обласного центру з гідрометеорології та Басейновим управлінням водних ресурсів річок Прут та Сірет на 7 пунктах спостереження.

Дослідження поверхневих вод басейну р. Дністер виконано Лабораторією Басейнового управління водних ресурсів річок Прут та Сірет.

У поверхневих водах басейну р. Дністер по речовинам, за якими велися спостереження, перевищень гранично допустимих концентрацій для водойм господарсько-побутового призначення не зафіксовано.

Інформація стосовно результатів досліджень показників якості поверхневих вод басейну р. Дністер (м. Кам’янець-Подільський, 783 км) за звітний період у порівняні з попереднім місяцем та відповідним місяцем минулого року наведена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

№	Показники якості води	ГДК*	Звітний місяць	Попередній місяць	Відповідний місяць минулого року
	Водневий показник				
	$БСК_5$				
	ХСК				
	Фосфор загальний	–			
	Фосфор ортофосфатів	–			
	Хлориди				
	Сульфати				
	Залізо загальне				

Зневоднення водойм є однією зі складових глобальної екологічної проблеми, яка з кожним роком набуває усе більших масштабів. У 2024 році зафіксовано найбільше зниження рівня води у річках Хмельниччини.

Унаслідок суттєвої зміни клімату відбулось зниження рівня води у межах від 3 до 25 сантиметрів по всій території області. До прикладу, починаючи з 2014 року, річкові повені, які були характерними для весняного періоду, майже не спостерігались.

КП «Добробут-Водоканал надає послуги централізованого водопостачання та водовідведення на території громади. На балансі підприємства знаходяться очисні споруди, водопровідні та каналізаційні мережі. Централізованим питним водопостачанням забезпечено 10 населених пунктів. Протяжність водопровідних мереж на території громади становить 129,9 км. На території громади є 11 артезіанських свердловин, 5 каптажів, 7 криниць.

Забруднення поверхневих вод неочищеними або недостатньо очищеними зворотними водами залишається однією з найгостріших екологічних проблем області. Основною причиною такої ситуації є незадовільний технічний стан очисних споруд, значна фізична зношеність обладнання та обмежені можливості його оновлення.

Аварійний стан окремих вузлів і агрегатів, а також тривала експлуатація інженерних систем без належної модернізації призводять до того, що частина стічних вод надходить у природні водні об’єкти з недостатнім рівнем очистки. Додатковим чинником є несвоєчасне проведення поточних і капітальних ремонтів, що поглиблює технічні проблеми та підвищує ризики аварійних скидів.

Більшість очисних споруд у населених пунктах області експлуатуються понад 40 років. За цей час технології очистки значно змінилися, а вимоги природоохоронного законодавства посилилися. Однак значна частина об’єктів водовідведення не проходила комплексної реконструкції, що не дозволяє забезпечити сучасний рівень очищення стічних вод відповідно до екологічних стандартів.

У ряді територіальних громад області існуючі очисні споруди потребують невідкладної реконструкції та модернізації. Зокрема, актуальною є проблема оновлення очисної інфраструктури і для Новодунаєвецької громади, де технічний стан споруд обмежує можливість досягнення нормативних показників очистки. Це створює ризики погіршення якості водних ресурсів, негативно впливає на стан водних екосистем та може становити загрозу для здоров’я населення.

З огляду на викладене, першочерговими завданнями є:

- ✓ проведення технічного аудиту існуючих очисних споруд;
- ✓ розроблення проєктів реконструкції та модернізації систем водовідведення;
- ✓ впровадження сучасних технологій біологічної та доочистки стічних вод;
- ✓ залучення державного та міжнародного фінансування для оновлення інфраструктури;
- ✓ посилення контролю за якістю скидів у водні об'єкти.

Реалізація зазначених заходів дозволить зменшити рівень антропогенного навантаження на водні ресурси, підвищити екологічну безпеку регіону та забезпечити відповідність систем водовідведення сучасним природоохоронним вимогам.

Природно-ресурсний потенціал громади: ґрунти та надра

Сучасний ґрунтовий покрив Хмельницької області сформувався під впливом ґрунтотворних порід, рельєфу, клімату, рослинного покриву та господарської діяльності людини.

Ґрунтотворні породи – це леси і лесовидні суглинки, піски, супіски, вапняки, глини, алювіальні відклади. На території з рівнинним рельєфом і лісостеповою рослинністю вони стали основою для формування різних типів ґрунтів.

Ґрунтовий покрив громади значною мірою сформований чорноземними ґрунтами, які по праву вважаються одними з найродючіших у світі та є надзвичайно цінним природним ресурсом. Вони утворилися впродовж тривалого часу під впливом степової та лучно-степової рослинності, що сприяло накопиченню значної кількості органічної речовини та гумусу.

Чорноземи вирізняються потужним гумусовим горизонтом, високою природною родючістю та збалансованим мінеральним складом. Вони мають сприятливі фізико-механічні властивості: добру структуру, оптимальну водо- та повітропроникність, здатність утримувати вологу й поживні елементи, що створює оптимальні умови для розвитку кореневих систем рослин. Ґрунти добре забезпечені основними поживними речовинами — азотом, фосфором, калієм, кальцієм та мікроелементами, необхідними для повноцінного росту сільськогосподарських культур.

Завдяки цим характеристикам чорноземи є основою аграрного потенціалу громади, забезпечують стабільні врожаї та сприяють розвитку сільського господарства. Водночас вони потребують раціонального використання та охорони, зокрема впровадження ґрунтозахисних технологій, дотримання сівозмін, протиерозійних заходів і відновлення родючості, що є важливою умовою збереження цього стратегічного природного ресурсу для майбутніх поколінь.

Ґрунти цього регіону мають високий вміст гумусу у чорноземах. Типово ґрунтові реакції мають нейтральну або слаболужну реакцію (pH близько 6,5-7,5), що сприяє росту більшості сільськогосподарських культур.

У таблиці 2.3 наведено структуру земельного фонду громади.

Таблиця 2.3

Територіальні елементи	**Площа, га**
Сільськогосподарські землі	20 677,4
Землі житлової і громадської забудови	549,3

Землі лісогосподарського призначення	4 077,7
Землі промисловості, транспорту, зв’язку, енергетики, оборони та іншого призначення	363,6
Землі водного фонду	172,0
Землі рекреаційного призначення	22,7
Інше	214,9
Всього:	**26 077,6**

Землі сільськогосподарського призначення займають найбільшу територію Новодунаєвецької селищної територіальної громади і становлять 20 677,4 га (майже 79,3%). Землі рекреаційного призначення – найменшу 0,087%, що включають ділянки, які використовуються для облаштування парків, зон відпочинку, спортивних майданчиків та інших об'єктів, що сприяють оздоровленню та відновленню фізичних і духовних сил людини.

У весняний та осінній періоди на території громади спостерігається поширена практика спалювання опалого листя, сухої трави, соломи та інших органічних решток у приватних домогосподарствах. Незважаючи на традиційність такого підходу, він має суттєві негативні наслідки для довкілля та здоров’я населення.

Передусім, спалювання рослинних залишків призводить до значного забруднення атмосферного повітря. У процесі горіння вивільняються дрібнодисперсні частинки, чадний газ, діоксини та інші токсичні речовини, що негативно впливають на дихальну систему людини, загострюють хронічні захворювання та погіршують загальний санітарно-екологічний стан населених пунктів.

Окрім впливу на якість повітря, спалювання органічних решток завдає шкоди ґрунтовим екосистемам. Вогонь знищує важливе біорізноманіття у верхніх шарах ґрунту, зокрема корисних комах, мікроорганізми та дощових черв’яків, які відіграють ключову роль у формуванні родючості ґрунтів. Втрата цих природних компонентів призводить до поступового зниження біологічної активності ґрунту та його деградації.

Також спалювання органічних відходів унеможливлює їх раціональне використання. Замість повернення органічної маси в природний кругообіг шляхом компостування, значна кількість цінної органіки втрачається. Це позбавляє громаду потенційного ресурсу для підвищення родючості ґрунтів, розвитку екологічного землеробства та зменшення обсягів відходів.

Відтак, актуальним є впровадження системних заходів, спрямованих на мінімізацію спалювання рослинних решток, зокрема:

- ✓ проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи серед населення;
- ✓ популяризація практик компостування органічних відходів;
- ✓ створення умов для організованого збирання зелених відходів;
- ✓ посилення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства.

Комплексний підхід до вирішення цієї проблеми сприятиме покращенню якості атмосферного повітря, збереженню ґрунтових екосистем та підвищенню рівня екологічної культури населення громади.

Територія Новодунаєвецької територіальної громади Кам’янець-Подільського району Хмельницької області розташована в межах Подільської височини, геологічна будова якої

представлена переважно осадовими породами неогенового та четвертинного періодів. Мінерально-сировинний потенціал громади сформований головним чином нерудними корисними копалинами місцевого значення. До найбільш поширених належать вапняки, мергелі, доломіти, будівельні глини, суглинки, піски та кременисті породи, що можуть використовуватися як сировина для виробництва будівельних матеріалів, дорожнього будівництва та благоустрою територій.

Поклади корисних копалин громади мають переважно будівельно-сировинне значення та можуть забезпечувати потреби місцевої економіки у мінеральній сировині. Водночас на території громади відсутні розвідані родовища паливно-енергетичних ресурсів і металевих руд, що визначає орієнтацію використання природних ресурсів на розвиток галузей будівельних матеріалів, локального виробництва та інфраструктурного будівництва із дотриманням вимог екологічної безпеки та раціонального природокористування.

Окрему роль відіграють підземні води, які є важливим природним ресурсом для забезпечення населення питною водою та господарсько-побутових потреб. Вони можуть залягати у водоносних горизонтах різної глибини й використовуватися як джерело централізованого або індивідуального водопостачання. Раціональне використання підземних вод вимагає дотримання санітарно-охоронних заходів, моніторингу їх якості та недопущення забруднення.

Таким чином, наявність будівельних матеріалів, торфу та підземних вод у межах Новодунаєвецької громади формує ресурсну основу для місцевого розвитку. Водночас їх освоєння має здійснюватися з урахуванням екологічних обмежень, принципів сталого природокористування та інтересів громади.

Управління побутовими відходами

Система управління відходами є одним із ключових елементів забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку територіальної громади. Аналіз динаміки утворення побутових відходів за останні три роки свідчить про поступове зростання навантаження на існуючу інфраструктуру.

У 2022 році обсяг утворених відходів на території громади становив 764,0 т, у 2023 році – 784,0 т, а у 2024 році – 795,5 т. Таким чином, простежується стабільна тенденція до збільшення кількості відходів, що потребують збирання, транспортування та захоронення. Це вказує на підвищення навантаження на систему управління відходами та актуалізує необхідність впровадження комплексних заходів, спрямованих на мінімізацію їх утворення, розвиток роздільного збирання та модернізацію інфраструктури.

Особливої уваги заслуговує той факт, що зростання обсягів відходів відбувається на фоні скорочення чисельності населення громади протягом останніх 20 років. Така тенденція може свідчити про зміну структури споживання, збільшення використання упаковки, одноразових товарів та товарів короткострокового користування.

Середній показник утворення відходів у громаді становить 75–150 кг на одну особу на рік і має тенденцію до зростання. Це потребує запровадження системних інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на формування екологічно відповідальної поведінки населення, а також розвитку механізмів повторного використання та перероблення ресурсів.

Для захоронення відходів, що утворюються на території громади, використовується полігон побутових відходів за межами селища Дунаївці площею 3 га, а також 9 сміттєзвалищ

за межами сільських населених пунктів загальною площею 6,8 га. Наявна система захоронення потребує оцінки технічного стану, відповідності екологічним вимогам та перспектив подальшої експлуатації з урахуванням зростаючих обсягів відходів.

Окрім офіційних місць видалення відходів, періодично утворюються стихійні сміттєзвалища поза межами населених пунктів, переважно внаслідок несанкціонованого скидання побутових відходів мешканцями навколишніх сіл. Такі звалища оперативно виявляються та ліквідовуються, однак їх повторне виникнення свідчить про необхідність посилення контролю, удосконалення логістики вивезення відходів та підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Актуальними залишаються питання впровадження належної системи управління побутовими відходами: необхідним є розроблення місцевого плану управління відходами, будівництво полігону для побутових відходів, організація регулярного вивозу сміття з усієї території громади та облаштування спеціальних майданчиків для роздільного збору відходів. Реалізація цих заходів стане важливим кроком на шляху до підвищення рівня благоустрою та екологічної безпеки громади.

Біорізноманіття: флора та фауна

Відповідно до розробленої регіональної схеми екологічної мережі Хмельницької області, Новодунаєвецька селищна територіальна громада Кам'янець-Подільського району Хмельницької області частково входить до Тернавського регіонального субекокоридору локальної екомережі Національного природного парку «Подільські Товтри» (Подільськотовтринське природне ядро), а також до Студеницького і Ушицького екокоридорів Хмельницької області.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про екологічну мережу» екомережа – єдина територіальна систма, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні.

Ушицький екокоридор тягнеться територіями 2 районів: Хмельницького та Кам`янець-Подільського. Знаходиться на південному сході Хмельницької області. Включає долини річок Ушиці та Данилівки – лівих приток Дністра. Спочатку екокоридор прямує з північного заходу на схід вздовж р. Ушиці, а потім повертає на південь, розширюється, йде долинами Ушиці та Данилівки. Ушицький екокоридор бере початок в Хмельницькому районі біля с. Пільний Олексинець.

Ландшафти екокоридору лісостепові. В результаті дії антропогенних чинників у долинах річок зменшилась кількість лісів, територія розорена, зайнята сіножатями. Найбільше лісів залишилось у середній частині басейну р.Ушиця. Найбільші лісові масиви зустрічаються біля сіл Станіславівка, Проскурівка, Маліївці, Гута-Морозовська, Мала і Велика Кужелівка, Велика Кужелева, Сокілець. Це переважно дубові та грабово-дубові ліси. У нижній частині екокоридору зростають ліси з дубом скельним. Оскільки заплави вузькі, тут не мають значного поширення заплавні та суходільні луки.

Природне ядро національного значення «Подільськотовтринське» знаходиться на південному заході Хмельниччини – Товтровому горбогірному кряжі та Кам`янецькому каньйоновому Придністров`ї. Загальна протяжність території з північного заходу на південний схід становить 140 км. Товтри – унікальний природний утвір, древні гори, що сформувались 25–15 млн років тому під час існування Тортонського та Сарматського морів. Це риф, утворений рештками вапнякових водоростей, моховаток, молюсків, морських червів тощо.

У доісторичні часи Товтрова гряда не зазнала впливу материкового зледеніння, тому тут збереглися види теплолюбної флори. Крім багатьох інших функцій, Товтри в регіоні регулюють гідрорежим. Вони підживлюють своїми водними джерелами притоки Дністра. Але через безмірне руйнування Товтрового пасма ця їхня функція зараз різко послаблюється.

Велике різноманіття екотопів, наявність на території екокоридорів старих лісових масивів, відкритих крутосхилів, карстових печер сприяє проживанню тут великої кількості видів тварин. Флора налічує близько 1500 видів безхребетних, 50 видів риб, 11 видів земноводних, 10 видів плазунів, 223 види птахів, 71 вид ссавців.

Переважає лісостеповий тип рослинності. Панівне значення в природному рослинному покриві мають дубові, грабово-дубові, грабово-дубово-ясеневі ліси. Також є штучні насадження робінії, сосни звичайної, сосни чорної, сосни кримської. З трав`яної рослинності найбільші площі займають степові та лучно-степові угруповання з домінуванням осоки низької, костриці валіської, ковили волосистої, ковили найкрасивішої, наскельні степи з домінуванням тонконогу різнобарвного.

Хоча ліси не займають значної площі, вони відіграють важливу роль у підтримці екологічного балансу. Лісові масиви, що складаються переважно з листяних порід, є джерелом деревини, а також місцем відпочинку та збору ягід і грибів. Вони також служать для захисту ґрунтів від ерозії.

Ліси на території України, у тому числі і у Хмельницькій області розташовані дуже нерівномірно. Площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок області – 265,1 тис. га, тобто лісистість Хмельницької області складає 12,8 відсотка.

Площа лісових ресурсів на території Новодунаєвецької СТГ становить 4077,7 га. Лісистість громади становить 15,6%, це дещо вище відповідного показника по області та майже дорівнює показнику лісистості України (15,9%). Лісові ресурси громади перебувають в користуванні ДП «Ліси України» – 3384,4 га та КП «Лісовик» Дунаєвецької міської ради – 442 га.

Основу лісової рослинності становить граб, а до звичайних тутешніх дерев належать: дуб, ясен, липа, клен, явір, берест, осика, тополя, дика груша, дика яблуня, черемха, черешня та інші.

Природні території та об'єкти культурної спадщини

Відповідно до переліку базових наборів геопросторових даних, визначених у додатку до Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», до природоохоронних територій та об'єктів належать території природно-заповідного фонду, водоохоронні зони, прибережні захисні смуги водних об'єктів, території екологічної мережі та інші території, що мають особливий режим охорони та використання.

Природно-заповідний фонд Хмельницької області є унікальним оселищем рідкісних видів, більшість з яких охороняються на міжнародному та європейському рівні і становлять

особливу цінність за умов заповідання.

Основу природно-заповідного фонду області становлять об’єкти різних категорій: національні природні парки, заказники, пам’ятки природи, заповідні урочища зі збереженням природних угруповань та ландшафтів.

На сьогоднішній день в структурі природно-заповідного фонду області нараховується 538 об’єктів загальною площею 328684,491 гектарів.

Відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а також з урахуванням переліку базових наборів геопросторових даних, визначених додатком до Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», під час підготовки стратегічної екологічної оцінки було проаналізовано наявність на території Новодунаєвецької селищної територіальної громади об’єктів природно-заповідного фонду, елементів екологічної мережі, територій з особливим природоохоронним статусом та інших об’єктів, що мають природоохоронну цінність.

У межах Новодунаєвецької селищної територіальної громади Хмельницького району функціонують об’єкти природно-заповідного фонду місцевого значення, які мають важливе природоохоронне, екологічне та наукове значення.

У межах кварталу 4 виділу 2 лісового масиву комунального підприємства Дунаєвецької міської ради «Лісовик» розташована ботанічна пам’ятка природи місцевого значення «Вільхові насадження» площею 10,6 га. Об’єкт природно-заповідного фонду оголошено рішенням Хмельницької обласної ради від 11.07.2007 № 23-9/2007 «Про розширення та впорядкування природно-заповідного фонду області».

Пам’ятка природи створена з метою збереження цінного природного комплексу вільхових лісових насаджень, характерних для заплавних та перезволожених ділянок Подільського регіону. Територія представлена переважно насадженнями вільхи чорної (Alnus glutinosa), які виконують важливі екологічні функції — регулювання водного режиму, запобігання ерозійним процесам, збереження біорізноманіття та підтримання стабільності прибережно-водних екосистем.

Вільхові ліси формують специфічні умови середовища існування для численних видів флори і фауни, зокрема вологолюбної трав’янистої рослинності, безхребетних, земноводних та птахів, що пов’язані з водно-болотними біотопами. Територія має природоохоронне, наукове та еколого-освітнє значення.

У межах населеного пункту Маліївці розташований парк-пам’ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення Маліївецький парк загальною площею 17,2 га.

Парк було затверджено як один із найбільш визначних об’єктів садово-паркової архітектури постановою Ради Міністрів Українська РСР від 29.01.1960 № 105 та взято під державну охорону.

Маліївецький парк є унікальним поєднанням природної та культурної спадщини. Його формування пов’язане з історичним розвитком садово-паркового мистецтва Поділля, де природні ландшафти гармонійно поєднані з елементами ландшафтної архітектури.

Територія парку характеризується різноманіттям зелених насаджень, наявністю вікових дерев, декоративних алей, а також природними ландшафтними елементами — схилами, водними об’єктами та мальовничими оглядовими точками. Подібні об’єкти мають значну естетичну, рекреаційну та наукову цінність.

Як об’єкт природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, Маліївецький парк виконує низку важливих функцій:

- ✓ збереження цінних зразків садово-паркового мистецтва;
- ✓ охорона вікових та інтродукованих деревних порід;
- ✓ підтримання локального біорізноманіття;
- ✓ формування сприятливого мікроклімату в межах населеного пункту;
- ✓ забезпечення рекреаційних потреб населення.

Парк також є осередком збереження місцевих видів флори та фауни, створюючи умови для існування птахів, комах і дрібних ссавців, характерних для лісопаркових екосистем.

Наявність об’єкта природно-заповідного фонду загальнодержавного значення на території Новодунаєвецької громади підкреслює її природну та історико-культурну цінність. Маліївецький парк має потенціал для розвитку екологічного туризму, культурно-пізнавальних маршрутів та екологічної освіти.

На території громади, на південний захід від села Джуржівка та на південь від села Морозів у межах 34 квадрату 9 виділу Маліївецького лісництва розташована ботанічна пам’ятка природи місцевого значення «Морозівська дача» загальною площею 5,5 га. Набула статусу пам’ятки відповідно до рішення Хмельницької обласної ради народних депутатів від 21.11.1984 № 242 «Про мережу територій і об’єктів природно-заповідного фонду області».

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» передбачає, що природоохоронні території охороняються як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання.

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об’єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням.

Стаття 28 Закону передбачає, що на території пам’яток природи забороняються суцільні, поступові, лісовідновні та прохідні рубки, видалення захаращеності, полювання та будь-яка інша діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об’єктів, оголошених пам’ятками природи, беруть на себе зобов’язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження. На території парків-пам’яток садово-паркового мистецтва забороняється будь-яка діяльність, що не пов’язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їх збереженню, що визначено статтею 38 Закону.

Окрім того, на території парків-пам’яток садово-паркового мистецтва забезпечується проведення екскурсій та масовий відпочинок населення, здійснюється догляд за насадженнями, включаючи санітарні рубки, рубки реконструкції та догляду з підсадкою дерев і чагарників ідентичного видового складу, замість загиблих, вживаються заходи щодо

запобігання самосіву, збереження композицій із дерев, чагарників і квітів, трав'яних газонів.

Для забезпечення необхідного режиму охорони та збереження зазначених вище територій та об'єктів природно-заповідного фонду, запобігання негативному впливу господарської діяльності навколо них, рішенням Хмельницької обласної ради від 26.09.2002 року №17, встановлені наступні охоронні зони:

15 метрів — ботанічні пам'ятки природи місцевого значення «Вільхові насадження» та «Морозівська дача»;

30 метрів — парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Маліївецький парк».

Разом з тим, відповідно до наявної інформації та геопросторових даних, на території Новодунаєвецької селищної територіальної громади відсутні елементи Смарагдової мережі, визначені в рамках виконання Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни та природних середовищ існування в Європі. Також відсутні охоронні зони для збереження біорізноманіття у лісах, визначені відповідно до вимог природоохоронного законодавства.

Крім того, на території громади не зафіксовано об'єктів Червоної книги України, а також відсутні території, зарезервовані з метою подальшого заповідання. Таким чином, мережа природоохоронних територій у межах громади є обмеженою та представлена лише окремим об'єктом природно-заповідного фонду місцевого значення.

Реалізація стратегічних та операційних цілей розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади, зокрема у сферах розвитку інфраструктури, підтримки підприємництва, модернізації комунального господарства, впровадження енергоефективних технологій, формування сучасної системи управління відходами та благоустрою територій, передбачених Стратегією розвитку громади, може супроводжуватися певним антропогенним навантаженням на природні території. Водночас аналіз завдань Стратегії свідчить, що більшість із них спрямовані на підвищення якості довкілля, раціональне використання природних ресурсів та формування екологічно безпечного середовища проживання населення.

Охорона здоров'я та безпека життєдіяльності населення громади

До складу Новодунаєвецької селищної територіальної громади входить 19 населених пунктів, з них 1 селище та 17 сіл, об'єднаних у 6 старостинських округів. Чисельність зареєстрованого населення громади станом на 01.01.2026 року становить 9912 осіб. На початок 2026 року в громаді офіційно зареєстровано 364 внутрішньо переміщені особи. Щільність населення у громаді становить 38 осіб на 1 км^2.

Згідно з даними таблиці 2.4 розподіл населення в громадах у більшості рівномірний. Найбільшим за чисельністю населення є адміністративний центр селище Дунаївці, що складає 25% від населення громади. Найменшим є Морозівський старостинський округ.

Таблиця 2.4

Населений пункт / старостинський округ	Села, що входять до старостинського округу	Кількість зареєстрованого
Селище Дунаївці		2477
Лошковецький	Лошківці, Удріївці	1167

Малієвецький	Маліївці, Слобідка Малієвецька, Сприсівка, Підлісний Мукарів, Варварівка	1521
Міцівецький	Міцівці, Ставище	1732
Морозівський	Морозів, Гута Морозівська, Гамарня	662
Тинянський	Тинна, Тернова, Харитонівка	1013
Томашівський	Томашівка, Малий Карабчіїв	1340

У віковій структурі населення працездатне населення, що проживає на території громади становить 47%, діти (0-18 років) – 14,5% та особи у віці 60 та більше років – 38,5%. У структурі населення на рівні громади переважають жінки.

Станом на 02 березня 2026 року за даними Національної служби здоров'я України кількість активних декларацій по Новодунаєвецькій громаді складає 7464. З них 54,7 % декларацій подали жінки, 45,3% — чоловіки.

Демографічна ситуація у Новодунаєвецькій селищній територіальній громаді загалом відповідає тенденціям, характерним для більшості населених пунктів області. Упродовж останніх років спостерігається стійка тенденція до скорочення природного приросту населення, що зумовлено низьким рівнем народжуваності та зростанням показників смертності.

Природний рух населення громади характеризується стабільним перевищенням рівня смертності над рівнем народжуваності, що негативно впливає на загальну чисельність населення та формує ризики подальшого демографічного скорочення. Така ситуація ускладнює процес відтворення населення та посилює демографічне навантаження на працездатну частину громади.

Природний приріст населення у громаді негативний: кількість померлих перевищує кількість народжених. За 2024 рік у громаді народилося 24 немовляти. При цій кількості новонароджених померло 156 людей. Природне скорочення населення становить 132 особи.

Аналогічна і міграційна ситуація: у 2024 році у громаду прибуло 295 осіб, однак виїхало 371 особа, тобто міграційне скорочення становило 76 осіб.

Аналіз статевої структури дорослого населення громади свідчить про наявність характерних демографічних особливостей. У загальній чисельності населення переважають жінки, що обумовлено як об'єктивними демографічними чинниками, так і різницею у тривалості життя між чоловіками та жінками. Така структура населення потребує врахування під час стратегічного планування розвитку громади, особливо у сферах охорони здоров'я, соціального захисту та функціонування ринку праці.

Сформована демографічна ситуація зумовлює необхідність впровадження цілеспрямованих управлінських рішень, спрямованих на зменшення відтоку населення та врегулювання міграційних процесів. Досягнення позитивних змін у чисельності населення можливе за умови реалізації комплексного підходу, що передбачає створення безпечних умов для проживання та ведення господарської діяльності, підвищення якості життя в громаді, а також повноцінне врахування потреб внутрішньо переміщених осіб, молоді, молодих родин і дітей.

Реалізація відповідних заходів сприятиме формуванню комфортного та привабливого середовища для проживання, розширенню можливостей працевлаштування, розвитку малого

і середнього підприємництва, а також посиленню економічної активності населення. У довгостроковій перспективі це може забезпечити стабілізацію демографічної ситуації та створити передумови для поступового зростання чисельності населення Новодунаєвецької територіальної громади.

Водночас збільшення частки вразливих груп населення призводить до зростання навантаження на систему соціального захисту та актуалізує потребу в розширенні спектра соціальних послуг. Особливої уваги потребують розвиток адресної допомоги, впровадження адаптаційних програм, а також заходів соціальної інтеграції. Це, у свою чергу, вимагає системного підходу до формування соціальної політики, зміцнення інституційної спроможності громади та залучення додаткових фінансових і організаційних ресурсів для забезпечення належного рівня соціального захисту мешканців.

Таким чином, демографічні тенденції, що склалися, формують як виклики, так і можливості для подальшого розвитку громади. Їх врахування під час стратегічного планування є ключовою передумовою забезпечення соціальної стабільності, сталого розвитку та підвищення якості життя населення.

Освітня мережа Новодунаєвецької селищної територіальної громади функціонує в умовах правового режиму воєнного стану, що зумовлює необхідність адаптації системи освіти до нових викликів та ризиків. Водночас вона орієнтована на забезпечення рівного доступу кожної дитини до якісної освіти, з урахуванням сучасних суспільних потреб і безпекових умов. У період воєнних дій заклади освіти виконують не лише навчальну, а й важливу соціальну функцію, виступаючи простором безпеки, підтримки та стабільності для дітей і їхніх родин.

Частка дітей віком від 0 до 18 років у загальній чисельності населення громади становить 13,1% (1317 осіб). Порівняно з початком 2022 року спостерігається зменшення кількості дітей на 125 осіб, що свідчить про негативні демографічні тенденції, зумовлені міграційними процесами, безпековими викликами та загальним скороченням чисельності населення. Така динаміка потребує врахування під час стратегічного планування розвитку освітньої мережі, зокрема щодо оптимізації її структури та забезпечення ефективного використання ресурсів.

У 2024/2025 навчальному році освітня мережа громади представлена одним опорним закладом загальної середньої освіти, одним закладом дошкільної освіти та сімома гімназіями, при яких функціонують чотири структурні підрозділи дошкільної освіти. Така структура дозволяє забезпечити базове покриття освітніх потреб населення та доступність освітніх послуг на території громади.

Водночас подальший розвиток освітньої мережі потребує гнучкого підходу з урахуванням демографічних змін, внутрішньої міграції та безпекових умов. Особливу увагу слід приділити модернізації освітньої інфраструктури, створенню безпечного освітнього середовища, розвитку укриттів, цифровізації навчального процесу, а також підтримці педагогічних кадрів. Комплексні заходи у цій сфері сприятимуть збереженню доступності та якості освіти, підвищенню довіри населення до освітніх інституцій і формуванню умов для сталого розвитку громади навіть в умовах тривалих кризових викликів.

Функціонування такої мережі навчальних закладів створює передумови для забезпечення безперервності освіти, соціальної адаптації дітей та формування людського потенціалу громади. Подальший розвиток і модернізація освітньої інфраструктури, підвищення якості освітніх послуг та впровадження сучасних освітніх підходів сприятимуть підвищенню привабливості громади для проживання молодих сімей і сталому соціально-економічному

розвитку Новодунаєвецької територіальної громади.

Вагоме місце у формуванні гармонійно розвиненої особистості, зміцненні та збереженні здоров'я дітей і молоді займає фізичне виховання. У громаді функціонує спортивний заклад – ФОСК «Спорт-Лідер», який відіграє важливу роль у розвитку дитячо-юнацького спорту та популяризації здорового способу життя. У структурі закладу діють чотири відділення: футбол, волейбол (юнаки), волейбол (дівчата) та гімнастика. Загалом у спортивних секціях займаються 128 дітей, з якими працюють 6 кваліфікованих тренерів.

Протягом року заклад активно організовує та проводить різноманітні спортивні заходи, що сприяють розвитку фізичної активності дітей та молоді, формуванню командного духу та змагальних навичок. Серед ключових подій — турніри вихідного дня з футболу, міжрайонні турніри серед дівчат, а також змагання прем'єр-ліги з футзалу серед дітей. Такі заходи сприяють інтеграції громади у ширший спортивний простір та підвищують її імідж на міжрайонному рівні.

Окрему увагу приділено організації дозвілля дітей у літній період: під час канікул функціонує спортивний табір, який забезпечує активний відпочинок, фізичний розвиток і соціалізацію вихованців. Діяльність закладу загалом сприяє зміцненню здоров'я підростаючого покоління, формуванню культури регулярних занять спортом і створює передумови для подальшого розвитку спортивної інфраструктури громади.

Головною метою функціонування системи охорони здоров'я громади є орієнтація на профілактику та раннє виявлення захворювань, забезпечення доступної та якісної первинної медичної допомоги населенню, а також збереження кадрового потенціалу медичної галузі. Такий підхід відповідає сучасним принципам розвитку системи охорони здоров'я, що передбачають посилення ролі первинної ланки як основи медичного обслуговування населення.

На території Новодунаєвецької селищної територіальної громади функціонує мережа закладів первинної медичної допомоги, яка забезпечує базові медичні послуги для жителів усіх населених пунктів. Надавачем послуг виступає комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Дунаєвецької міської ради. У структурі підприємства на території громади функціонують три амбулаторії загальної практики сімейної медицини (у селищі Дунаївці, селах Міцівці та Маліївці), а також десять медичних пунктів тимчасового базування, розташованих у селах Тинна, Підлісний Мукарів, Малий Карабчіїв, Томашівка, Тернова, Ставище, Удріївці, Лошківці, Морозів і Гута Морозівська.

Додатково на території громади функціонує пункт екстреної (швидкої) медичної допомоги Дунаєвецької підстанції екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, що забезпечує оперативне реагування на невідкладні стани та підвищує рівень доступності медичних послуг.

У громаді значна увага приділяється профілактичному напряму розвитку системи охорони здоров'я, зокрема проведенню диспансерних оглядів та оздоровленню сільського населення. Такий підхід спрямований на своєчасне виявлення захворювань, попередження їх ускладнень та зниження рівня захворюваності серед мешканців громади, особливо у віддалених населених пунктах.

Реалізуються заходи, спрямовані на покращення медичного забезпечення жителів громади та наближення первинної медичної допомоги до населення. Особлива увага приділяється підвищенню доступності медичних послуг у сільській місцевості, що сприяє

більш рівномірному охопленню населення профілактичними та лікувальними заходами.

Пріоритетним напрямом роботи залишається охорона материнства і дитинства. У громаді здійснюються комплексні заходи, спрямовані на покращення медичного обслуговування матерів і дітей, з метою запобігання материнській, дитячій та перинатальній смертності, зниження рівня захворюваності новонароджених і забезпечення належного медичного супроводу вагітних.

Наявна мережа закладів охорони здоров'я створює базові умови для надання первинної медичної допомоги, однак подальший розвиток галузі потребує посилення кадрового забезпечення, оновлення матеріально-технічної бази, розвитку телемедицини та підвищення доступності послуг для жителів віддалених населених пунктів. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню якості медичного обслуговування, збереженню здоров'я населення та зміцненню соціальної стійкості громади.

Окрему увагу приділено профілактиці соціально небезпечних захворювань, зокрема туберкульозу. Проводяться заходи з раннього виявлення, профілактики та інформування населення, що є важливою складовою збереження громадського здоров'я. Загалом реалізація профілактичних заходів сприяє підвищенню рівня медичної безпеки, покращенню якості життя населення та формуванню відповідального ставлення до власного здоров'я серед мешканців громади.

Заходи щодо забезпечення соціальних прав і гарантій жителів громади реалізуються відділом соціального захисту населення, який виступає ключовим координатором соціальної політики на місцевому рівні. Його діяльність спрямована на забезпечення державних соціальних стандартів, надання адресної допомоги та підтримку найбільш уразливих категорій населення.

Основними напрямами роботи відділу є призначення та виплата державних соціальних допомог, надання пільг, організація соціального обслуговування громадян, які опинилися у складних життєвих обставинах, а також реалізація програм підтримки сімей з дітьми, осіб з інвалідністю, людей похилого віку та внутрішньо переміщених осіб. Важливим аспектом діяльності є забезпечення доступності соціальних послуг і підвищення їх адресності відповідно до потреб населення.

Матеріальні активи

Через територію громади проходить транспортний шлях Житомир-Чернівці Н-03, що зв'язує Київ, Житомир, Вінницю, Хмельницький із Кам'янець-Подільським, Чернівцями, Бельцами і Кишиневом. Вигідне транспортно-географічне розташування громади є важливим чинником соціально-економічного розвитку її території.

Загальна протяжність вулично-дорожньої мережі комунальних доріг по громаді складає 207,2 км. Дорожні покриття доріг населених пунктів асфальтне та щебеневе (з частковою деформацією та ямковістю). Дороги потребують постійного нагляду, капітального та поточних ремонтів, щоб відновити, а також підвищити транспортно-експлуатаційні якості доріг і споруд, приведення їх геометричних параметрів, міцнісних та інших технічних характеристик згідно з вимогами діючих правил, норм і стандартів відповідно до категорії дороги, а також з урахуванням дорожніх умов і інтенсивності руху.

Населені пункти, які входять у Новодунаєвецьку територіальну громаду, забезпечені 5 автобусними маршрутами з селищем Дунаївці, м. Дунаївці та обласним центром

м. Хмельницький.

Громада розташована на залізничному шляху Південно-Західної залізниці, що зв'язує Київ, Вінницю, Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Чернівці та інші міста України.

Територію громади перетинає газопровід «Союз».

У Новодунаєвецькій територіальній громаді житловий фонд складається переважно з приватного сектору.

На території громади комунальні послуги надаються двома комунальними підприємствами: КП «Добробут-Водоканал» та КП «Господар-ОТГ».

КП «Добробут-Водоканал» надає послуги централізованого водопостачання та водовідведення. Середня кількість штатних працівників на підприємстві – 13 осіб. На балансі підприємства знаходяться очисні споруди, водопровідні та каналізаційні мережі.

Централізованим питним водопостачанням забезпечено 10 населених пунктів громади. Протяжність водопровідних мереж на території громади становить 129,9 км. На території громади є 11 артезіанських свердловин, 5 каптажів та 7 криниць. Протяжність мереж водовідведення 5,44 км. Очисні споруди територіальної громади знаходяться у незадовільному стані.

КП «Господар-ОТГ» надає послуги зі збирання та вивезення побутових відходів, ритуальні та транспортні послуги. Для вивезення побутових відходів використовується полігон площею 3 га за межами селища Дунаївці, а також 9 сміттєзвалищ у селах громади. Для збирання побутових відходів використовується один сміттєвоз та 70 контейнерів.

У громаді працюють підприємства з виробництва електроенергії ТОВ «Сонячний потік-1», ТОВ «Сонячний потік-2», ТОВ «Сонячний потік-3», ТОВ «Сонячний потік-4». Фактична сумарна потужність сонячних електростанцій становить 3,2 МВт.

Газифіковано 17 населених пунктів.

Прогнозні зміни, якщо документ державного планування місцевого рівня не буде затверджено

У разі якщо проєкт Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) не буде ухвалений або її реалізацію буде відкладено, існує висока ймовірність поступового погіршення стану довкілля в межах громади. Передусім це може проявитися у зростанні обсягів викидів забруднюючих речовин у повітря, що сприятиме зниженню його якості, підвищенню ризику розвитку респіраторних і серцево-судинних захворювань, а також зменшенню загального рівня комфортності проживання населення.

Відсутність системного підходу до планування та належного управління природними ресурсами може негативно вплинути і на стан поверхневих та підземних вод. Ймовірними наслідками стануть зростання концентрацій небезпечних хімічних речовин, погіршення санітарно-гігієнічних характеристик води та зниження доступності якісної питної води для жителів громади. Це безпосередньо позначиться на здоров'ї населення, розвитку сільського господарства, стабільності функціонування комунальних систем та загальному екологічному балансі території.

Небажані зміни можуть також торкнутися зелених насаджень, рекреаційних зон і об'єктів оздоровчого призначення. Скорочення площ або деградація зелених територій призведе до втрати частини біорізноманіття, погіршення локальних кліматичних умов, зменшення

здатності природних екосистем до самоочищення та зниження їхньої ролі у стримуванні забруднення. У поєднанні з погіршенням якості повітря і води це суттєво підвищить екологічні ризики та негативно вплине на стан здоров’я населення.

Таким чином, відсутність затвердженої Стратегії розвитку та чіткого плану її реалізації може спричинити комплексне погіршення екологічної ситуації. Це охопить ключові компоненти природного середовища — повітря, водні ресурси, ґрунти, рослинний і тваринний світ — і матиме прямі негативні наслідки для якості життя, соціального добробуту та сталого розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

Територіальний вплив реалізації документа державного планування місцевого рівня охоплює не лише безпосередню зону впровадження стратегічних рішень, а й прилеглі просторові ареали, які можуть зазнавати прямого або опосередкованого впливу. До таких територій, передусім, належать землі Новодунаєвецької селищної територіальної громади, у межах яких передбачається практична реалізація Стратегії та виконання запланованих заходів соціально-економічного, просторового й інфраструктурного розвитку.

Комплексна характеристика сучасного стану довкілля, а також аналіз показників здоров'я населення громади разом із визначенням ключових екологічних і соціальних чинників детально подані у розділі 2 цього документа, що створює аналітичну основу для оцінки можливих наслідків реалізації стратегічних рішень.

У Стратегії, відповідно до стратегічного бачення розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади, визначено стратегічні та оперативні цілі й завдання. У таблиці 3.1 наведено можливий вплив стратегічних і оперативних цілей Стратегії на території, які ймовірно відчують такий вплив.

Таблиця 3.1

Тип території	Основні заходи Стратегії, що можуть впливати	Характер ймовірного впливу	Потенційні екологічні ризики	Очікуваний екологічний ефект / заходи пом'якшення
Території житлової та нежитлової забудови	Розвиток соціальної інфраструктури, модернізація закладів освіти і медицини, благоустрій та озеленення населених пунктів, реконструкція інженерних мереж	Переважно позитивний, довгостроковий	Тимчасове підвищення шумового та пилового навантаження під час будівельних робіт; утворення будівельних відходів	Покращення санітарно-гігієнічних умов проживання населення, розвиток зеленої інфраструктури, зменшення екологічного навантаження завдяки модернізації інженерних систем
Землі промисловості	Розвиток підприємництва, створення нових виробничих потужностей, розвиток переробної інфраструктури	Можливий змішаний (позитивний/ негативний)	Потенційне збільшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря, утворення відходів виробництва,	Впровадження сучасних екологічно безпечних технологій, енергоефектив-ності, дотримання природоохорон-ного законодавства та

Тип території	Основні заходи Стратегії, що можуть впливати	Характер ймовірного впливу	Потенційні екологічні ризики	Очікуваний екологічний ефект / заходи пом'якшення
			локальний вплив на ґрунти	процедур оцінки впливу на довкілля
Території водних об'єктів (прибережні захисні смуги, водоохоронні зони)	Модернізація систем водопостачання і водовідведення, благоустрій територій	Переважно позитивний	Можливе локальне порушення ґрунтового покриву або гідрологічного режиму під час будівництва інженерних мереж	Зменшення ризику забруднення поверхневих і підземних вод, покращення якості очищення стічних вод, дотримання режимів водоохоронних зон
Території полігонів, звалищ та об'єктів водопостачання і каналізації	Формування сучасної системи управління відходами, модернізація комунальної інфраструктури	Переважно позитивний	Тимчасовий вплив під час реконструкції або будівництва об'єктів (шум, пил, локальне порушення ґрунтів)	Зменшення обсягів захоронення відходів, покращення системи їх сортування та перероблення, зниження ризику забруднення ґрунтів та вод
Території природно-заповідного фонду, природоохоронного, рекреаційного та культурно-оздоровчого призначення	Розвиток туризму, благоустрій територій, збереження культурної спадщини	Переважно позитивний, за умови дотримання природоохорон-ного режиму	Можливе зростання антропогенного навантаження внаслідок збільшення туристичних потоків	Підвищення рівня охорони природних комплексів, розвиток екологічного туризму, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття
Автомобільні дороги та прилеглі території	Розвиток транспортної інфраструктури, ремонт і реконструкція доріг	Позитивний у довгостроковій перспективі	Тимчасове підвищення рівня шуму, пилу та викидів під час проведення дорожніх робіт	Покращення транспортної доступності, підвищення безпеки дорожнього руху, потенційне зменшення

Тип території	Основні заходи Стратегії, що можуть впливати	Характер ймовірного впливу	Потенційні екологічні ризики	Очікуваний екологічний ефект / заходи пом'якшення
				викидів від транспорту через оптимізацію руху
Землі сільськогосподарського призначення	Розвиток аграрного сектору, створення інфраструктури зберігання та переробки продукції	Змішаний	Можлива деградація ґрунтів, хімічне навантаження через використання агрохімікатів, зміна структури землекористування	Впровадження принципів сталого землекористування, збереження родючості ґрунтів, розвиток сучасної агротехнологічної інфраструктури

Новодунаєвецька селищна територіальна громада розташована у межах Кам'янець-Подільського району Хмельницької області та характеризується поєднанням природних, історико-культурних та агроландшафтних територій. Просторовий розвиток громади визначається переважно сільськогосподарським використанням земель, наявністю природно-рекреаційних ресурсів, туристичного потенціалу та об'єктів культурної спадщини.

Реалізація Стратегії розвитку громади передбачає заходи економічного відновлення, розвитку туризму, модернізації інфраструктури, покращення якості життя населення та раціонального використання природних ресурсів.

Територія громади характеризується значним ***біологічним різноманіттям***, представленим природними лісовими масивами, лучно-степовими екосистемами, водно-прибережними угіддями та парковими територіями, зокрема Маліївецьким парком.

Основними чинниками впливу є сільськогосподарська діяльність, рекреаційне навантаження, розвиток туристичної інфраструктури.

Потенційні наслідки реалізації Стратегії

Позитивні:

— резервування територій, цінних для заповідання;

— розвиток зеленого та сільського туризму;

— музеєфікація природно-історичних об'єктів;

— впорядкування туристичних маршрутів, що зменшує хаотичне відвідування природних територій.

Можливі ризики:

— локальне рекреаційне навантаження на природні комплекси;

— порушення середовищ існування при будівельних роботах.

Ризики мінімізуються через просторове планування та екологічні обмеження.

Надра громади представлені переважно корисними копалинами місцевого значення (будівельні матеріали, мінеральна сировина).

Стратегія не передбачає інтенсивного освоєння родовищ, тому суттєвий негативний вплив на надра не прогнозується, вплив можливий лише під час локальних будівельних робіт.

Позитивним фактором є впорядкування земель та розроблення документації із землеустрою.

Ґрунтовий покрив представлений переважно родючими чорноземами, що активно використовуються у сільському господарстві. Основні проблеми — ерозійні процеси, виснаження ґрунтів, нераціональне використання земель.

Вплив реалізації Стратегії

Позитивні наслідки:

— інвентаризація земельних ділянок;

— розроблення комплексного плану просторового розвитку;

— розвиток переробної інфраструктури агросектору;

— впорядкування землекористування.

Очікується зменшення деградації земель та підвищення ефективності їх використання.

Клімат громади — помірно континентальний із тенденціями до підвищення середньорічної температури, збільшення періодів посух, зростання екстремальних погодних явищ.

Вплив Стратегії

Позитивні ефекти:

— розвиток місцевої економіки без значного зростання викидів;

— модернізація будівель та систем опалення;

— розвиток локальної економіки та скорочення транспортних перевезень.

Стратегія загалом не створює значного кліматичного навантаження.

Основні джерела впливу на ***атмосферне повітря*** в громаді — це автотранспорт, опалювальні системи, локальні виробництва.

Передбачені заходи:

— модернізація котелень;

— розвиток місцевої економіки;

— планування територій.

Очікується стабілізація стану атмосферного повітря без суттєвого збільшення викидів.

Водні об'єкти громади мають важливе екологічне та рекреаційне значення. Основні проблеми — локальне забруднення, зношеність інженерних мереж, рекреаційне навантаження.

Вплив заходів Стратегії

Позитивні ефекти:

— впорядкування туристичних зон;

— ремонт водопровідних та каналізаційних систем;

— просторове планування забудови.

Значного негативного впливу на водні ресурси не прогнозується.

Ландшафти громади включають природні долини, історичні паркові комплекси, агроландшафти, туристично привабливі території.

Реалізація Стратегії сприятиме:

— збереженню ландшафтної структури;

— розвитку рекреаційних просторів;

— підвищенню естетичної цінності територій.

У громаді наявні території ***природної та історико-культурної цінності***.

Передбачені заходи:

— резервування земель для заповідання;

— археологічні дослідження;

— музеєфікація об'єктів;

— розвиток екологічного туризму.

Це створює переважно позитивний екологічний ефект.

На ***стан здоров'я*** населення впливають якість повітря, стан інфраструктури, доступність послуг, безпечність громадського середовища.

Стратегія передбачає:

— модернізацію освітніх та культурних закладів;

— створення інклюзивного середовища;

— розвиток спортивної інфраструктури;

— зайнятість населення.

Очікується покращення соціально-екологічних умов проживання.

До ***матеріальних активів*** належать інженерна інфраструктура, заклади освіти та культури, комунальне майно, транспортна мережа, туристичні об'єкти.

Стратегія передбачає:

— капітальні ремонти;

— модернізацію будівель;

— розвиток туристичної інфраструктури;

— інвентаризацію майна та земель.

Реалізація заходів сприятиме підвищенню стійкості матеріальних активів до кліматичних та соціальних викликів.

На території громади розташовані ***об'єкти історико-культурної спадщини***, зокрема Маліївецький парк, Скельний монастир, курганні комплекси, маєток Лозінських.

Заплановані заходи:

— археологічні дослідження;

— музеєфікація;

— створення культурно-туристичних просторів.

Очікується суттєвий позитивний вплив на збереження культурної спадщини.

Компоненти довкілля перебувають у тісному взаємозв'язку — розвиток туризму впливає на біорізноманіття та ландшафти, аграрна діяльність — на ґрунти, воду та клімат, інфраструктурні проєкти — на здоров'я населення та матеріальні активи.

Запровадження просторового планування, інвентаризації земель та екологічних обмежень забезпечує узгоджений розвиток усіх складових довкілля.

Загалом реалізація Стратегії розвитку Новодунаєвецької територіальної громади не передбачає діяльності, що може спричинити значні негативні впливи на довкілля на стратегічному рівні. Більшість передбачених заходів спрямовані на модернізацію інженерної інфраструктури, покращення управління відходами, підвищення енергоефективності та

благоустрій територій, що матиме переважно позитивний або нейтральний вплив на стан навколишнього природного середовища. Потенційні локальні негативні впливи можуть виникати на етапі реалізації окремих проєктів та мають тимчасовий характер і можуть бути мінімізовані шляхом дотримання вимог природоохоронного законодавства.

Заплановані стратегічні напрями та заходи орієнтовані на раціональне використання природних ресурсів, зменшення антропогенного навантаження та підвищення екологічної безпеки територій.

Реалізація документу державного планування місцевого рівня сприятиме поліпшенню стану довкілля, умов життєдіяльності та якості життя населення Новодунаєвецької територіальної громади, а також прилеглих територій Хмельницької області, що перебувають у зоні реалізації заходів Стратегії розвитку. Очікується позитивний вплив на екологічний стан, соціальну інфраструктуру та загальний рівень екологічної свідомості населення.

Разом з тим, на територіях, що потрапляють у зону впливу нових або модернізованих об’єктів інфраструктури, можливе виникнення додаткових локальних впливів на навколишнє природне середовище. Такі впливи підлягатимуть обов’язковій оцінці на етапі підготовки та реалізації конкретних проєктів у межах процедури ОВД, за результатами якої передбачатиметься впровадження комплексу заходів щодо запобігання, мінімізації та, у разі необхідності, компенсації можливого негативного впливу на довкілля та здоров’я населення.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

Аналіз тенденцій змін екологічного стану довкілля Новодунаєвецької селищної територіальної громади вказує на деяке погіршення екологічної ситуації.

Забруднення атмосферного повітря та зміна клімату

Стан атмосферного повітря в Новодунаєвецькій громаді загалом не має критичного рівня техногенного навантаження, проте локальні джерела забруднення та кліматичні зміни формують комплекс екологічних ризиків. Своєчасне планування, впровадження природоохоронних заходів і узгодження місцевої політики з національними пріоритетами у сфері клімату та довкілля є ключовими умовами забезпечення сталого розвитку громади та збереження здоров'я її мешканців.

До основних джерел антропогенних викидів парникових газів на території громади належать:

діоксид вуглецю (CO_2) — утворюється переважно внаслідок спалювання викопного палива автотранспортом, а також під час використання енергоресурсів у промисловій, виробничій та житлово-комунальній сферах;

метан (CH_4) — надходить в атмосферу в процесі розкладу органічних речовин, зокрема з гною у сільському господарстві, а також із побутових відходів у місцях їх накопичення та захоронення;

закис азоту (N_2O) — формується внаслідок застосування азотних добрив у сільськогосподарському виробництві та агротехнологічних процесів.

У сукупності ці джерела формують кліматичний вплив антропогенного походження, який потребує системного управління, впровадження превентивних заходів та інтеграції кліматичної політики у всі напрями розвитку громади.

Відчутний внесок у забруднення атмосферного повітря на території громади забезпечує автомобільний транспорт, особливо в адміністративному центрі та вздовж основних автомобільних доріг місцевого й міжміського значення. Зростання кількості приватних автомобілів, активне використання вантажного транспорту та транзитні перевезення спричиняють постійне надходження шкідливих викидів у приземний шар атмосфери. Найбільша концентрація забруднень спостерігається у зонах інтенсивного руху, на перехрестях, зупинках громадського транспорту, а також поблизу соціальних об'єктів, що розташовані поруч із дорогами.

У процесі згоряння пального в двигунах внутрішнього згоряння утворюється широкий спектр забруднювальних речовин. До основних належать оксид вуглецю (CO), який негативно впливає на кровоносну систему; оксиди азоту (NOx), що сприяють утворенню фотохімічного смогу та кислотних опадів; дрібнодисперсні тверді частинки (PM10 і PM2.5), які проникають у легені та можуть викликати респіраторні й серцево-судинні захворювання; а також леткі органічні сполуки та вуглеводні, що беруть участь у формуванні вторинних забруднювачів атмосфери.

Ситуацію ускладнює експлуатація значної кількості застарілих транспортних засобів, які

не відповідають сучасним екологічним стандартам і мають підвищений рівень викидів. Багато автомобілів обладнані зношеними двигунами або несправними системами очищення вихлопних газів, що призводить до збільшення концентрації шкідливих речовин у повітрі. Додатковими факторами є використання пального низької якості, недостатній технічний контроль транспортних засобів і обмежена практика регулярного екологічного моніторингу.

У теплу пору року проблему може посилювати запилення, спричинене рухом транспорту ґрунтовими дорогами, що характерно для сільських територій. Підняття пилу разом із вихлопними газами формує комплексне навантаження на якість повітря, особливо в умовах сухої та безвітряної погоди.

Отже, автомобільний транспорт є одним із ключових антропогенних джерел забруднення атмосферного повітря в громаді, і його вплив має як постійний, так і сезонний характер. Зменшення негативного ефекту можливе шляхом розвитку громадського транспорту, покращення якості дорожнього покриття, стимулювання використання екологічніших транспортних засобів, посилення технічного контролю та впровадження заходів із зниження транспортного навантаження в населених пунктах.

Операційною ціллю 3.3. Розвиток транспортної доступності та благоустрою території передбачено виконання такого завдання як поточний ремонт комунальних доріг у населених пунктах громади, що є важливим заходом не лише для покращення транспортної інфраструктури, а й для зниження рівня забруднення атмосферного повітря. Значна частина локальних доріг має зношене або частково зруйноване покриття, а також ділянки ґрунтових або гравійних шляхів, які у суху погоду стають джерелом інтенсивного запилення.

Реалізація заходів із поточного ремонту доріг — вирівнювання покриття, ліквідація вибоїн, асфальтування проблемних ділянок, укріплення узбіч та облаштування водовідведення — сприяє зменшенню механічного утворення пилу. Якісне дорожнє покриття знижує інтенсивність стирання матеріалів і мінімізує підняття частинок у повітря під час руху транспорту. Особливо важливим це є для ділянок із підвищеним трафіком, маршрутів громадського транспорту, під'їздів до закладів освіти, медицини та адміністративних будівель.

У холодний період року одним із ключових джерел забруднення атмосферного повітря в громаді є індивідуальне опалення приватних домогосподарств. Більшість житлового фонду в сільській місцевості не підключена до централізованих систем теплопостачання, тому мешканці використовують автономні способи обігріву — твердопаливні котли, печі та грубки. Основними видами палива залишаються дрова, однак у зв'язку зі зростанням вартості енергоносіїв іноді використовуються менш якісні або невідповідні матеріали, зокрема відходи деревини, пластик, гумові вироби чи побутове сміття.

Процес спалювання твердого палива, особливо в застарілих або технічно недосконалих опалювальних пристроях, супроводжується неповним згорянням. У результаті в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин: дрібнодисперсний пил (PM10 і PM2.5), оксид вуглецю, сажа, поліциклічні ароматичні вуглеводні та інші токсичні сполуки. Найбільшу небезпеку становлять саме дрібні частинки пилу, які здатні тривалий час перебувати в повітрі, проникати глибоко в дихальні шляхи та накопичуватися в організмі людини.

У безвітряні морозні дні ситуація може ускладнюватися утворенням температурних інверсій, коли холодне повітря утримує забруднення в приземному шарі атмосфери. Це призводить до локального накопичення шкідливих домішок у населених пунктах, особливо в

низинах і щільно забудованих районах. У такі періоди мешканці можуть відчувати характерний запах диму, зниження прозорості повітря та погіршення самопочуття.

Додатковим фактором ризику є нерегулярне обслуговування опалювального обладнання та димоходів, що знижує ефективність згоряння та збільшує обсяг викидів. Використання сирих дров також сприяє підвищенню рівня димності та утворенню шкідливих продуктів горіння.

Таким чином, індивідуальне опалення в зимовий період є суттєвим сезонним джерелом забруднення атмосферного повітря, яке має як екологічні, так і соціально-санітарні наслідки. Зменшення негативного впливу можливе через модернізацію опалювальних систем, перехід на більш екологічні види палива, підвищення енергоефективності житла та проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо недопустимості спалювання відходів.

Аграрна діяльність, яка є одним із провідних видів господарської діяльності на території громади, також здійснює помітний вплив на якість атмосферного повітря. Хоча цей вплив має переважно дифузний характер і не концентрується в одній точці, він є системним і проявляється протягом усього аграрного сезону.

Одним із основних джерел забруднення є викиди аміаку, що утворюються під час зберігання та внесення органічних добрив, а також у процесі утримання сільськогосподарських тварин. Аміак легко випаровується в атмосферу, особливо за високих температур, і може сприяти утворенню вторинних аерозолів, які впливають на якість повітря та здоров'я людей. Крім того, накопичення аміаку в атмосфері здатне змінювати кислотність опадів і негативно позначатися на стані екосистем.

Вагомим фактором є також пилове навантаження, яке виникає під час обробітку ґрунтів, зокрема оранки, культивації, боронування та збирання врожаю. У суху та вітряну погоду значні обсяги дрібнодисперсного пилу піднімаються в повітря і можуть переноситися на значні відстані. Такий пил часто містить частинки ґрунту, мінеральні домішки, залишки добрив і засобів захисту рослин, що посилює його потенційний негативний вплив на довкілля і здоров'я населення.

Окремою проблемою залишається спалювання рослинних решток, яке іноді практикується попри законодавчу заборону. Під час спалювання стерні, сухої трави або післяжнивних залишків у повітря потрапляють продукти неповного згоряння, включаючи дрібнодисперсний пил, чадний газ, оксиди азоту, канцерогенні сполуки та діоксини. Такі викиди можуть спричиняти локальні задимлення, погіршення видимості та значні ризики для здоров'я людей, особливо в населених пунктах, розташованих поблизу сільськогосподарських угідь.

Загалом аграрна діяльність формує комплексний вплив на атмосферне повітря, який посилюється в періоди активних польових робіт і несприятливих погодних умов. Зменшення негативного впливу можливе через впровадження сучасних агротехнологій, дотримання екологічних вимог щодо поводження з добривами, відмову від спалювання рослинних решток, а також розвиток екологічно дружніх практик ведення сільського господарства.

У межах СЕО зазначені тенденції розглядаються як такі, що можуть мати середньо- та довгострокові кумулятивні впливи.

З огляду на характер планованої діяльності та існуючі умови господарювання, впливи на атмосферне повітря мають переважно локальний характер, є періодичними та залежать від сезонності сільськогосподарських робіт і інтенсивності транспортного руху.

Погіршення якості води

Однією з найгостріших екологічних проблем у межах Новодунаєвецької громади залишається забруднення водних об’єктів неочищеними або недостатньо очищеними зворотними водами. Основною причиною такої ситуації є незадовільний технічний стан очисних споруд, значна частина яких експлуатується понад чотири десятиліття та фактично вичерпала свій ресурс.

Багаторічна експлуатація без комплексної модернізації призвела до фізичного зношення ключових елементів систем очищення. Аварійний або передаварійний стан окремих вузлів і агрегатів, застарілі технології очищення, а також несвоєчасне проведення поточних і капітальних ремонтів істотно знижують ефективність роботи таких об’єктів. У результаті в природні водні об’єкти потрапляють стічні води, що не відповідають нормативним показникам якості.

Проблема ускладнюється тим, що більшість очисних споруд громади проєктувалися в інший технологічний період і не враховують сучасних вимог до очищення стічних вод. Існуючі системи часто не здатні забезпечити належне видалення біогенних речовин, органічних забруднювачів і завислих частинок. Це призводить до поступового накопичення забруднюючих речовин у водних екосистемах, погіршення санітарного стану водойм, евтрофікації та зниження їхньої здатності до природного самоочищення.

Актуальність проблеми поширюється і на рівень окремих територіальних громад. У низці громад, зокрема й у Новодунаєвецькій, існуючі очисні споруди потребують реконструкції або повної модернізації. Обмежене фінансування, складність залучення інвестицій і відсутність системних програм оновлення інфраструктури тривалий час стримували проведення необхідних робіт. Як наслідок, зберігається ризик регулярного потрапляння недостатньо очищених стічних вод у місцеві водні об’єкти.

Такий стан справ має низку негативних наслідків. По-перше, погіршується якість поверхневих вод, що може впливати на джерела господарсько-питного водопостачання. По-друге, зростає навантаження на водні екосистеми, що призводить до зменшення біорізноманіття та деградації природних середовищ. По-третє, підвищуються екологічні та санітарні ризики для населення, особливо в громадах, де водні ресурси використовуються для рекреації або господарських потреб.

Вирішення проблеми потребує комплексного підходу, що передбачає проведення технічного аудиту існуючих очисних споруд, поетапну реконструкцію та впровадження сучасних технологій очищення. Важливими напрямами є залучення державного та міжнародного фінансування, розроблення місцевих програм модернізації водопровідно-каналізаційного господарства, а також посилення екологічного моніторингу стану водних об’єктів.

У межах *оперативної цілі 3.2 Розвиток інженерно-комунальної інфраструктури* передбачається модернізація системи життєзабезпечення громади та підвищення якості комунальних послуг. Основні заходи спрямовані на ремонт і реконструкцію мереж водопостачання та водовідведення, оновлення очисних споруд, зменшення втрат ресурсів і підвищення надійності функціонування інфраструктури.

Негативний вплив на підземні води ймовірний під час проведення робіт з будівництва та реконструкції систем водопостачання. Зберігається ризик зміни гідрохімічного складу внаслідок використання техніки, а також у результаті осідання забруднюючих речовин з

атмосферного повітря.

Управління побутовими відходами

У Новодунаєвецькій селищній територіальній громаді питання управління відходами набуває дедалі більшої актуальності. Зростання обсягів побутових відходів, поява стихійних сміттєзвалищ, недосконаліть існуючої системи збору та вивезення сміття, а також практика спалювання рослинних залишків створюють комплекс екологічних ризиків для довкілля та здоров'я населення.

Протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення кількості побутових відходів, що пов'язано зі зміною структури споживання, використанням паковання та одноразових матеріалів. При цьому не всі населені пункти громади повною мірою охоплені регулярним вивезенням сміття, що стимулює утворення несанкціонованих звалищ. Такі місця накопичення відходів стають джерелом забруднення ґрунтів, підземних і поверхневих вод, а також атмосферного повітря.

Стихійні сміттєзвалища, як правило, не мають належної ізоляції та систем захисту довкілля. Унаслідок цього шкідливі речовини можуть проникати в ґрунт і водоносні горизонти, формуючи довготривалий негативний вплив. Крім того, накопичення відходів сприяє поширенню гризунів, комах та створює санітарно-епідеміологічні ризики.

Окремою проблемою є спалювання рослинних залишків і побутового сміття на присадибних ділянках. Попри законодавчу заборону, така практика періодично має місце, особливо у весняний та осінній періоди. Під час спалювання в атмосферу потрапляють дрібнодисперсні частинки, чадний газ та інші токсичні сполуки, що погіршують якість повітря та негативно впливають на стан здоров'я мешканців.

Недосконаліть системи управління відходами проявляється також у відсутності повноцінного роздільного збору, обмежених можливостях сортування та недостатньому розвитку інфраструктури оброблення. У результаті значна частина відходів потрапляє на полігони без попереднього відбору вторинної сировини, що зменшує ефективність використання ресурсів і збільшує навантаження на навколишнє середовище.

Сформована ситуація обумовлює необхідність впровадження сучасної системи управління відходами на рівні громади. Пріоритетними напрямами мають стати: розширення охоплення населення послугами з вивезення відходів, запровадження роздільного збору сміття, облаштування майданчиків для збору великогабаритних та небезпечних відходів, рекультивація стихійних звалищ. Важливою складовою є також екологічна просвіта населення, формування культури відповідального споживання та управління відходами.

Оперативна ціль 3.5 Покращення стану довкілля та кліматична стійкість спрямована на збереження природного потенціалу громади, підвищення екологічної безпеки та адаптацію до змін клімату. Пріоритетними напрямами є формування сучасної системи управління відходами відповідно до європейських стандартів, впровадження роздільного збору та оброблення відходів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ.

Реалізація Плану заходів Стратегії, що стосуються системи управління відходами, матиме лише позитивний вплив на стан навколишнього довкілля громади та здоров'я населення.

Деградація земельних ресурсів

Земельний фонд Новодунаєвецької селищної територіальної громади є одним із ключових

природних ресурсів, що формує основу економічного розвитку території. Громада має значний аграрний потенціал, зумовлений родючими ґрунтами, сприятливими кліматичними умовами та традиційною орієнтацією на сільське господарство. Наявність значних площ сільськогосподарських угідь створює передумови для розвитку агропромислового комплексу, залучення інвестицій у аграрний сектор, створення фермерських господарств та розширення виробництва продукції рослинництва і тваринництва.

Водночас інтенсивне використання земельних ресурсів супроводжується низкою екологічних викликів, серед яких особливе місце займає деградація земель. Тривале розорювання, порушення структури сівозмін, надмірне використання агрохімікатів і недостатнє внесення органічних добрив призводять до поступового зниження родючості ґрунтів. Втрата гумусу, погіршення фізико-хімічних властивостей ґрунту та ущільнення орного шару негативно впливають на продуктивність агроландшафтів.

Одним із проявів деградаційних процесів є водна та вітрова ерозія. На відкритих схилах і ділянках без достатнього рослинного покриву відбувається змивання родючого шару ґрунту під час інтенсивних опадів, а в посушливі періоди — видування дрібних частинок вітром. Такі процеси не лише знижують врожайність, а й сприяють замуленню водойм і погіршенню якості водних ресурсів.

Додатковими факторами деградації є порушення природних ландшафтів, зменшення площ полезахисних лісосмуг, нераціональне використання пасовищ і локальні випадки самовільної зміни цільового призначення земель. У сукупності це призводить до порушення екологічної рівноваги та зниження стійкості агроекосистем до кліматичних змін.

Наслідки деградації земель мають як екологічний, так і соціально-економічний характер. Вони проявляються у зменшенні врожайності сільськогосподарських культур, підвищенні витрат на відновлення родючості ґрунтів, втраті біорізноманіття та зниженні інвестиційної привабливості аграрного сектору. У довгостроковій перспективі це може обмежувати можливості сталого розвитку громади.

Для запобігання подальшій деградації земель необхідне впровадження комплексного підходу до їхнього раціонального використання та охорони. Серед ключових напрямів — впровадження ґрунтозахисних технологій обробітку, дотримання науково обґрунтованих сівозмін, відновлення лісосмуг, консервація деградованих земель, розвиток органічного землеробства та посилення контролю за використанням земельних ресурсів. Реалізація таких заходів дозволить зберегти родючість ґрунтів, підвищити екологічну стійкість агроландшафтів і забезпечити довгостроковий розвиток Новодунаєвецької громади.

Оперативна ціль 1.1 Підприємництво та аграрний сектор як основа економічного відновлення і конкурентоспроможності громади спрямована на створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього підприємництва, самозайнятості населення та ефективного використання місцевого економічного потенціалу. Особлива увага приділяється модернізації та розширенню аграрного сектору.

Оперативною ціллю 1.3 Формування сприятливого інвестиційного клімату передбачається проведення інвентаризації земельних ділянок та об’єктів комунальної власності, підготовка їх до залучення інвесторів, а також розроблення та оновлення містобудівної та просторової документації.

Основною метою Стратегії щодо земельного фонду є забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів.

Оперативною ціллю 3.1. Покращення рівня безпеки та цивільного захисту заплановано Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту протирадіаційного укриття на території ОЗО Дунаєвецький ліцей.

Оперативна ціль 3.3 Розвиток транспортної доступності та благоустрою території спрямована на покращення транспортного сполучення між населеними пунктами громади, підвищення якості дорожньої інфраструктури та створення комфортного життєвого простору. Передбачається ремонт і будівництво доріг місцевого значення та тротуарів у населених пунктах.

Відповідно до запланованих робіт, вплив на ґрунти очікується переважно на етапі будівництва та буде зумовлений розробкою котлованів, прокладанням інженерних і технологічних мереж, а також зведенням автомобільних доріг. Це призведе до порушення цілісності та деградації ґрунтового покриву. Крім того, у процесі будівництва можливе хімічне забруднення ґрунтів паливно-мастильними матеріалами від будівельної техніки, а також осіданням забруднюючих речовин з атмосферного повітря. Зазначені впливи мають тимчасовий характер і обмежуються періодом виконання будівельних робіт.

Після завершення будівництва основні потенційні ризики для стану ґрунтів будуть пов’язані з надходженням забруднюючих речовин з атмосферного повітря та можливим засміченням побутовими відходами.

Біорізноманіття та природно-заповідний фонд

Оперативна ціль 1.2 Розвиток туристичної галузі та збереження культурної спадщини передбачає формування конкурентоспроможного туристично-рекреаційного продукту громади шляхом підвищення туристичної привабливості території, розвитку безбар’єрної інфраструктури та підтримки підприємництва у сфері туризму, рекреації й оздоровлення. Важливим напрямом є створення позитивного іміджу громади як центру замкового, подієвого та культурного туризму, просування туристичного бренду на національному та міжнародному рівнях. Окрему увагу приділено збереженню, відновленню та популяризації об’єктів культурної та історичної спадщини як важливого ресурсу соціально-економічного розвитку.

Заходи та рішення, передбачені документом державного планування місцевого рівня не матимуть прямого або опосередкованого впливу на території та об’єкти природно-заповідного фонду громади. Однак, створення чи модернізація рекреаційних зон, мереж громадських просторів, особливо в межах природно-заповідного фонду, а також розвиток локального підприємництва в туристичних зонах можуть створити додаткові ризики.

Усі роботи з озеленення, особливо в межах земель природно-заповідного фонду, мають попередньо пройти усі відповідні погоджувальні процедури, зокрема і оцінку впливу на довкілля за необхідності.

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об’єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням.

В межах охоронних зон не допускається будівництво промислових та інших об’єктів, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території природоохоронних об’єктів. Оцінка такого впливу здійснюється в порядку, встановленому законодавством України.

Здоров'я населення

Людський капітал є ключовим ресурсом сталого розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади, тому підвищення якості життя населення, доступності соціальних послуг, освіти, охорони здоров'я, культурного та спортивного розвитку визначено одним із пріоритетних напрямів стратегічного розвитку громади.

Система охорони здоров'я представлена мережею первинної медичної допомоги, що забезпечує базові медичні послуги для населення, однак потребує подальшого розвитку матеріально-технічного забезпечення, кадрового потенціалу та профілактичної медицини.

Оперативна ціль 2.2 Доступна та безпечна медична допомога передбачає підвищення доступності та якості медичних послуг для мешканців громади шляхом розвитку первинної медичної допомоги, покращення матеріально-технічного забезпечення медичних закладів та створення безпечних умов їх функціонування відповідно до вимог НСЗУ. Особлива увага приділяється профілактиці захворювань, ранньому виявленню хвороб, формуванню культури здорового способу життя та підвищенню обізнаності населення щодо збереження здоров'я. Реалізація цієї цілі сприятиме підвищенню тривалості та якості життя населення громади.

Безпосередньо встановити причинно-наслідковий зв'язок між окремими наслідками для здоров'я населення та впливом конкретних заходів із реалізації документів державного планування є доволі складно. Так само проблематично довести і повну відсутність такого зв'язку. Це зумовлено тим, що вплив на стан здоров'я, як правило, має неспецифічний та опосередкований характер, проявляється з часом і супроводжується наявністю часової затримки між моментом виникнення впливу та появою його наслідків. Крім того, можливі кумулятивні ефекти, обумовлені одночасною дією кількох видів господарської діяльності. Наприклад, захворювання органів дихання можуть бути спричинені як впливом об'єктів житлово-комунального господарства, так і транспортної інфраструктури.

Прийняття даного документу державного планування місцевого рівня не впливатиме негативно на екологічну ситуацію Новодунаєвецької селищної територіальної громади та не посилюватиме вже наявні екологічні проблеми даної території, як і Хмельницької області загалом, а навпаки, сприятиме їх вирішенню.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.

Стратегія розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) розроблена з метою реагування на виклики ринку в умовах динамічних змін ринкового середовища, врахування можливостей та загроз зовнішнього оточення, виявлення найважливіших проблем та визначення таких напрямків їх перспективного розвитку, для яких є найсприятливіші умови та наявні ресурси. Стратегія визначає, зокрема, основні принципи і напрямки організації охорони навколишнього природного середовища, захисту території від небезпечних природних і техногенних процесів, збереження та покращення здоров'я населення області.

Документ має визначити напрями подальших дій у сфері реформування економіки громади для забезпечення її збалансованого розвитку.

Зокрема, цей розділ ґрунтується на аналізі цілей документів державної політики, які мають відношення до цілей розвитку на місцевому рівні, і визначає ступінь їх врахування в Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року).

Основними міжнародними правовими документами, які мають бути враховані під час процедури стратегічної екологічної оцінки є

Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015).

Протокол про стратегічну екологічну оцінку (СЕО) — це міжнародний документ до Конвенції ЕСПО, який встановлює вимоги щодо врахування екологічних наслідків на ранніх етапах розроблення державних планів, програм та стратегій. Його мета — забезпечити, щоб під час планування розвитку територій та секторів економіки завчасно оцінювалися можливі впливи на довкілля та здоров'я населення.

Протокол передбачає проведення аналізу альтернатив, визначення потенційних ризиків, консультації з громадськістю та міждержавну взаємодію у випадку можливих транскордонних впливів. Україна ратифікувала Протокол у 2015 році (№ 562-VIII), що стало основою для впровадження сучасної європейської практики стратегічної екологічної оцінки у державне планування.

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Директива (SEA Directive) встановлює європейські вимоги щодо проведення стратегічної екологічної оцінки під час розроблення планів та програм, які можуть мати значний вплив на довкілля. Її мета — інтегрувати екологічні міркування на ранніх етапах планування, забезпечити оцінку альтернатив, визначення можливих ризиків і наслідків, а також обов'язкові консультації з громадськістю та зацікавленими сторонами.

Імплементація цієї Директиви передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, що стало одним із ключових кроків до гармонізації українського законодавства з європейськими екологічними стандартами та запровадження повноцінної практики стратегічної екологічної оцінки в Україні.

Конвенція ООН з біологічного різноманіття. Конвенція є ключовим міжнародним документом, що формує глобальну політику охорони природи й збереження екосистем, і має рамковий характер для багатьох національних природоохоронних стратегій.

Рамкова конвенція про зміну клімату (UNFCCC) — це міжнародна угода, ухвалена у 1992 році на Саміті Землі в Ріо-де-Жанейро, яка створила глобальну основу для боротьби зі зміною клімату. Її головна мета — стабілізувати концентрацію парникових газів у атмосфері на рівні, що дозволить запобігти небезпечному антропогенному впливу на кліматичну систему.

Конвенція зобов'язує країни:

проводити моніторинг викидів парникових газів;

розробляти та впроваджувати кліматичні політики;

здійснювати адаптаційні заходи для зменшення вразливості до наслідків зміни клімату;

співпрацювати у сфері кліматичних досліджень та обміну інформацією.

На основі Конвенції були прийняті ключові міжнародні акти — **Кіотський протокол** та **Паризька угода**, що конкретизували зобов'язання щодо скорочення викидів та довгострокової кліматичної політики.

В Україні проведення СЕО регламентується **Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку»**, який є одним із ключових інструментів державної екологічної політики, спрямованим на інтеграцію екологічних міркувань у процес планування соціально-економічного розвитку територій. Його основна мета полягає у запобіганні негативному впливу на довкілля та здоров'я населення ще на етапі розроблення документів державного планування, до початку реалізації конкретних проєктів і заходів.

Застосування механізмів стратегічної екологічної оцінки дозволяє комплексно проаналізувати потенційні наслідки реалізації стратегій, програм, планів та містобудівної документації для атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, біорізноманіття, клімату, а також для умов проживання та здоров'я людей. На відміну від оцінки впливу на довкілля (ОВД), СЕО охоплює більш широкий, стратегічний рівень прийняття рішень і дає можливість вчасно скоригувати пріоритети розвитку.

Важливим аспектом ЗУ «Про СЕО» є забезпечення прозорості та участі громадськості у процесі планування. Закон передбачає обов'язкове інформування населення, проведення громадських обговорень та врахування зауважень і пропозицій зацікавлених сторін. Це сприяє формуванню довіри до органів влади, підвищує якість управлінських рішень і дозволяє враховувати інтереси місцевих громад.

Крім того, Закон України «Про СЕО» забезпечує узгодженість національної політики з європейськими стандартами у сфері охорони довкілля, зокрема з вимогами Директиви ЄС 2001/42/ЄС. Його реалізація є важливою умовою сталого розвитку, оскільки дозволяє поєднати економічні, соціальні та екологічні інтереси, мінімізувати довгострокові екологічні

ризики та зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь.

Таким чином, ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку» відіграє ключову роль у формуванні відповідальної екологічної політики, забезпеченні екологічної безпеки територій та захисті здоров'я населення, у тому числі й на рівні територіальних громад.

Законодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища відіграє ключову роль у забезпеченні екологічної безпеки, сталого розвитку територій та збереженні природних ресурсів для нинішніх і майбутніх поколінь. Воно формує правову основу для раціонального використання земельних, водних, лісових та мінеральних ресурсів, встановлює екологічні стандарти та обмеження, а також визначає обов'язки органів влади, суб'єктів господарювання і громадян у питаннях охорони довкілля.

Наявність чіткої та послідовної законодавчої бази дозволяє запобігати негативному впливу господарської діяльності на природне середовище, зменшувати рівень забруднення атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, ґрунтів, а також обмежувати деградацію екосистем і втрату біологічного різноманіття. Саме екологічні закони встановлюють механізми контролю, моніторингу та відповідальності за порушення природоохоронних вимог.

Продовжуючи цю думку, слід зазначити, що ключову роль у сфері охорони навколишнього середовища відіграють такі нормативно-правові акти, як Водний кодекс України; Лісовий кодекс України; Земельний кодекс України; Закон України « Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про природно-заповідний фонд»; Закон України «Про охорону культурної спадщини»; Закон України «Про охорону археологічної спадщини»; Закон України «Про охорону атмосферного повітря»; Закон України «Про управління відходами»; Закон України «Про надра»; Закон України «Про питну воду та питне водопостачання»; Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики»; Закон України «Про систему громадського здоров'я»; Закон України «Про екологічний аудит»; Закон України «Про рослинний світ»; Закон України «Про тваринний світ»; Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»; Закон України «Про благоустрій населених пунктів»; Закон України «Про охорону земель»; Закон України «Про екологічну мережу»; Закон України «Про засади державної регіональної політики»; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»; Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05 серпня 2020 р. № 695; Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» від 18.12.1998 № 2024; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами» від 25.03.1999 № 465; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 03 березня 2021 р. № 179; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року» від 21 квітня 2021 р. № 443-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів» від 27 грудня 2024 р. № 1353-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» від 08 листопада 2017 р. № 820-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії демографічного

розвитку України на період до 2040 року» від 30 вересня 2024 р. № 922-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року» від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження планів управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки» від 01.11.2024 року № 1077-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках» від 30 травня 2024 р. № 483-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року» від 09.12.2022 року № 1134-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року» від 29.12.2021 року № 1777-р; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року» від 14.08.2019 року № 688-р; Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Важливе значення у сфері охорони навколишнього природного середовища та сталого розвитку територій мають також документи **регіонального рівня**. Саме вони конкретизують положення державної екологічної політики з урахуванням природних, соціально-економічних та просторових особливостей області, району або територіальної громади та визначають практичні механізми їх реалізації на місцях.

Крім того, документи регіонального рівня є основою для залучення фінансування з державного бюджету, міжнародних програм та донорських фондів, а також інструментом координації дій між органами влади різних рівнів. Їх розроблення та реалізація з урахуванням вимог стратегічної екологічної оцінки сприяє прийняттю збалансованих рішень, зменшенню екологічних ризиків і створенню безпечного та комфортного середовища для проживання населення.

Такими документами є: Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021 – 2027 роки, затверджена рішенням Хмельницької обласної ради від 18.06.2025 № 13-26/2025; Екологічний паспорт Хмельницької області за 2024 рік, затверджений заступником начальника обласної військової адміністрації 12 серпня 2025 року; Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Хмельницької області у 2024 році; Програма з охорони довкілля Хмельницької області на 2026-2030 роки, затверджена наказом начальника обласної військової адміністрації від 29.12.2025 № 182/2025-н; Обласна цільова програма розвитку лісового господарства Хмельницької області на 2023-2027 роки, затверджена наказом начальника обласної військової адміністрації від 26.12.2022 № 561/2022-н.

Варто зазначити, що під час розроблення СЕО були опрацьовані та враховані засади документів **місцевого рівня**. Зокрема, Програма охорони навколишнього природного середовища Новодунаєвецької селищної ради на 2025-2027 роки; Програма поводження з твердими побутовими відходами на території Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2025-2028 рік; Програма розвитку земельних відносин на території Новодунаєвецької селищної ради на 2025-2026 роки; Програма утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Новодунаєвецької селищної ради на 2026-2028 роки; Програма

підвищення енергоефективності та енергозбереження Новодунаєвецької селищної ради; Програма розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою населених пунктів Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2025-2027 роки; Комплексна програма запобігання та зменшення впливу надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки та цивільного захисту населення на території Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2030 роки; Програма соціального захисту населення на території Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2024-2026 роки тощо.

Проєкт Стратегії розроблено з урахуванням чинної нормативно-правової бази України у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки. Його положення узгоджуються з ключовими принципами державної екологічної політики та відповідають встановленим законодавством вимогам щодо раціонального природокористування і збереження довкілля.

Насамперед Стратегія базується на принципі пріоритетності екологічної безпеки, що передбачає обов'язкове дотримання екологічних стандартів, нормативів і лімітів використання природних ресурсів. Це означає, що під час планування та реалізації заходів розвитку території першочергово враховуються вимоги охорони довкілля, мінімізації негативного впливу на природні екосистеми та забезпечення сталого використання ресурсного потенціалу.

Важливим аспектом є виконання комплексу заходів, спрямованих на гарантування безпечного для життя і здоров'я людей середовища. Стратегія передбачає запобіжний характер природоохоронних дій, що відповідає принципу превентивності в екологічній політиці. Такий підхід дозволяє не лише ліквідовувати наслідки можливих порушень, а й попереджати виникнення екологічних ризиків.

Проєкт також орієнтований на збереження просторової та видової різноманітності, підтримання цілісності природних об'єктів і комплексів. Це сприяє збереженню екосистемної рівноваги, підтримці біорізноманіття та відновленню природних територій, що мають екологічну, соціальну й економічну цінність.

Окрему увагу приділено використанню результатів моніторингу стану довкілля та впровадженню комплексу охоронних заходів. Отримані аналітичні дані враховуються для посилення позитивних факторів впливу на навколишнє середовище та коригування управлінських рішень. Це забезпечує системність і наукову обґрунтованість реалізації Стратегії.

Врахування основних екологічних зобов'язань у Стратегії розвитку громади

Екологічне зобов'язання	Основні вимоги	Шляхи врахування у Стратегії громади
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	Забезпечення екологічної безпеки	розвиток системи управління відходами, модернізація інженерної інфраструктури
Закон України «Про управління відходами»	Зменшення утворення та захоронення відходів	роздільний збір відходів, ліквідація стихійних звалищ

Екологічне зобов’язання	Основні вимоги	Шляхи врахування у Стратегії громади
Водна рамкова директива ЄС	Досягнення доброго екологічного стану вод	реконструкція водопровідних мереж, очисні споруди
Кліматична політика ЄС	Скорочення викидів парникових газів	енергоефективність будівель, альтернативна енергетика
Стратегія державної екологічної політики України до 2030 року	Сталий розвиток територій	інтеграція екологічних заходів у всі напрями розвитку
Національна стратегія управління відходами	Ієрархія управління відходами	розвиток інфраструктури збору та переробки
Цілі сталого розвитку ООН	Збалансований розвиток	розвиток зеленої економіки, безпечного середовища
Водна стратегія України до 2050 р.	Раціональне використання водних ресурсів	заходи зі зменшення забруднення вод, модернізація інфраструктури
Стратегія управління лісами	Збереження лісових екосистем	озеленення, збереження природних територій
Кліматична стратегія	Скорочення викидів, адаптація	енергоефективність, розвиток сталої інфраструктури
Стратегія зрошення та дренажу	Відновлення меліоративних систем	раціональне використання земель
НРДЗ (деградація земель)	Збереження гумусу, відновлення земель	рекультивація, запобігання ерозії

У стратегічній перспективі передбачається формування динамічно урівноваженого стану довкілля, який гарантуватиме екологічно та санітарно безпечні умови життєдіяльності населення. Такий підхід відповідає концепції сталого розвитку, що поєднує економічне зростання, соціальний добробут і збереження природного середовища.

Отже, з урахуванням проведеного аналізу можна зробити висновок, що проєкт Стратегії відповідає цілям екологічної політики, визначеним на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях, інтегрує їх у свої завдання та передбачає комплекс практичних заходів, спрямованих на їх реалізацію. Це створює підґрунтя для збалансованого розвитку території та підвищення рівня екологічної безпеки.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року № 296, під наслідками для довкілля, у тому числі для стану здоров'я населення, розуміють увесь спектр можливих прямих і опосередкованих впливів на природне середовище та умови життєдіяльності людини.

До таких наслідків належать потенційні зміни у стані рослинного і тваринного світу, рівні біорізноманіття, якості ґрунтів, кліматичних умов, атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, а також у сфері екологічної та техногенної безпеки населення й у характері взаємодії між усіма зазначеними компонентами.

Окрему групу становлять вторинні наслідки, які мають переважно соціально-управлінський характер і проявляються у вигляді додаткових позитивних ефектів від реалізації процедур стратегічної екологічної оцінки, зокрема через активне та всебічне залучення громадськості до процесу підготовки і прийняття управлінських рішень, запровадження відкритих, зрозумілих і прозорих механізмів їх ухвалення, а також підвищення рівня довіри до органів влади.

Кумулятивні наслідки розглядаються як довготривалі ефекти, що виникають у результаті поступового накопичення в організмах людини, тварин і рослин шкідливих або токсичних речовин при їх багаторазовому чи тривалому надходженні з різних джерел, що може з часом призводити до порушення функціонування екосистем і погіршення стану здоров'я населення.

Синергічні наслідки характеризуються поєднаною дією кількох чинників, за якої їх взаємодія формує сукупний ефект, що істотно перевищує просту суму окремих впливів, і може призводити як до посилення негативних змін, так і до виникнення нових, неочікуваних результатів.

Первинний екологічний вплив безпосередньо зумовлений реалізацією конкретних заходів, передбачених оперативними завданнями Стратегії, та проявляється як прямий наслідок виконання запланованих дій. Такий вплив стосується насамперед змін у ключових компонентах природного середовища, зокрема у стані флори і фауни, якості атмосферного повітря, ґрунтового покриву, водних ресурсів, а також у збереженні територій та об'єктів природно-заповідного фонду і елементів екологічної мережі.

На підставі аналізу результатів оцінки впливу на зазначені складові довкілля, проведеного у розділах 2–4, можна дійти обґрунтованого висновку, що очікуваний первинний екологічний вплив від реалізації заходів Стратегії є допустимим і контрольованим, не створює передумов для виникнення суттєвих або незворотних змін у стані навколишнього природного середовища та не становить загрози для екологічної безпеки і здоров'я населення.

Вторинний, або опосередкований, екологічний вплив формується як похідний результат первинних змін, що відбуваються у природних екосистемах у процесі реалізації запланованих заходів. Такий вплив може проявлятися у вигляді так званих ланцюгових або каскадних ефектів, коли трансформація одного з компонентів довкілля зумовлює подальші зміни в інших складових природного середовища. Наприклад, порушення або зміна властивостей ґрунтового

покриву може впливати на гідрологічний режим та стан водних екосистем, а трансформації у рослинному покриві та популяціях тварин здатні відображатися на загальному екологічному балансі та стабільності екосистем у цілому.

Водночас, з огляду на те, що первинний екологічний вплив від реалізації заходів Стратегії оцінюється як допустимий, контрольований і такий, що не містить суттєвих негативних або незворотних змін у стані навколишнього природного середовища, очікувані вторинні наслідки також розглядаються як прийнятні з точки зору екологічної безпеки. Такий висновок ґрунтується на логічному припущенні, що за відсутності значних або шкідливих первинних впливів опосередковані ефекти не матимуть критичного характеру і не призведуть до виникнення додаткових екологічних загроз.

У підсумку, результати комплексної оцінки свідчать про те, що реалізація заходів, передбачених Стратегією, не спричинить негативних змін у стані природних екосистем, не створить ризиків для збереження біорізноманіття та не матиме несприятливого впливу на об'єкти природно-заповідного фонду й інші охоронювані території, забезпечуючи збереження екологічної рівноваги та стабільності довкілля.

Синергічні наслідки розглядаються як інтегральний ефект, що формується в результаті одночасної та взаємопов'язаної дії двох або більше чинників, за якої сумарний результат істотно перевищує просту арифметичну суму окремих впливів. У таких випадках взаємодія компонентів довкілля або управлінських рішень призводить до взаємного підсилення їх дії та виникнення якісно нового ефекту, який неможливо повною мірою передбачити або адекватно оцінити за умов ізольованого аналізу кожного окремого фактору.

У межах реалізації стратегічних і операційних цілей та завдань Стратегії поява негативних синергічних ефектів не прогнозується. Це означає, що сукупність запланованих заходів не повинна зумовити виникнення неочікуваних або підсилених негативних впливів на компоненти навколишнього природного середовища у разі одночасної дії кількох чинників. За умови неухильного дотримання вимог Стратегії, реалізації всіх передбачених природоохоронних заходів та впровадження рекомендованих механізмів мінімізації екологічних ризиків, імовірність формування небажаних синергічних наслідків оцінюється як вкрай низька.

У той же час можливі позитивні синергічні ефекти можуть проявитися у разі комплексного впровадження заходів з озеленення територій, удосконалення рекреаційної інфраструктури та розвитку сталого туризму. Сукупна реалізація таких ініціатив сприятиме покращенню стану здоров'я населення, формуванню сприятливого мікроклімату, підвищенню якості життєвого середовища та посиленню надання екосистемних послуг, що в цілому забезпечить додаткові соціально-екологічні вигоди для громади.

Кумулятивний вплив – це сукупний ефект від одночасного або послідовного впливу реалізації ДДП та інших видів антропогенної діяльності, що існують або плануються в найближчому майбутньому. Такий вплив може призводити як до значних негативних, так і позитивних змін у стані навколишнього середовища, враховуючи накопичувальний ефект взаємодії різних чинників.

Кумулятивний вплив очікується внаслідок поєднання заходів з реконструкції транспортної мережі, модернізації систем ЖКГ та соціальної сфери і переходу на альтернативні джерела енергії – це може суттєво зменшити загальне навантаження на атмосферне повітря.

Коротко-, середньо- та довгострокові наслідки (1, 3–5, 10–15 років).

Короткострокові наслідки (1 рік): очікуються тимчасові негативні впливи під час будівельних робіт, зокрема підвищення рівня шуму, пилу, локальне погіршення якості повітря та підвищення навантаження на інфраструктуру.

Середньострокові наслідки (3–5 років): покращення стану інженерної інфраструктури, зменшення втрат води, розвиток озеленення, зниження навантаження на полігони побутових відходів завдяки запровадженню сортування.

Довгострокові наслідки (10–15 років): стабілізація екологічної ситуації, покращення якості повітря, підвищення адаптивності до змін клімату, зменшення загроз для здоров'я населення, сталий розвиток територій.

Довготривалі наслідки (до 50–100 років). За умови впровадження всіх заходів Стратегії, можна очікувати довготривале покращення екологічної ситуації, зменшення вразливості громади до кліматичних загроз, підвищення якості життя населення, збільшення природоохоронної цінності територій.

Тимчасові наслідки визначаються як ті, що виникають безпосередньо під час виконання робіт із будівництва, реконструкції або капітального ремонту об'єктів. Вони проявляються лише на етапі реалізації проекту та припиняють своє існування після завершення будівельних робіт. Навпаки, постійні наслідки – це зміни, що залишаються у довкіллі після завершення будівництва і впливають на стан навколишнього середовища протягом тривалого часу.

За результатами аналізу ризиків, проведеного у розділі 4, негативний вплив під час підготовчих та будівельних робіт на проєктних об'єктах матиме тимчасовий характер, тобто він не призведе до довготривалих чи незворотних змін у компонентах довкілля.

Постійні позитивні наслідки: збереження об'єктів культурної спадщини, модернізація інфраструктури водопостачання та водовідведення, покращення стану земельних ресурсів, стабільна система управління відходами.

Тимчасові негативні наслідки: шум, викиди забруднюючих речовин, погіршення транспортної доступності на період реалізації окремих проєктів, зниження доступу до деяких громадських послуг через реконструкції.

Разом із тим, недостатня екологічна інтеграція при реалізації заходів може призвести до знищення ландшафтів, посилення ризиків ерозії ґрунтів і деградації окремих природних територій у віддаленій перспективі.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії відповідно до контрольного переліку наведені у Таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Чи може реалізація Стратегії спричинити?	**Негативний вплив**			**Пом'якшення існуючої ситуації**
	Так	**Ймовірно**	**Ні**	
Атмосферне повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	+
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		+

Погіршення якості атмосферного повітря?			+	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь- які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Появу джерел неприємних запахів?			+	
Зміна клімату				
Збільшення обсягу викидів парникових газів?			+	+
Водні ресурси				
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		+		+
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		+		+
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		+		+
Появу загроз для людей і матеріальних об’єктів, пов’язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об’єкту, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму?			+	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або			+	

ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?				
Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	+
Управління відходами				
Збільшення кількості утворюваних побутових відходів?		+		+
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів I-IV класу небезпеки?			+	
Спорудження екологонебезпечних об'єктів управління відходами?			+	
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		+		
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			+	
Біорізноманіття та ПЗФ				
Негативний вплив на об'єкти ПЗФ (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	+
Зміни у кількості видів рослин			+	+

або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?				
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Будь-який вплив на наявні об’єкти історико-культурної спадщини?			+	+
Інші негативні впливи на естетичні показники об’єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам’ятників природи тощо)?			+	+
Населення та інфраструктура				
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			+	
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			+	
Суттєвий вилив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		+		+
Необхідність будівництва нових об’єктів для забезпечення транспортних сполучень?		+		+
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		+		+
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров’я людей?			+	+
Екологічне управління і моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів			+	

контролю в галузі екологічної безпеки?				
Погіршення екологічного моніторингу?			+	
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності спричиняють значний негативний екологічний ефект, що матиме вагомий негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Визначені в проєкті Стратегії та Плані заходів стратегічні та оперативні цілі та проєкти місцевого розвитку, скеровані на досягнення визначених цілей, дозволяють оцінити їх ймовірний вплив на стан довкілля, в т. ч. здоров'я населення, в розрізі його окремих компонентів: атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, біорізноманіття та природоохоронні території, рекреаційні території та культурна спадщина, управління

відходами, здоров’я населення та інфраструктура.

Загалом цілі і завдання Стратегії зорієнтовані на забезпечення високої якості життя та економічного зростання на основі екологічно невиснажливого господарювання через відновлення та розвиток комунальної інфраструктури та публічних послуг. Відтак у середньо- та довгостроковій перспективі їх реалізація не повинна мати негативного впливу на довкілля, в т. ч. здоров’я населення, а навпаки сприяти охороні і збереженню навколишнього природного середовища та покращенню здоров’я населення.

Проте під час виконання окремих завдань Стратегії та проєктів Плану можуть мати місце тимчасові короткотермінові негативні впливи на довкілля. Здебільшого до них належать проєкти, пов’язані з розвитком дорожньо-транспортної інфраструктури, ремонту доріг, мереж господарсько-питного водопостачання, а також інших об’єктів інфраструктури, в т. ч. тимчасового негативного впливу може зазнати довкілля, зокрема ґрунти, прилеглих територій, де виконуватимуться роботи, збільшиться обсяг відходів, в т. ч. відходів будівництва; заходи з підвищення енергоефективності, теплоізоляції в закладах соціальної сфери можуть завдати тимчасової короткотермінової шкоди довкіллю під час їх проведення тощо).

Загалом реалізація завдань, які можуть мати тимчасовий короткостроковий негативний вплив на компоненти довкілля, з високою ймовірністю буде супроводжуватися позитивними вторинними наслідками для здоров’я населення та його життєдіяльності, оскільки передбачає розвиток інфраструктури (в т. ч. сфери охорони здоров’я, фізичної культури та спорту), створення рекреаційних зон, підвищення доступності соціальних та адміністративних послуг для мешканців громади, покращення водопостачання та водовідведення тощо.

Реалізація завдань Стратегії Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) не повинна спричинити до появи вторинних негативних наслідків для довкілля та здоров’я населення.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.

Для зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) пропонується реалізація комплексу заходів проаналізованих в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Компонент довкілля	Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування
Атмосферне повітря та адаптація до змін клімату	✓ Розвиток транспортної та дорожньої інфраструктури ✓ Поточний ремонт комунальних доріг у населених пунктах громади ✓ Ремонт та будівництво тротуарів у населених пунктах ✓ Поточний ремонт вуличного освітлення в населених пунктах громади ✓ Впровадження енергоефективних заходів у комунальному секторі ✓ Розробка Плану заходів з підвищення енергоефективності та переходу до використання відновлювальних джерел енергії в громаді ✓ Проведення енергетичних аудитів будівель комунальної власності з подальшим визначенням пріоритетних об'єктів для термомодернізації ✓ Встановлення сучасних енергоощадних джерел освітлення в установах комунальної сфери та на вулично-дорожній мережі (LED-освітлення, системи автоматичного керування тощо) ✓ Встановлення сонячних панелей на об'єктах комунальної власності ✓ Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії ✓ Підтримка та стимулювання будівництва об'єктів альтернативних джерел енергії в громаді ✓ Залучення інвестицій у вітроенергетику громади ✓ Заходи спрямовані на збереження довкілля та адаптацію до змін клімату
Водні ресурси	✓ Ремонт, реконструкція і модернізація систем водопостачання та водовідведення ✓ Виготовлення проєктно-кошторисної документації та капітальний ремонт каптажного джерела у с. Лошківці, введення його в експлуатацію ✓ Нове будівництво зовнішніх мереж питного водопроводу у селах Морозів та Міцівці ✓ Капітальний ремонт зовнішніх мереж питного водопроводу у селі Тинна ✓ Ремонт, відновлення та благоустрій децентралізованих об'єктів водопостачання громадського призначення (криниць) ✓ Зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази комунального підприємства КП «Добробут-Водоканал» та підвищення якості його послуг

	✓ Модернізація каналізаційних очисних споруд ТОВ «Протеїн інвест» ✓ Реконструкція очисних споруд біологічної очистки у селищі Дунаївці ✓ Встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг у межах річкового басейну Дністра
Земельні ресурси, ґрунти та надра	✓ Інвентаризація та підготовка земельних ділянок та об'єктів для залучення інвестицій ✓ Виготовлення документації з нормативної грошової оцінки земельних ділянок населених пунктів громади ✓ Розробка та актуалізація документації просторового планування
Ландшафт	✓ Гармонійне планування територій з урахуванням існуючих природних умов. ✓ Благоустрій територій із застосуванням екологічно безпечних рішень. ✓ Збереження зелених зон при реалізації будівельних проєктів. ✓ Впорядкування громадських просторів.
Біорізноманіття та благоустрій населених пунктів. Флора та фауна	✓ Благоустрій, озеленення та створення комфортного життєвого простору ✓ Озеленення громадських просторів та зон відпочинку (викошування узбіч, парків, зелених насаджень) ✓ Облаштування та утримання місця вшанування пам'яті загиблих мешканців громади ✓ Капітальний ремонт елементів благоустрою селищного ринку ✓ Утримання та благоустрій кладовищ у всіх населених пунктах громади ✓ Поточний ремонт вуличного освітлення в населених пунктах громади
Природно-заповідний фонд та об'єкти культурної спадщини	✓ Дотримання режиму охорони територій ПЗФ ✓ Встановлення та врахування охоронних зон ✓ Недопущення забудови та іншої діяльності в межах ПЗФ ✓ Врахування екологічних обмежень при плануванні територій ✓ Проведення інформаційної роботи щодо збереження ПЗФ
Управління відходами	✓ Формування сучасної системи управління відходами відповідно до стандартів ЄС ✓ Забезпечення усіх населених пунктів громади послугами з вивезення побутових відходів ✓ Розробка проєктів землеустрою для відведення земельних ділянок під сміттєзвалища громади ✓ Будівництво та утримання сміттєвих майданчиків у населених пунктах громади ✓ Запровадження роздільного збирання сміття та закупівля контейнерів для населених пунктів і навчальних закладів громади ✓ Проведення інформаційно- просвітницьких кампаній для підвищення рівня екологічної свідомості жителів громади та формування культури управління відходам ✓ Зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази комунального підприємства КП «Господар-ОТГ» та підвищення якості його послуг ✓ Оновлення парку сміттєзбиральної техніки, сміттєвозів та

	комплектуючих ✓ Розроблення місцевого плану управління відходами територіальної громади
Здоров'я та безпека життєдіяльності населення	✓ Підвищення доступності та якості медичних послуг з урахуванням вимог НСЗУ та безпекових вимог ✓ Розширення спектра медичних послуг відповідно до потреб населення ✓ Оновлення та модернізація медичного обладнання із застосуванням сучасних технологій ✓ Формування культури здорового способу життя та профілактика захворювань ✓ Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань серед населення громади ✓ Проведення активної пропаганди та популяризація здорового способу життя ✓ Участь медичних працівників у навчальних програмах МОЗ та міжнародних проєктах. Організація тренінгів, курсів, підвищення кваліфікації, стажувань ✓ Розвиток системи соціального захисту, інтеграції ветеранів, ВПО та інших вразливих категорій ✓ Створення та розвиток послуг реабілітації, психосоціальної підтримки осіб постраждалих від війни ✓ Удосконалення мережі закладів освіти та забезпечення сучасного освітнього процесу з урахуванням демографічних змін та принципів інклюзивності ✓ Розвиток спортивної та фізкультурно - оздоровчої інфраструктури, підтримка розвитку спорту та фізичної активності населення ✓ Розвиток системи цивільного захисту, укриттів та реагування на надзвичайні ситуації ✓ Формування безбар'єрного та доступного простору у населених пунктах громади
Матеріальні активи та інфраструктура	✓ Застосування екологічно безпечних технологій при будівництві та реконструкції ✓ Дотримання будівельних, санітарних та екологічних норм ✓ врахування природних та кліматичних факторів при проєктуванні об'єктів ✓ Підвищення стійкості інфраструктури до змін клімату та надзвичайних ситуацій ✓ Проведення своєчасного технічного обслуговування інженерних мереж ✓ Мінімізація негативного впливу будівельних робіт на існуючу інфраструктуру

У межах реалізації проєкту Стратегії розвитку громади важливим напрямом є розширення партнерської взаємодії та залучення додаткових ресурсів для впровадження природоохоронних ініціатив. Зокрема, у перспективі доцільним є налагодження співпраці громадських організацій та органів місцевого самоврядування з міжнародними організаціями та фондами, які здійснюють співфінансування проєктів у сфері екології та охорони довкілля. Такий підхід дозволить залучити грантові кошти, передовий досвід і сучасні технології для

вирішення актуальних екологічних проблем громади. Водночас важливо активізувати участь місцевого бізнесу у реалізації екологічних програм і проєктів, формуючи механізми соціальної відповідальності та партнерства задля сталого розвитку території.

Усі рішення та заходи, передбачені Стратегією, здійснюватимуться з дотриманням вимог екологічного законодавства України та принципів екологічної безпеки. Реалізація запланованих дій відповідатиме положенням Водний кодекс України, законів України Про охорону земель, Про охорону навколишнього природного середовища, Про охорону атмосферного повітря, Про природно-заповідний фонд України, Про управління відходами та інших нормативно-правових актів. Це забезпечить правову обґрунтованість, системність і екологічну відповідальність управлінських рішень.

Реалізація Стратегії та Плану заходів передбачає впровадження комплексу проєктів, пов'язаних із будівництвом, модернізацією інфраструктури, енергозбереженням та раціональним використанням природних ресурсів. Виконання цих заходів є невід'ємною складовою формування безпечного, комфортного та екологічно збалансованого середовища для мешканців і гостей громади.

Очікується, що впровадження заходів Стратегії сприятиме підвищенню рівня екологічної свідомості населення та покращенню стану екологічної безпеки Новодунаєвецької селищної територіальної громади. Зокрема, позитивні результати передбачаються завдяки:

— удосконаленню системи управління побутовими відходами, запровадженню роздільного збирання та зменшенню негативного впливу відходів на довкілля і здоров'я населення;

— впровадженню заходів з енергоефективності та енергоощадливості у бюджетній і житлово-комунальній сферах;

— поліпшенню систем водопостачання та водовідведення;

— забезпеченню мешканців громади якісними комунальними послугами;

— здійсненню комплексного благоустрою, озеленення та підвищенню якості громадських просторів;

— покращенню стану земельних ресурсів і запобіганню їх деградації.

Таким чином, реалізація Стратегії створює умови для комплексного підвищення якості життя населення, зміцнення екологічної безпеки та формування сучасної моделі розвитку громади, що поєднує економічну ефективність, соціальну відповідальність і дбайливе ставлення до довкілля.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Під час підготовки Звіту стратегічно-екологічної оцінки Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) було проведено комплексний аналіз екологічних аспектів розвитку території. Оцінювання здійснювалося відповідно до методичних вимог стратегічної екологічної оцінки та базувалося на використанні актуальних даних і аналітичних матеріалів.

Зокрема, виконано аналіз поточного стану довкілля громади з урахуванням результатів моніторингу та систематичних спостережень. Це дозволило сформувати об’єктивне уявлення про якість природного середовища, рівень антропогенного навантаження та основні екологічні виклики, характерні для території.

Важливим етапом стало вивчення тенденцій змін природного середовища з урахуванням як природних, так і антропогенних чинників. Такий підхід дав змогу визначити основні фактори, що впливають на стан довкілля, а також спрогнозувати можливі сценарії його трансформації в середньо- та довгостроковій перспективі.

У межах підготовки звіту проведено оцінку потенційних екологічних наслідків реалізації стратегічних цілей і заходів. Особливу увагу приділено визначенню можливих ризиків та негативних впливів, що можуть виникнути внаслідок реалізації запланованих ініціатив, а також розробці підходів до їх мінімізації. Окремо здійснено ідентифікацію кумулятивного впливу заходів, передбачених Стратегією, що дозволило оцінити сумарний ефект від одночасної реалізації кількох проєктів у різних секторах.

Також проведено аналіз взаємозв’язку Стратегії з іншими стратегічними документами, зокрема обласними програмами, документами просторового планування та матеріалами у сфері охорони природних ресурсів. Це забезпечило узгодженість цілей і заходів Стратегії з регіональною та державною політикою, а також уникнення дублювання або суперечностей у плануванні.

Для підготовки стратегічно-екологічної оцінки використовувався широкий спектр офіційних джерел інформації. Зокрема, були залучені статистичні матеріали Хмельницького обласного управління статистики, регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в області, а також офіційні дані центральних органів виконавчої влади. Серед них — інформація Міністерство охорони здоров’я України, Державне агентство водних ресурсів України та Державне агентство лісових ресурсів України.

Застосування комплексного підходу та використання достовірних джерел даних забезпечили об’єктивність і наукову обґрунтованість висновків стратегічно-екологічної оцінки, що створює надійну основу для подальшого екологічно збалансованого розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади.

На підставі проведеного аналізу поточного стану довкілля, оцінки тенденцій його змін, прогнозування можливих екологічних наслідків реалізації стратегічних рішень, а також врахування взаємозв’язків із чинними регіональними та державними документами було сформовано підґрунтя для визначення можливих сценаріїв подальшого розвитку. Узагальнення результатів стратегічно-екологічної оцінки дало змогу виокремити два базові альтернативні підходи до реалізації Стратегії, що відрізняються рівнем впливу на довкілля,

масштабом управлінських рішень та очікуваними екологічними результатами.

Саме порівняльний аналіз цих альтернатив дозволяє обґрунтувати найбільш збалансований варіант розвитку, який забезпечить досягнення стратегічних цілей громади з урахуванням принципів екологічної безпеки та сталого розвитку.

Альтернатива 1 — затвердження Стратегії у чинній редакції — це базовий сценарій, що передбачає реалізацію всіх стратегічних та оперативних цілей, включно з подальшою розробкою конкретних проєктів.

Альтернатива 2 — затвердження Стратегії з коригуванням окремих положень — ця альтернатива передбачає внесення змін до структури цілей, етапів реалізації, природоохоронних заходів або просторових рішень.

Альтернатива 0 — Стратегію не затверджено.

Інші альтернативи не розглядаються через необхідність впровадження цієї планованої діяльності.

Постановою Кабінету Міністрів від 11.11.2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» передбачено затвердження Стратегії селищною радою.

Найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого проєкту Стратегії та Плану заходів.

Проте, в процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки були розглянуті наступні альтернативи:

Альтернатива 1: базовий сценарій розвитку

Базовий сценарій розвитку передбачає поступальний, збалансований розвиток громади за умови формування сприятливого зовнішнього та внутрішнього середовища. Його основою є сукупність припущень, відповідно до яких як глобальні та загальнодержавні процеси, так і внутрішній потенціал громади створюють умови для стабільного соціально-економічного зростання. Зовнішні чинники формують позитивне макросередовище, тоді як внутрішні визначаються рівнем управлінської спроможності громади, її здатністю мобілізовувати ресурси, ініціювати зміни та ефективно використовувати наявний потенціал.

У межах цього підходу громада активно інтегрується у загальнонаціональні процеси відновлення та розвитку, адаптується до нових викликів і водночас максимально використовує надані можливості. Базовий сценарій передбачає орієнтацію на сталість і передбачуваність змін, що дозволяє забезпечити узгоджений розвиток усіх ключових сфер життєдіяльності — економічної, соціальної, інфраструктурної та екологічної. Реалізація такого сценарію можлива за умови повноцінного впровадження положень Стратегії та системної підтримки її заходів.

Ключовим підґрунтям базового сценарію є ефективне використання наявного потенціалу громади — природного, людського, інфраструктурного та економічного. Посилення сильних сторін громади та їх підтримка за рахунок внутрішніх ресурсів і зовнішніх можливостей створюють передумови для довгострокового зростання. Такий підхід сприяє формуванню стійкої моделі розвитку, яка ґрунтується на поєднанні економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної збалансованості.

Водночас реалізація базового сценарію значною мірою залежить від загальнодержавних передумов. Серед визначальних факторів — завершення війни та відновлення територіальної цілісності України, стабілізація суспільно-політичної ситуації, зростання інвестиційної

привабливості держави та поглиблення процесів децентралізації. Важливим є також чітке розмежування повноважень між рівнями влади, належне фінансове забезпечення місцевого самоврядування, формування сприятливого підприємницького середовища та реалізація ефективної державної регіональної політики. Додатковим стимулом розвитку виступає детінізація економіки, підтримка малого та середнього бізнесу, а також активізація інвестиційних процесів.

У результаті впровадження базового сценарію формується сприятливий інвестиційний клімат, що сприяє залученню як публічних, так і приватних інвестицій. Це, у свою чергу, дозволяє реалізовувати стратегічні проєкти в різних сферах — від модернізації інфраструктури до розвитку людського капіталу. Активізація підприємницької діяльності стимулює створення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості та зменшення масштабів трудової міграції.

Розширення ресурсних можливостей громади відкриває шлях до комплексного оновлення інженерної та соціальної інфраструктури. Підвищується якість адміністративних, соціальних і комунальних послуг, розвиваються освітня, медична та культурна сфери. Важливим результатом стає також підвищення рівня комфорту проживання, безпеки та доступності базових послуг для населення.

Громада трансформується в енергоефективну та ресурсозберігаючу, екологічно дружню із впровадженням альтернативних джерел енергії та зеленої економіки, ефективним управлінням побутовими відходами.

У довгостроковій перспективі базовий сценарій забезпечує трансформацію громади у сучасний, комфортний і привабливий простір для життя. Формуються умови для самореалізації мешканців, зростання добробуту населення та підвищення якості життя всіх вікових груп. Таким чином, базовий сценарій виступає оптимістичною, але реалістичною моделлю розвитку, що передбачає послідовне досягнення стратегічних цілей за умови стабільного зовнішнього середовища та ефективної внутрішньої політики громади.

Описаний сценарій є основою для формулювання стратегічного бачення громади. Це означає, що Стратегія та План заходів спрямовані на екологічно збалансований розвиток і тому не потребують альтернативних цілей та пріоритетів, а також альтернативних варіантів розвитку.

Зміст звіту про стратегічну екологічну оцінку формувався відповідно до цілей та завдань, закладених у Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади до 2027 року (з перспективою дії до 2034 року) з урахуванням принципів інтеграції екологічних пріоритетів у процес місцевого та державного планування. Основною метою СЕО було забезпечення комплексного аналізу потенційних екологічних наслідків реалізації Стратегії та визначення шляхів мінімізації ризиків для навколишнього середовища.

Під час підготовки звіту застосовувалися сучасні методи стратегічного аналізу, цільового оцінювання, а також моделювання екологічних впливів на основі наявних статистичних, екологічних і просторових даних. Особливу увагу було приділено оцінці потенційного впливу на такі ключові компоненти довкілля, як водні ресурси, атмосферне повітря, ґрунти, флора і фауна, а також соціальне здоров’я населення.

Альтернатива 2: коригування базового сценарію розвитку

Ця альтернатива передбачає перегляд пріоритетів розвитку інфраструктури з урахуванням екологічних ризиків; посилення вимог до сталого використання земель чи водних ресурсів;

посилення природоохоронного компоненту (розширення зелених зон, водоохоронних заходів, енергоефективних рішень); уточнення потенційних територій для господарських проєктів, щоб уникнути впливу на природоохоронні території чи чутливі екосистеми.

Коригування базового сценарію розвитку передбачає не повну зміну стратегічного вектора громади, а його гнучке уточнення, адаптацію та модернізацію з урахуванням змін зовнішнього середовища, внутрішніх викликів і нових можливостей. Такий підхід базується на розумінні того, що соціально-економічні, безпекові, демографічні та ресурсні умови є динамічними, а отже, стратегія розвитку громади має бути адаптивною, стійкою до ризиків і здатною оперативно реагувати на зміни.

Коригування передбачає перегляд пріоритетів розвитку, інструментів реалізації політик і механізмів управління з метою підвищення ефективності використання наявних ресурсів та потенціалу громади. Це означає уточнення цілей і завдань, перерозподіл акцентів між окремими секторами економіки, соціальної сфери, інфраструктури та просторового розвитку, а також посилення тих напрямів, які демонструють найбільшу результативність або стратегічну важливість у нових умовах.

Важливою складовою цієї альтернативи є адаптація управлінських підходів, зокрема впровадження гнучких моделей планування, програмно-цільового управління, проєктного підходу, цифрових інструментів управління та сучасних механізмів участі громадськості. Це дозволяє підвищити якість управлінських рішень, прозорість процесів, ефективність використання бюджетних коштів і рівень довіри між владою та мешканцями громади.

У межах *Альтернативи 2: коригування базового сценарію розвитку* екологічний компонент розглядається як наскрізний пріоритет, інтегрований у всі напрями стратегічного планування та управління розвитком громади. Коригування базового сценарію передбачає не лише економічну й соціальну адаптацію, а й переосмислення підходів до охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки, з урахуванням сучасних викликів і довгострокових ризиків.

Ключовим напрямом є посилення екологічної стійкості громади шляхом інтеграції принципів сталого розвитку у просторове планування, інфраструктурні проєкти та економічну діяльність. Це передбачає впровадження природоорієнтованих рішень, розвиток зеленої інфраструктури, збереження біорізноманіття, охорону водних об’єктів, ґрунтів і ландшафтів, а також обмеження деградаційних процесів і антропогенного навантаження на екосистеми.

Важливою складовою є екологізація місцевої економіки, що включає підтримку екологічно відповідального підприємництва, розвиток «зелених» технологій, енергоефективних рішень, відновлюваної енергетики, ресурсозбереження та циркулярної економіки. У межах цієї альтернативи стимулюється перехід від лінійної моделі споживання ресурсів до моделі повторного використання, переробки та мінімізації відходів.

Окремий акцент робиться на удосконаленні системи управління відходами: розвитку роздільного збирання, інфраструктури сортування і переробки, зменшенні обсягів захоронення, ліквідації стихійних сміттєзвалищ і формуванні екологічної культури населення. Паралельно розвиваються заходи з охорони атмосферного повітря, водних ресурсів та ґрунтів, що включає моніторинг стану довкілля, контроль джерел забруднення та впровадження превентивних екологічних заходів.

Важливим елементом є залучення громади до екологічного управління: розвиток екопросвітніх програм, участі мешканців у природоохоронних ініціативах, громадському

моніторингу стану довкілля, волонтерських екологічних проєктах. Це сприяє формуванню екологічної свідомості, відповідального ставлення до природних ресурсів і відчуття спільної відповідальності за екологічний стан території.

Альтернатива 0 — відмова від затвердження Стратегії

Нульова альтернатива передбачає відмову від затвердження Стратегії розвитку Новодунаєвецької територіальної громади. У такому випадку розвиток громади здійснювався б без системного стратегічного планування, що могло б призвести до фрагментарної реалізації окремих проєктів та відсутності узгодженого підходу до розвитку території.

З екологічної точки зору така альтернатива може мати низку негативних наслідків, зокрема:

- ✓ відсутність комплексного підходу до управління природними ресурсами;
- ✓ уповільнення модернізації соціальної та інженерної інфраструктури;
- ✓ збереження існуючих екологічних проблем, зокрема у сфері водопостачання, водовідведення та управління відходами;
- ✓ відсутність системних заходів щодо підвищення енергоефективності будівель;
- ✓ зниження інвестиційної привабливості громади.

Крім того, відсутність стратегічного планування може призвести до погіршення умов проживання населення та зменшення можливостей залучення фінансування для реалізації природоохоронних і соціально-економічних проєктів.

З огляду на зазначене, нульова альтернатива оцінюється як найменш сприятлива як з точки зору соціально-економічного розвитку громади, так і з точки зору екологічної безпеки.

Обґрунтування вибору оптимальної альтернативи

За результатами проведеного аналізу найбільш доцільною для реалізації є ***Альтернатива 1*** — затвердження Стратегії у чинній редакції, оскільки вона забезпечує комплексний підхід до розвитку громади, передбачає реалізацію заходів із модернізації інфраструктури та підвищення енергоефективності, а також не створює значних ризиків негативного впливу на довкілля.

При цьому реалізація Стратегії здійснюватиметься з урахуванням результатів стратегічної екологічної оцінки, що дозволить мінімізувати можливі екологічні ризики.

Під час підготовки Звіту зі стратегічної екологічної оцінки було виявлено низку важливих труднощів. Насамперед, через збройну агресію рф та запровадження воєнного стану обмежено доступ до багатьох джерел статистичної інформації, що ускладнює повноцінний збір даних.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки виникали окремі труднощі, пов’язані з обмеженістю доступної інформації та технічних ресурсів. До основних ускладнень належать:

- ✓ обмежена кількість актуальних екологічних статистичних даних на рівні територіальної громади;
- ✓ відсутність систематичного моніторингу окремих компонентів довкілля на місцевому рівні;
- ✓ недостатня деталізація даних щодо стану ґрунтів, підземних вод та біорізноманіття;
- ✓ обмежені можливості використання спеціалізованих геоінформаційних систем та просторових екологічних даних;
- ✓ відсутність детальної інформації щодо окремих інфраструктурних проєктів, які перебувають на стадії концептуального планування.

Незважаючи на зазначені обмеження, проведена стратегічна екологічна оцінка базується на доступних офіційних джерелах інформації, статистичних матеріалах, аналітичних даних та чинних нормативно-правових актах у сфері охорони довкілля.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Важливим аспектом виконання Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) є проведення своєчасного та всебічного моніторингу наслідків реалізації її завдань та заходів у контексті впливу на довкілля та здоров'я мешканців громади. Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» визначено необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля з метою:

— порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Стратегії;

— отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

— перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

— перевірки того, чи Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет.

Моніторинг проводиться відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 року № 1272.

Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» затверджено Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів.

Відповідно до документу, моніторинг реалізації і виконання заходів Стратегії проводиться шляхом:

а) відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених регіональною стратегією;

б) порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їх значень, визначених планом заходів.

Моніторинг базується на відстеженні обмеженого кола обраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів.

Вплив виконання Стратегії та Плану заходів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, може бути виявлений в результаті моніторингу реалізації проєктів та заходів, які матимуть прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення.

В Стратегії є запропонована система індикаторів яка включає як соціальні так і еколого-

економічні індикатори, що в сукупності дозволяє оцінити загальну ефективність реалізації конкретних проєктів на розвиток Новодунаєвецької територіальної громади.

В таблиці 9.1 наведено прямі та не прямі індикатори які дозволять оцінити реалізовані Стратегією заходи які мають тісний зв'язок з впливом на довкілля, у тому числі для здоров'я населення Відстеження динаміки відповідних індикаторів та показників соціально-економічного та екологічного розвитку дозволять чітко відслідковувати ефективність реалізації Стратегії та Плану заходів.

Таблиця 9.1

Напрямок заходів	Індикатори
Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей	✓ Чисельність наявного населення, тис. осіб ✓ Рівень охоплення імунопрофілактикою відповідно до Календаря профілактичних щеплень в Україні за віком під час профілактики десяти інфекційних захворювань, % ✓ Рівень охоплення систематичним скринінгом на туберкульоз осіб, що належать до груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз, % ✓ Частка населення, охопленого онкоскринінгом на найбільш поширені серед населення злоякісні новоутворення, % ✓ Розширення спектра медичних послуг відповідно до потреб населення, збільшено кількість надання нових медичних пакетів/послуг, од ✓ Оновлення та модернізація медичного обладнання із застосуванням сучасних технологій, збільшено кількість та якість наданих медичних послуг; частка оновленого обладнання від загальної потреби, % ✓ Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань серед населення громади, знижено рівень захворюваності на інфекційні хвороби; збільшено кількість профілактичних оглядів ✓ Проведення активної пропаганди та популяризація здорового способу життя, підвищено рівень залучення населення до фізичної активності, осіб ✓ Створення місцевого матеріального резерву для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків, надання допомоги населенню, 100% поповнено та/або відновлено матеріальний резерв, необхідний для ліквідації надзвичайних ситуацій ✓ Створення безбар'єрних маршрутів у населених пунктах громади (облаштування пандусів, поручнів, тактильних елементів, доступних входів до об'єктів інфраструктури для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення), забезпечено вільний доступ для маломобільних категорій населення, 300 чол; створено безбар'єрний маршрут, не менше 3 км

Забезпечення населення якісними комунальними послугами	✓ Цільовий показник з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, % ✓ Підтримка матеріальної бази КП «Господар-ОТГ» та КП «Добробут – Водоканал», підвищено рівень якості надання комунальних послуг (за результатами опитувань, %) ✓ Оновлення парку сміттєзбиральної техніки, сміттєвозів та комплектуючих, кількість придбаної техніки та обладнання од ✓ Забезпечення усіх населених пунктів громади послугами з вивезення побутових відходів ✓ Розробка проєктів землеустрою для відведення земельних ділянок під сміттєзвалища громади, відведено не менше 3 земельних ділянок під сміттєзвалища ✓ Будівництво та утримання сміттєвих майданчиків у населених пунктах громади, облаштовано 3 сміттєвих майданчики ✓ Запровадження роздільного збирання сміття та закупівля контейнерів для населених пунктів і навчальних закладів громади, придбано 30 контейнерів ✓ Проведення інформаційно- просвітницьких кампаній для підвищення рівня екологічної свідомості жителів громади та формування культури управління відходам ✓ Розроблення місцевого плану управління відходами територіальної громади
Енергоефективність	✓ Поточний ремонт вуличного освітлення в населених пунктах громади, встановлено та замінено понад 50 світильників; забезпечено вуличним освітленням 75% населених пунктів ✓ Розробка Плану заходів з підвищення енергоефективності та переходу до використання відновлювальних джерел енергії в громаді, розроблено та затверджено план заходів ✓ Проведення енергетичних аудитів будівель комунальної власності з подальшим визначенням пріоритетних об’єктів для термомодернізації, сформовано перелік пріоритетних об’єктів для термомодернізації; охоплено енергоаудитом 65% будівель комунальної власності ✓ Встановлення сучасних енергоощадних джерел освітлення в установах комунальної сфери та на вулично-дорожній мережі (LED-освітлення, системи автоматичного керування тощо), протяжність вулиць із модернізованим освітленням, км; зменшено споживання електроенергії на 18% ✓ Встановлення сонячних панелей на об’єктах комунальної власності, встановлено сонячні панелі загальною потужністю 90 кВт; забезпечено автономне живлення до 3 об’єктів комунальної інфраструктури

	✓ Підтримка та стимулювання будівництва об'єктів альтернативних джерел енергії в громаді, встановлена потужність альтернативних джерел енергії, кВт/МВт ✓ Залучення інвестицій у вітроенергетику громади, встановлена потужність вітроелектростанцій, МВт
Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища, благоустрій та озеленення території	✓ Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів від стаціонарних джерел забруднення, тис. тонн ✓ Площа лісів та лісистість території, га ✓ Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації, га ✓ Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) та їх частка у загальній площі території, га ✓ Вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь, % ✓ Інвестиції у капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення, тис. грн ✓ Інвестиції в обладнання та устаткування, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями, тис. грн ✓ Інвестиції в обладнання та устаткування для контролю забруднення навколишнього природного середовища та прилади для очищення від забруднення, тис. грн ✓ Озеленення громадських просторів та зон відпочинку (викошування узбіч, парків, зелених насаджень), площа озеленених та впорядкованих територій (га); рівень задоволеності мешканців станом благоустрою (% за результатами опитувань) ✓ Капітальний ремонт елементів благоустрою селищного ринку, кількість облаштованих елементів благоустрою (лавки, урни, навіси, освітлення), од ✓ Утримання та благоустрій кладовищ у всіх населених пунктах громади, кількість кладовищ, на яких проведено впорядкування, од
Водні ресурси	✓ Виготовлення проєктно-кошторисної документації та капітальний ремонт каптажного джерела у с. Лошківці, введення його в експлуатацію, введено в експлуатацію каптажне джерело; забезпечено якісною питною водою не менше 800 мешканців ✓ Нове будівництво зовнішніх мереж питного водопроводу у селах Морозів та Міцівці, побудовано водопровід; забезпечено 517 осіб якісною питною водою ✓ Ремонт, відновлення та благоустрій децентралізованих об'єктів водопостачання громадського призначення

	(криниць), відновлено та відремонтовано 8 об'єктів водопостачання громадського призначення ✓ Модернізація каналізаційних очисних споруд ТОВ «Протеїн інвест», обсяг модернізованих потужностей очисних споруд, м³/добу ✓ Реконструкція очисних споруд біологічної очистки у селищі Дунаївці, потужність реконструйованих очисних споруд, м³/добу ✓ Встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг у межах річкового басейну Дністра, протяжність встановлених прибережних захисних смуг, км
Розвиток дорожньої інфраструктури	✓ Поточний ремонт комунальних доріг у населених пунктах громади, проведено ремонт не менше 50 км доріг ✓ Ремонт та будівництво тротуарів у населених пунктах, прокладено 5 км тротуарів ✓ Облаштування пішохідних переходів, зупинок громадського транспорту, встановлення дорожніх знаків у населених пунктах громади, кількість облаштованих пішохідних переходів, зупинок громадського транспорту, встановлення дорожніх знаків, од ✓ Будівництво надземного пішохідного шляхопроводу через залізничні колії станції Дунаївці, протяжність пішохідного переходу, м
Розвиток територій в інтересах територіальних громад	✓ Площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду, га ✓ Розроблення та затвердження Програми розвитку туризму та рекреації територіальної громади, розроблено та затверджено Програму ✓ Створення туристично- інформаційного центру у громаді, збільшено туристичну привабливість громади ✓ Розроблення нових та впорядкування існуючих туристичних маршрутів з маркуванням і геолокацією об'єктів туризму та сфери гостинності, од ✓ Створення умов для відвідування туристичних об'єктів особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення; кількість встановлених елементів доступності (пандуси, тактильні елементи тощо), од ✓ Облаштування дитячих майданчиків та кемпінгів на шляху туристичних маршрутів громади; облаштовано 2 зони відпочинку для туристів ✓ Розроблення туристичного бренду громади та просування його у соцмережах, ЗМІ, блогах; кількість публікацій у соцмережах, ЗМІ, блогах ✓ Цифровізація туризму (онлайн - карти, мобільні додатки тощо); кількість створених цифрових продуктів (карти,

	додатки, сайти), од ✓ Налагодження співпраці з туристичними компаніями та сусідніми громадами з метою залучення туристів та екскурсантів, а також створення туристичних маршрутів; кількість організованих туристичних маршрутів, од ✓ Проведення щорічного «Фестивалю льодових фігур» на території Маліївецького парку, проведено 2 фестивалі ✓ Розроблення та впровадження інструментів підтримки розвитку зеленого та сільського туризму (у т.ч. семінари - навчання зацікавлених осіб); кількість суб'єктів сільського та зеленого туризму, що отримали підтримку, од.; збільшено на 15% туристичну відвідуваність громади ✓ Створення та облаштування кінозалу під відкритим небом на території Маліївецького парку, облаштовано 30 місць для глядачів ✓ Виготовлення технічної документації землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів, площа земель, щодо яких розроблено документацію, га ✓ Відновлення та збереження історичної пам'ятки - маєтку Лозінських в с. Удріївці, створено туристично-культурний центр

Під час здійснення моніторингу екологічних параметрів та проведення оцінки можливого впливу документів державного планування місцевого рівня на кліматичну систему надзвичайно важливо застосовувати комплексний, системний підхід, який охоплює як потенційні негативні, так і позитивні наслідки для довкілля. Така оцінка має базуватися не лише на аналізі окремих показників, а на цілісному розумінні взаємодії між антропогенною діяльністю, природними екосистемами та кліматичними процесами.

До негативних наслідків належать фактори, що посилюють кліматичний вплив діяльності громади, зокрема зростання обсягів викидів парникових газів (вуглекислого газу, метану, закису азоту тощо), пов'язаних із розвитком транспорту, енергетики, промисловості, аграрного сектору та житлово-комунального господарства. Окрему групу ризиків становить зменшення здатності природних екосистем до поглинання парникових газів, що може відбуватися внаслідок деградації лісів, скорочення зелених насаджень, осушення боліт, деградації ґрунтів, зменшення біорізноманіття та трансформації природних ландшафтів. У сукупності ці процеси призводять до послаблення природних кліматорегулювальних функцій території та підвищення вуглецевого сліду громади.

Водночас позитивні наслідки формуються за рахунок реалізації заходів, спрямованих на скорочення викидів парникових газів та посилення здатності території до їх поглинання. До них належать впровадження енергоефективних технологій, розвиток відновлюваної енергетики, модернізація інфраструктури, екологізація транспорту, підтримка сталих форм землекористування, відновлення деградованих земель, заліснення, збереження та відновлення водно-болотних угідь, розвиток зеленої інфраструктури, а також природоорієнтовані рішення, що підсилюють екосистемні послуги.

Оцінка сукупного впливу здійснюється шляхом кількісного вимірювання змін у балансі

парникових газів, що дозволяє визначити інтегральний ефект від реалізації відповідних рішень і заходів. Загальний кліматичний вплив визначається у тоннах CO_2-еквіваленту, що дає можливість зіставляти різні джерела викидів та поглинання, порівнювати альтернативні сценарії розвитку, оцінювати ефективність екологічних і кліматичних заходів та формувати обґрунтовані управлінські рішення.

Наразі оцінювання викидів парникових газів від змін у земельному покритті здійснюється на основі методології, що аналізує як уже реалізовані, так і заплановані зміни у землекористуванні. Секретаріат Рамкової конвенції ООН про зміну клімату рекомендує застосовувати методологічний підхід IPCC 2006 року (Intergovernmental Panel on Climate Change).

Відповідно до Рекомендацій Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 03.03.2020 року №26/1.4-11.3-5650 щодо включення кліматичних питань до документів державного планування пропонується використовувати наступний перелік індикаторів впливу господарської діяльності типів земель адміністративних територій на зміни клімату (таблиця 9.2)

Таблиця 9.2

№	Показник діяльності /категорія земель	Одиниці виміру	Коефіцієнт, тонн, еквівалент CO_2
1	**Викиди парникових газів від спожитої електроенергії**	тонн $CO_{2\ екв}$ / МВтгод	0,372
2	**Викиди парникових газів від спалювання (викопного) палива при виробництві електричної та теплової енергії**		
2.1	Кам'яне вугілля	тонн CO_2 екв / т	2,08
2.2	Буре вугілля	тонн CO_2 екв / т	1,2
2.3	Торф	тонн CO_2 екв / т	1,03
2.4	Природний газ	тонн CO_2 екв / т	2,69
2.5	Зріджений газ (бутан, пропан)	тонн CO_2 екв / т	2,98
2.6	Мазут	тонн CO_2 екв / т	3,13
3	**Викиди парникових газів від споживання палива транспортом**		
3.1	Бензин	тонн CO_2 екв / т	3.1
3.2	Дизель	тонн CO_2 екв / т	3,18
3.3	Зріджений або скраплений нафтовий газ	тонн CO_2 екв / т	2,97
3.4	Керосин	тонн CO_2 екв / т	3,15
4	**Викиди та поглинання парникових газів від землекористування**		
4.1	Орні землі	тонн CO_2 екв / га	1,18
4.2	Пасовища і сіножаті	тонн CO_2 екв / га	0,03
4.3	Лісові площі	тонн CO_2 екв / га	-4,78
4.4	Землі під водою	тонн CO_2 екв / га	0,0
4.5	Забудовані землі	тонн CO_2 екв / га	0,0
4.6	Інші землі	тонн CO_2 екв / га	0,0

Перелік екологічних індикаторів може бути доповнений за рахунок тих показників, щодо яких наявні достовірні моніторингові дані.

Таким чином, моніторинг наслідків виконання документа державного планування для

довкілля, у тому числі для здоров’я населення та оцінка кліматичного впливу документів державного планування місцевого рівня мають виступати не формальною процедурою, а інструментом стратегічного управління розвитком громади, що забезпечує інтеграцію кліматичних цілей у місцеву політику, сприяє зниженню екологічних ризиків, підвищенню кліматичної стійкості території та формуванню довгострокової екологічної безпеки і якості життя населення.

Відповідальним за організацію моніторингу є виконавчий комітет Новодунаєвецької селищної ради із залученням структурних підрозділів селищної ради, закладів охорони здоров’я, територіальних органів державного екологічного контролю, органів державної статистики, суб’єктів господарювання.

Результати моніторингу враховуються під час щорічного звітування про виконання Стратегії, коригування програм розвитку громади, оновлення містобудівної документації.

Для оцінки впливу реалізації документа державного планування на довкілля визначено та наведено у Таблиці 9.3 систему кількісних та якісних показників моніторингу стану основних складових довкілля. Зазначені показники забезпечують можливість відстеження екологічних змін та своєчасного реагування на можливі негативні наслідки.

Таблиця 9.3

Складова довкілля	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення	Цільове значення	Періодичність
Атмосферне повітря	Обсяг викидів забруднюючих речовин	т/рік	за даними статистики	стабілізація або зменшення	1 раз/рік
Водні ресурси	Частка проб води, що відповідають нормативам	%	фактичні дані	≥95%	1 раз/рік
Ґрунти	Площа деградованих земель	га	існуюча	зменшення	1 раз/2 роки
Біорізноманіття	Площа територій природоохоронного значення	га	існуюча	збільшення	1 раз/рік
Ландшафти	Кількість впорядкованих рекреаційних територій	од.	0	щорічне зростання	1 раз/рік
Надра	Кількість порушених земель	га	наявні	без збільшення	1 раз/рік
Клімат	Обсяг споживання енергоресурсів бюджетними установами	МВт·год	базовий рік	зменшення	1 раз/рік

Для оцінки наслідків реалізації документа державного планування для здоров’я населення визначено та наведено у Таблиці 9.4 відповідні кількісні та якісні показники моніторингу, що характеризують соціально-екологічні умови проживання та доступність базових послуг.

Таблиця 9.4

Показник	Одиниця	Цільове значення	Періодичність
Рівень захворюваності населення	випадків/1000 осіб	стабілізація або зменшення	1 раз/рік
Охоплення профілактичними медоглядами	% населення	щорічне зростання	1 раз/рік
Частка населення, залученого до спортивної активності	%	зростання	1 раз/рік
Забезпеченість медичними послугами	% потреби	≥100%	1 раз/рік

Для забезпечення екологічно збалансованої реалізації документа державного планування визначено та наведено у Таблиці 9.5 показники моніторингу виконання заходів, спрямованих на запобігання, зменшення та пом'якшення потенційних негативних впливів на складові довкілля та здоров'я населення.

Таблиця 9.5

Напрям	Показник	Одиниця	Цільове значення	Періодичність
Раціональне використання земель	Проведена інвентаризація земель	га	100% запланованих	щорічно
Збереження біорізноманіття	Резервування територій для заповідання	га	збільшення площ	1 раз/рік
Енергоефективність	Кількість модернізованих будівель	од.	щорічне збільшення	1 раз/рік
Водна безпека	Відремонтовані мережі водопостачання/каналізації	км	зростання	1 раз/рік
Туризм без шкоди довкіллю	Облаштовані туристичні маршрути	од.	щорічне зростання	1 раз/рік
Інклюзивність середовища	Кількість безбар'єрних об'єктів	од.	зростання	1 раз/рік

Моніторинг здійснюється за такою схемою:

- збір даних — постійно відповідальними підрозділами;
- узагальнення інформації — щорічно;
- аналіз та співставлення з цільовими значеннями — 1 раз на рік;
- підготовка звіту про результати моніторингу — щорічно.

Комплексна оцінка екологічних наслідків реалізації Стратегії проводиться не рідше одного разу на три роки.

Новодунаєвецька селищна територіальна громада оприлюднює результати моніторингу виконання Стратегії на своєму офіційному веб-сайті один раз на рік упродовж усього періоду її дії, а також протягом року після завершення їх реалізації.

Якщо в процесі моніторингу буде виявлено негативні наслідки реалізації Стратегії та Плану заходів, не передбачені звітом зі стратегічної екологічної оцінки, зокрема ті, що можуть впливати на довкілля чи здоров'я мешканців громади, громада зобов'язана вжити відповідних заходів для їх усунення. Крім того, у таких випадках розглядаються пропозиції щодо внесення

змін до Стратегії та Плану заходів з метою недопущення подібних негативних впливів у майбутньому. Усі зміни до цих документів підлягають повторному проходженню процедури стратегічної екологічної оцінки.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров’я населення

Зважаючи на географічне положення Хмельницької області, зокрема Новодунаєвецької селищної територіальної громади в рамках реалізації документа державного планування місцевого рівня – стратегічно-екологічною оцінкою проєкту Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) можливих транскордонних негативних наслідків не виявлено.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

Проєкт Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) розроблений з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Хмельницької області на 2022-2027 роки.

Концепцією формування Стратегії є імплементація екологічних імперативів у соціально-економічний розвиток Новодунаєвецької територіальної громади, що відповідає Основним засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року.

Метою Стратегії є формування екологічно збалансованої моделі розвитку громади, що поєднує економічне зростання з відповідальним ставленням до довкілля та підвищенням якості життя населення. Документ визначає пріоритети сталого розвитку, орієнтовані на збереження природних ресурсів, зниження антропогенного навантаження та формування безпечного середовища для проживання. У центрі уваги — гармонізація господарської діяльності з екологічними вимогами та впровадження принципів екологічної відповідальності на всіх рівнях управління.

Стратегія спрямована на інтеграцію екологічних пріоритетів у всі сфери розвитку громади. Вона передбачає впровадження сучасних підходів до управління відходами, раціонального використання водних і земельних ресурсів, енергоефективності та скорочення викидів забруднюючих речовин. Важливим завданням є також збереження біорізноманіття, розвиток зелених зон та покращення стану природних екосистем, що формують екологічну основу сталого розвитку території.

Окремий акцент зроблено на підвищенні ефективності управлінських рішень у сфері охорони довкілля. Стратегія забезпечує узгодження місцевих екологічних ініціатив із державною та регіональною екологічною політикою, що дозволяє впроваджувати комплексні природоохоронні заходи та залучати додаткові ресурси для їх реалізації. Важливим принципом є відкритість і залучення громадськості до прийняття рішень, формування екологічної свідомості населення та розвиток партнерства між владою, бізнесом і громадою.

За своєю суттю Стратегія є концептуальним документом, що визначає екологічні пріоритети та ключові точки екологічного зростання громади. Вона створює основу для розроблення конкретних програм і проєктів, спрямованих на покращення стану довкілля, підвищення екологічної безпеки та формування комфортного життєвого простору. Документ передбачає активну співпрацю органів місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх установ і жителів громади.

Водночас Стратегія розглядається як «живий» документ, здатний адаптуватися до нових екологічних викликів і змін зовнішнього середовища. Вона може оновлюватися з урахуванням результатів моніторингу довкілля, змін кліматичних умов, законодавчих новацій та потреб громади. Така гнучкість забезпечує актуальність стратегічного бачення та дозволяє послідовно рухатися до формування екологічно безпечної, стійкої та комфортної громади.

Ключові принципи, які були закладені в Стратегію розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади:

об'єктивність – розроблення документів на основі даних органів державної статистики, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, результатів опитувань громадської думки, з урахуванням реальних цілей та індикаторів (показників), яких можливо досягти та оцінити;

обґрунтованість та доцільність – розроблення документів на основі чітко визначених цілей розвитку та економічно обґрунтованих заходів та проєктів, що сприяють їх досягненню із використанням кращого світового досвіду у сфері прогнозування економічного і соціального розвитку;

координація – взаємозв'язок та узгодженість довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях;

відкритість та прозорість – забезпечення доступу громадськості, що передбачає інформування про цілі, завдання, очікувані результати та показники виконання стратегічних та програмних документів, а також забезпечує всіх суб'єктів господарської діяльності необхідними орієнтирами для планування власної виробничої діяльності;

недискримінація – забезпечення особі та/або групі осіб рівних прав та можливостей незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак під час розроблення та реалізації документів;

ефективність – визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, заходів у встановлені терміни;

історична спадкоємність – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку громади;

сталий розвиток – забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Широке та інклюзивне залучення мешканців, представників громадських організацій, бізнесу й інших зацікавлених сторін до процесу формування Стратегії стало визначальним чинником створення змістовного, практично орієнтованого та соціально прийнятного документа. Такий підхід забезпечив не лише глибоке розуміння реальних викликів і потреб громади, а й сприяв напрацюванню спільного бачення розвитку та узгоджених механізмів подолання наявних проблем, що базуються на принципах партнерства, довіри та відповідальності.

У результаті Стратегія комплексно відповідає на ключові виклики, які стоять перед громадою: збереження та відновлення природного і соціального середовища, підвищення якості життя населення, формування комфортного, безпечного та привабливого простору для проживання, підприємницької діяльності й інвестування, активізацію громадянської участі та економічної ініціативи, розвиток місцевого економічного потенціалу й продуктивних сил, диверсифікацію форм господарської діяльності, модернізацію інженерної та соціальної інфраструктури, а також створення нових і якісних робочих місць. Усі ці пріоритети повною мірою відповідають як інтересам місцевої громади, так і стратегічним засадам державної регіональної політики України.

З урахуванням результатів соціально-економічного аналізу, оцінки наявних переваг, можливих ризиків і загроз, опитування громадської думки, змодельованих сценаріїв розвитку громади, сформульовано основну стратегічну ідею розвитку Новодунаєвецької

селищної територіальної громади на основі оптимістичного сценарію, а саме бачення, що

Новодунаєвецька селищна територіальна громада – туристично приваблива територія Поділля, що поєднує багату історико-культурну спадщину, мальовничу природу та гостинність людей. Це громада, що має потенціал для економічного розвитку: тут розвивається аграрний бізнес, створюються нові робочі місця, формуються комфортні та безпечні умови для проживання мешканців.

Новодунаєвецька громада – згуртована, патріотична та ініціативна, що впевнено розвивається, зберігаючи традиції й працюючи задля добробуту кожного мешканця.

Виходячи з цього, основними стратегічними цілями проєкту документа державного планування місцевого рівня, а саме Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) є:

Стратегічна ціль 1.
Економічно спроможна, туристично та інвестиційно приваблива громада,
що досягається через реалізацію оперативних цілей:
1.1 Підприємництво та аграрний сектор як основа економічного відновлення і конкурентоспроможності громади;
1.2 Розвиток туристичної галузі та збереження культурної спадщини;
1.3 Формування сприятливого інвестиційного клімату.

Стратегічна ціль 2.
Підвищення якості життя населення та розвиток людського капіталу,
що досягається через реалізацію оперативних цілей:
2.1 Якісні та доступні послуги в галузях освіти, культури, фізичної культури та спорту;
2.2 Доступна та безпечна медична допомога;
2.3 Соціальний захист та підтримка вразливих категорій населення;
2.4 Ефективне місцеве урядування та цифрова трансформація.

Стратегічна ціль 3.
Безпечна, стійка, енергоефективна та екологічно відповідальна громада,
що досягається через реалізацію оперативних цілей:
3.1 Покращення рівня безпеки та цивільного захисту;
3.2 Розвиток інженерно-комунальної інфраструктури;
3.3 Розвиток транспортної доступності та благоустрою території;
3.4 Енергоефективність та відновлювальна енергетика;
3.5 Покращення стану довкілля та кліматична стійкість.

Стратегія є основою для розробки короткотермінових та середньострокових програм економічного і соціального розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року).

У результаті прийняття Стратегії розвитку Новодунаєвецької селищної територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) шкідливих впливів на

атмосферне повітря, ґрунти, водне середовище (поверхневі та підземні води) не відбудеться. Водночас, можна відзначити позитивний вплив Стратегії на природні та соціальні умови життя та задоволення потреб місцевого населення.

Серед головних пропозицій Стратегії стосовно поліпшення стану навколишнього природного середовища можна виділити:

- Збереження довкілля та адаптація до змін клімату;
- Формування сучасної системи управління відходами відповідно до стандартів Європейського Союзу, розроблення місцевого плану управління відходами;
- Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії;
- Впровадження енергоефективних заходів у комунальному секторі;
- Благоустрій, озеленення та створення комфортного життєвого простору;
- Розвиток транспортної та дорожньої інфраструктури;
- Ремонт, реконструкція і модернізація систем водопостачання та водовідведення;
- Формування культури здорового способу життя та профілактика захворювань.

Негативний вплив на території з природоохоронним статусом відсутні.

Відповідно до положень частини першої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», проведення оцінки впливу на довкілля є обов'язковою складовою процесу ухвалення рішень щодо здійснення планованої діяльності, перелік якої визначений частинами другою та третьою цієї ж статті.

Механізм оцінки впливу на довкілля покликаний забезпечити попередження та мінімізацію негативного впливу на навколишнє природне середовище, гарантування екологічної безпеки, збереження та охорону природних екосистем, раціональне використання і відновлення природних ресурсів, а також формування відповідальних управлінських рішень у сфері господарської діяльності, яка потенційно може мати суттєвий вплив на довкілля. При цьому враховуються інтереси держави, місцевих громад, суспільства та приватного сектору, що забезпечує баланс між розвитком і збереженням природного середовища.

У зв'язку з цим, під час реалізації заходів, передбачених Стратегією, у частині впровадження будь-яких видів планованої діяльності, що підпадають під дію чинного законодавства України, обов'язково застосовуватиметься процедура оцінки впливу на довкілля. За необхідності, відповідні проєкти та ініціативи проходитимуть повну процедуру ОВД у встановленому законодавством порядку, з дотриманням усіх нормативних вимог, принципів прозорості, відкритості та участі громадськості у процесі прийняття рішень.

Таким чином, реалізація заходів, передбачених проєктом Стратегії, буде комплексно спрямована на підвищення рівня екологічної та продовольчої безпеки регіону, формування стійких і збалансованих екосистем, зниження екологічних ризиків для здоров'я населення, покращення якості енергопостачання, розвиток відновлюваних та альтернативних джерел енергії, удосконалення системи управління побутовими відходами, впровадження принципів раціонального водокористування, скорочення рівня забруднення навколишнього природного середовища та загальне поліпшення екологічного стану території. У сукупності ці дії матимуть довгостроковий позитивний вплив на довкілля та якість життя мешканців громади.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації заходів Стратегії свідчить, що впровадження положень документа державного планування місцевого рівня матиме системний позитивний ефект, зокрема щодо покращення ситуації у сфері управління відходами, збереження та відновлення земельних ресурсів, підтримки біорізноманіття,

розвитку та збереження рекреаційних територій, покращення якості атмосферного повітря, а також екологічного стану поверхневих і підземних водних об'єктів.

Це свідчить про те, що Стратегія орієнтована на екологічно збалансовану модель розвитку території та не потребує формування й розгляду альтернативних сценаріїв, оскільки її концептуальні засади вже базуються на принципах сталості, екологічної відповідальності та довгострокової безпеки. Заплановані заходи у сфері охорони довкілля та збереження здоров'я населення формуються як цілісна система дій, спрямована на гармонійне поєднання розвитку громади з потребами захисту природного середовища.

Реалізація цих заходів має ґрунтуватися на ефективному використанні внутрішнього потенціалу Новодунаєвецької селищної територіальної громади, посиленні її сильних сторін, активному залученні та використанні зовнішніх можливостей для розвитку, одночасному врахуванні наявних обмежень і слабких сторін, а також на системному підході до запобігання, зменшення та нейтралізації зовнішніх ризиків і загроз, що можуть негативно впливати на сталий розвиток території.

Виконавці:

Фізична особа-підприємець,
еколог офісу «Розумне Довкілля.
Хмельницький» Єлизавета ХИТРУК

Юрисконсульт офісу «Розумне Довкілля.
Хмельницький» Євгенія СМОЛІЄНКО